

Efterretninger om Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn og dens Præster 1600—30.

Ved Holger Fr. Rørdam.

Der er neppe nogen Kirke i Landet, til hvis Historie saa mange og saa nøjagtige Oplysninger ere opbevarede som Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn. Dette beror dog ikke nærmest derpaa, at den var Landets Hovedkirke, hvad den vel endnu maa kaldes; Grunden er derimod den, at Kirken stod under Universitetets Patronat¹⁾, hvorfor vi i de saakaldte Acta Consistorii finde en fortløbende Række Optegnelser vedrørende denne Kirke og dens Præster. For en Del Aar siden gennemgik Meddeleren disse Acta og udskrev om ikke enhver Notits, saa dog alle dem, der vare af nogen Betydning til Kirkens og dens Præsters Historie i det i Overskriften nævnte Tidsrum. Optegnelserne meddeles her ordret eller i Uddrag, dog uden Bevarelse af den gammeldags Retskrivning, ledsagede af nogle Aktstykker og med Henvisning til andre Kilder, der oplyse de omhandlede Forhold. — Nogle Notitser om Øvre (Hvidovre) Kirke og Præster ere medtagne her, paa Grund af at denne Kirke tilhørte Vor Frue.

¹⁾ I min Kbhvns Univ. Hist. 1537—1621 har jeg derfor meddelt en samlet Fremstilling af Kirkens og dens Præsters Historie i det tilsvarende Tidsrum.

I.

Uddrag af Acta Consistorii.

1600.

19. Juni. Affuerunt (in consistorio) et vocati 4 consules Olavus Martini, Olavus Matthiæ, Petrus Munck et Christianus Albertinus, qui præsentaverunt Nicolaum Johannis Senatorem. Han gav klageligen for, at der var bleven slagen Vrag paa hannem, der han i Choret er bleven af **Børgmestrene** nævnet til en Kirkeværge. Professores undskyldte dennem; de veed intet med hannem andet end godt; men fordi de havde stemt paa Oluf Mortensen¹⁾, vilde de tage det i en god Betænkning om Niels Hansen. Endelig efter nogen Disputats paa begge Sider blev han confirmeret en Kirkeverge, og anlovede med Haand og Mund Troskab og Flittighed, som det sig hør. — Eodem die post merediam affuerunt prædicti professores et consules, et auditæ sunt rationes Christophori Magni²⁾.

16. Juli. Conclusum, at i Morgen 8 slaar, i Borgmester og Raads Nærværelse, skal forhøres sl. D. Anders Krag's Kirkeregnskab³⁾. (I de følgende tvende Møder forhandlede om dette Regnskab).

23. Juli. D. Thomas⁴⁾ gav til Kjende, at Peiter Kyckelhane er død; skal have fri Lejersted i Kirken. Quæritur, hvad han haver givet til Kirken. Efterdi hans Brev lyde ikkun paa Kirkegaarden, gav han 12 Daler til for Lejersted inde i Kirken⁵⁾.

¹⁾ Den ovenfor nævnte Borgmester.

²⁾ Christoffer Mogensen havde hidtil været Kirkens borgerlige Værge.

³⁾ D. Anders Krag havde været Kirkens akademiske Værge indtil sin Død d. 8de Juni 1600

⁴⁾ D. Thomas Fincke var bleven Kirkeværge efter D. Anders Krag.

⁵⁾ Peiter Kyckelhane, Indvaaner i Kjøbenhavn (tidligere Landsknægt), bestemte d. 26de Februar 1585 med sin Hustrus Samtykke, at efter hans Død skulde Vor Frue Kirke have 50 Dlr., Vor Frue Skole 50 Dlr., Helliggeistes og S Nicolai Kirke hver 25 Dlr., Kjøbenhavns By 50 Dlr., og de fattige sammesteds 50 Dlr. Derfor havde han betinget sig, at han og hans Hustru i deres Levetid skulde være

1602.

26. Maj. Niels Clausen Siningius fik commune totius senatus Academici et consulum, qui tum aderant, suffragium pro obtinenda functione ecclesiastica ad D. Virginem.

1604.

20. Juni. Proposuit Dn. Episcopus de voluntate nobilissimi Domini Mandrupii Parsbergii, quod voluit imagines Dni Lutheri et Dni Philippi suis impensis collocari in templo beatæ Virginis in Choro ad utrumque latus templi.

9. November. Aderant M. Rector, D. Episcopus, D. Dibvadius, D. Resenius, D. Finckius, D. Gellius, Borgmester Oluf Mortensen, Oluf Madsen¹⁾, M. Jonas, M. Stephanus, M. Cunradus, M. Christiernus, Rasmus Trane. D. Thomæ Finckii Kirkeregnskab hørt ab anno 1601 ad annum 1604, og blev approberet.

28. December. Aderant Magnificus Rector, Dn. Episcopus, D. Dibvadius, D. Resenius, D. Thom. Finckius, Borgmester Oluf Mortensen, Peder Munck, Oluf Madsen, D. Gellius, M. Joh. Stephanus, M. Christiernus, Niels Hansen Raadmand, Rasmus Trane Kirkeværge. Blev hørt noget af Niels Hansens Vor Frue Kirkes Regnskab fra Anno 1601 til 1604 Philippi Jacobi, tre Aars Regnskab. — Noch post meridiem, præsentibus fere iisdem, continuatæ sunt rationes ejusdem et conclusæ, saa Niels Hansen Skriver, Kirkeværge tilførn, bliver Kirken skyldig in summa 1580 Daler 3 Mk. 2 Sk. 1 Alb. Og adspurgte Rektor hannem, naar han denne Summa kunde aflægge. Han svarede, at han vilde noget aflægge med det første, og begjærer Dag paa noget. Vilde og tale med Magnifico Dño Cancellario, han vilde forhjælpe hannem hos Hs. Majestæt, saa at Universi-

fri for borgerlig Tyngde og Besværing, og efter deres Død have frit Lejersted i Vor Frue Kirkegaard. (Orig. i Kbhvns Raadstuearkiv).

¹⁾ Som man ser, rangerede Borgmestrene over de filosofiske Professorer, men Raadmændene under disse.

tetet ikke skulde blive formodet (!) derover. Vil og sætte Loven og Vissen med nøjagtigt Pant.

1605.

5. Januar. Rector proponerede om Niels Hansens Kirkeregnskab, at have talt med Mag^{co} Dño Cancellario derom, som befalede, Kirkeværgerne skulde opkræve Kirkens Penge og sætte dennem paa Rente, Kirken til Bedste. Item at Kirkeværgerne skulle aarligen gjøre Regnskab, saa ingen skulde drage saa store Summer paa sig. Item conclusum at skulle ligne, hvad Vor Frue Kirke bliver andre skyldig, som Gladsaxe og Ovre. Item blev og concluderet, at Ovre og Ledøje Kirker skulle have hver sin Klokke, og Smørum.

12. Januar. Proponerede D. Gellius paa Doritte D. Lemvigs Vegne, at hun vilde give Legatum til Vor Frue Kirke efter sl. D. Lemvig, en Gaard, som Gjertrud Christoffers udi bor, som skulde være Kirkens efter hendes Død. Dog at hun vilde have Renten deraf aarligen, 6 Daler, hendes Livstid, og derfor at være forsikret af Universitetet. Mange mente, det var bedre, hun gav noget vist til Kirken i Penge. (I Randen staar: Doritte Doct. L. 100 Daler).

1606.

28. Maj. Christoffer Ulfeld (som M. Jonas berettede) til Svenstrup i Skaane, og selver M. Jonas Jacobi [Venusinus], dertil og M. Nicolaus Siningius, Pastor til Vor Frue, giver hver liberali manu 200 Daler, hvoraf 3 Studenter skal have Renten aarlig, som billig deraf skal udgives.

1607.

16. Maj. Protestatur Magn. Rector, quod de eleemosyna et pecuniis promissis a M. Nicolao Pastore etc. in usum pauperum studiosorum nihil ad eius manus pervenerit, unde distributio aliqua fieri posset.

1608.

3. Februar. Actum de Pastore eligendo ad D. Virginem avvocato M. Nicolao ad Diocesan Asloensem. Responsum: Regiæ Majestatis voluntate electum fuisse D. Petrum Skiellendorph; quomodo autem consulatur juri Academicæ¹⁾. Rev. Dn. Episcopus vult eum vocare literis suis quasi privatus, officii tamen ergo, ut audiat primum etc.

13. Februar. Propositum de eligendo novo Pastore, quomodo procedendum. Consensus est de Dño Petro Skielderup ab omnibus Professoribus. Og blev Notarius udsendt til Jacob Brender og Rasmus Islænder og bad dennem saadant vide som de forbenævnte(!) Sognemænd, at de samme Election vilde og samtykke, saaledes at saadant sker med deres Vilje og Vidskab.

16. April. (Proponerede Rector, M. Joh. Stephanus,) om Kirkeværgeriet, hvilket Rector vilde commendere en anden²⁾. Nominatus est D. Gellius.

15. Juni. Begjærede Rasmus Trane, at han maatte faa en Medbroder til Vor Frue Kirke etc., og blev D. Gellius nævnet, qui non aderat.

28. September. Her Christen udi Ovre begjærede, at hans Løn maatte hannem forbedres, og fremlagde sit Kaldsbrev, hvilket blev læst. Og derimod blev ogsaa læst Kong Frederiks Brev om Præstegaarden, hvilken havde været belent M. Hans Lauritsøn. — Bispen lagde tvende Breve fra sig, det ene skrevet paa Pergament, det andet paa Papir, om Ovre Kirkes Frihed. Dernæst haver Rector og Professores ex gratia bevilget H. Christen for sin Elendigheds-Skyld hvert Aar sin Livstid 12 Dlr., hvorudi Rasmus Trane, Kirkeværge, ogsaa samtykte. Og bekom derpaa et Brev.

12. November. Velbyrdige Enevold Kruses Commen-

¹⁾ Kongen havde nemlig beskikket ham eller dog befalet at kalde ham, uagtet Universitetet (med Sognemændene) havde Kaldsret.

²⁾ Stephanus havde været Kirkeværge siden 1604, nu var han kaldet til Forstander for Sorø.

dation og M. Niels Clausens, Bisp i Oslo, Breve til Universitetet bleve læste: At Rector og Professores vilde dømme imellem for^{ne} M. Niels Clausen og M. Peder Skjelderup de Anno gratiæ¹⁾.

16. November. Hæderlig Mand, M. Niels Clausøns, Bisp udi Oslo, Tjener og M. Peder Skjelderup, Provst til Vor Frue Kirke, mødte in Consistorio, mellem hvilke blev handlet om Naadsens Aar, og som efterfølger udi Venlighed besluttet: At Naadsens Aar begynder, paa den Dag M. Niels blev kaldet til Bisp. Derfor skal M. Niels Clausøn have pro anno gratiæ sin fulde Løn til Paaske med al Offer paa de tvende Festdage, som er Paaske og Pindse; dernæst ogsaa de smaa Offer, som er falden intra mensem Augustum. Item Hør og andet smaat Kvæg, som falder og skal regnes til S. Hanses Dag. Item skal M. Peder gengive hannem $\frac{1}{3}$ s af den Paasketermin, som M. Niels in anno gratiæ haver givet sin Kapellan Her Samuel. Derimod skal M. Peder Skjelderup have Stipendium autumnale og Korntienden ganske. Denne Forligelsmaal blev given begge Parterne beskrevet sub forma amicæ transactionis.

Her Samuel²⁾ fik Befaling, at han flitteligen skulde lære Børnene udi Sognet deres Catechismum og Børnelærdom.

1609.

25. Januar. Blev læst og samtykt det Brev paa de 12 Rdlr., hvilke tilforn vare undt og samtykt Her Christen Nielsøn, Sognepræst udi Ovre, sin Livstid, og hans Medtjener.

29. Marts. Magn. Rector proponerede paa Hr. Statholders Vegne, at Organisten til Helliggeistes Kirke maatte

¹⁾ Biskop Niels Klavsen Sennings Brev er trykt i Kjøbenhavns Univ. Hist. IV, Nr. 425.

²⁾ Samuel Thomesen (Hierringianus) tog Magistergraden i Oktober 1610 (Rørdam, And. Chr. Arrebo's Levnet, S. 44).

succedere Trude udi Vor Frue Kirke, efterdi han skal have Dronningens Pige. Blev delibereret, om man ikke skulde diminuere hans Stipendium for Spirens Bygnings Skyld, og give hannem først et maadeligt Stipendium, hvilket man udi Fremtiden kunde forbedre.

1. April. Niels Jørgensen Pedel blev antagen til Klokker udi Vor Frue Kirke, og samme Tjeneste skulde han begynde til Paaske, og holde sig udi skikkelige Klæder med lang Kjortel, og tage Inventarium paa, hvis der findes udi Kirken.

Blev talt om en Organist, og blev saadant optaget til videre Betænkelse, efterdi Kirken er udi stor Gjæld.

23. September. Blev besluttet, at Christen Barnekow skulde stevnes for 50 Dlr., som blev udloveth for en Begravelse udi Vor Frue Kirke.

11. November. Rector proponerede, at skulle gjøres en ny Forordning i Vor Frue Kirke med Stolestader, efter den Maade, som i Helliggeisthus holdt er.

1610.

10. Februar. Iver Povlsen begjærede Forlov at maatte opsætte en Tavle udi Vor Frue Kirke over sine Børns Begravelse; han vilde igjen forære Kirken med en Arm eller nogen anden hæderlig Amindelse efter Lejligheden: hvilket blev hannem bevilget.

Maren M. Hermans blev bevilget det Stolestade at staa paa, som bliver ledigt efter Mette M. Christen Hansens til Paaske udi Vor Frue Kirke¹⁾. Og bevilgede D. D. Cunradus Magnifico Dn. Rectori (D. Gellius Sascerides), at hans Søster, Margrete sl. Søren Andersens, maatte her-efter staa i Stol hos hans Hustru, Barbara Dr. Korts.

24. Marts. Blev delibereret om en Kapellan til Vor Frue Kirke at udvælges udi M. Eriks Sted af de Personer,

¹⁾ M. Herman er Professor Herman Nielsen. M. Christen Hansen var nys bleven Biskop i Aalborg.

som havde udi forgangne Dage ladet sig høre udi Kirken, Da syntes *Facultas Theologica* mest at inclinere til Her Alexander udi Odsherred. Men blev af *Magn. Dn. Rectore* foregivet, at *M. Peder Skjelderup*, Pastor og *Præpositus* til Vor Frue Kirke, stødte sig noget herpaa, efterdi Hr. Alexander, midlertid han var her udi Byen at lade sig høre, ikke engang havde været hos hannem og talt med hannem derom. Blev concluderet, at hannem skulde tilskrives at komme endnu en Gang hid at lade sig høre af alle *Professoribus*, og da endelig baade tale med *M. Peder* og ellers udi alle Maader erbyde sig imod hannem saavel som *Universitati*, som det sig bør.

7. April. Her Alexander udi Odsherred promitterede in *Consistorio*, at han vilde komme herud til *Philippi Jacobi*, naar han havde lovligen resigneret sit Kald, og da antage det *Kapellani* udi Vor Frue Kirke.

Mr. Diderik Bygmester begjærede en *Æreklædning* af Universitetet for sit Arbejde paa Vor Frue Spir. Blev svarret, at Spiren var ikke endnu fuldfærdig. Dertil med havde Universitetet ikke tinget med hannem (derom), hvorfor man derved intet kunde gjøre, førend Universitetet fik consuleret *Magnificum Dn. Cancellarium*.

12. Maj. *M. Peder Skjelderup* forespurgte sig hos *Magnificum Dn. Rectorem* om den Student *Anders Kolding*, som vilde gifte sig her i Byen, om *M. Dn. Rector* vilde give sin Consent dertil, efterdi han var en Student. *M. Dn. Rector*, *communicata re cum professoribus*, gav til Svar, at han ikke vidste at forhindre hannem der udi.

26. Maj. Her Alexander tilsagde *Magnifico Dn. Rectori et Professoribus* sin Tjeneste og annammede det *Kapellani* udi Vor Frue Kirke efter *M. Erik*.

1611.

21. Februar. (*M. Samuel*, *Kapellan* til Vor Frue Kirke, begjærede at blive *Præst* i Gladsaxe, hvortil han blev samtykt af *Professorerne*).

1. Marts. Proponerede Magn. Dn. Rector og beklagede, at en Student udi Kommunitetet, Thomas Lunde, havde ladet sig ordinere til Præst her udi Kjøbenhavn og hverken havde taget Testimonium Universitatis af Magn. Dn. Rectore, ej heller havde Kaldsbrev, at han var lovlig kaldet til det nederste Kapellani til Vor Frue Kirke. Blev han selv derfor opkaldet og tilspurgt, om han havde Testimonium Universitatis udaf Rectore, eller om hans Kaldsbrev, at han dem vilde fremlægge. Hvortil for^{ne} H. Thomas svarede: 1. at han maatte bekjende, at han hverken havde taget Testimonium Universitatis, ej heller Kaldsbrev, fordi han mente, at han ikke behøvede Testimonium, efterdi han var her i Byen hos Universitetet. Og Tiden var og saa kort for hannem, efterdi han ikke aldeles vidste det, at han skulde ordineres, førend en Dag tilforn; forhaabedes ogsaa, at hans Privatus Præceptor M. Christianus Longomontanus noksom skulde meddele hannem et godt Testimonium. 2. Svarede han, at Bispen, hæderlig og højlerd Mand Dr. Peder Vinstrup, desligeste Provsten M. Peder Skjelderup, beføl hannem at skulle lade sig ordinere, og det udi Provstens og Præsternes Nærværelse. — Blev hannem derover befalet, at efterdi han ikke havde lovlig, som det sig havde burdt, procederet, han da skulde entholde sig aldeles fra samme Kirketjeneste indtil videre Afsked.

2. Marts. Proponerede Magn. Dn. Rector om Hr. Thomas Lunde, som Bispen uden Professorernes Minde, efter M. Peder Skjelderups Angivende, havde ordineret til Kapellan til Vor Frue Kirke, hvad Dominis Professoribus syntes om den Sag. 1. Svarede Bispen, at for^{ne} Hr. Thomas havde beraabt sig paa M. Christen Longbjerg, sin Privato Præceptore, at han skulde give hannem et godt og herligt Vidnesbyrd, og at han havde M. Peder Skjelderups Samtykke til det Kapellani. Hvortil D. D. Resenius svarede, at udi denne Sag med denne Person at annamme til dette Kald og at ordinere, var 1. gjort imod Fundatsen,

idet han blev ordineret sine Testimonio Universitatis. 2. Og udi Sønderlighed det at være imod den Rettighed og tilhørlig Opsyn og Omhu, som Professores burde at have til Vor Frue Kirke, at den altid maatte blive forsynet med de bedste og dueligste Personer, som man dertil kunde bekomme, efter som han saadant ogsaa tilforn havde angivet paa Consistorio efter Magn. Dn. Cancellarii Raad og Vilje. 3. Hvis M. Peder Skjelderup anlangede, havde han ikke alleneste gjort imod Ordinansen og Fundatsen i saa Maade, men endogsaa imod sin egen Forpligt og Reversal, givet Professorerne, udi hvilken han forpligter sig at ville raadføre sig hos sine Patroner, Professores, naar nogen Medtjener skal annammes. Og derfor var dette den gode Her Cancellarii Raad, at Professores skulde nu selv forfare, hvad M. Peder selv vilde svare til denne Sag, og siden referere det Magn. Dn. Cancellario, før videre Proces. — Blev derfor M. Peder selv opkaldt og blev først tilspurgt af Magn. Dn. Rectore, hvorfor han havde ladet denne Person ordinere til Vor Frue Kapellani, efterdi han hverken havde Testimonium ikke heller Kaldsbrev. Desligeste blev M. Peder tilspurgt af D. D. Resenio efter disse Quæsita: 1. An sciret, Templum hoc D. Virginis esse Universitatis Templum? Et Academiæ esse Jus Regium in hoc Templum? 2. An putaret, suum esse sibi sumere aliquem Sacellanum, et non potius accipere ab Academia Prædicatorem seu Presbyterum ordinarium in hoc loco? 3. An agnosceret ex liberali gratia Regia esse per fundationem Academiæ datam, quod percipiat decimas Rusticorum supra stipendium ordinarium. — Svarede M. Peder: 1. Hvis den Person anlangede, som han havde kaldet, havde der nogen godt Folk anholdt hos hannem derom, og derfor var han gaaet til D. D. Resenium og talet derom, desligeste til Magn. D. Rectorem. Og der han fornam, at de ikke sønderlig stode imod, ej heller han bekom anden Forbud derom, mente han, at de deri samtykte. 2. Alt, hvis derudi kunde være forset, bekjendte han ikke af nogen Trod-

sighed at være sket, men af idel Misforstand og Vanvittighed. Var derfor for Guds Skyld begjærendes, at Dn. Professores vilde forlade hannem saadan Forseelse og efterlade, at han ikke derover skulde komme i nogen Ulempe. — Svarede hannem D. D. Resenius, at han havde udtrykkelig raadet M. Peder, at han skulde lade alting opstaa til Paaske, baade for videre og bedre Betænkende om en skikkelig Person, og desligeste for M. Samuels Skyld, at hannem maatte vederfares det, som hans Formand, M. Erik, og andre havde nydt. Hvis Personen, Her Thomas, anlangede, kunde vel være muligt, at man fandt ikke en bedre i Kommunitetet, saa han for sin Person ikke vilde være hannem imod. Desligeste havde han ogsaa svaret Magn. Dn. Rectori, at hvis for^{ne} Person anlangede, vilde han ikke være hannem imod, kunde alting ellers ske til Guds Ære. Ikke heller havde han intercederet hos nogen paa Her Frandses eller andres Vegne. Saa' dog helst, at alting maatte opstaa til efter Paaske. — Efter denne Beretning haver Magnificus Rector befalet M. Peder at tage ikkun Vare paa Tjenesten indtil videre Afsked. Midlertid vilde han med D. D. Resenio referere dette for Magn. Dn. Cancellario og forfare hans Vilje og Raad herudi.

12. April. Proponerede Magn. D. Rector¹⁾, at efterdi M. Peder Skjelderup, Sognepræst til Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn, havde sig forset med den Kapellan, da syntes raadeligt efter Magn. Dn. Cancellarii Mening, at man tog en Forpligt af hannem, hvoraf Rector fremlagde en Kopi; men de andre Dominis Professoribus alle syntes den samme Kopi at være for stræng. Syntes heller raadeligt, at man lod concipere en Formulam paa ny efter den første hans Reversal, og den saa stræng gjør, som man vil, og desmidlertid at lade Concellario vide, at de meste Professores give deres Suffragia i saa Maade.

¹⁾ M. Johannes Erasmus, Physicus Professor.

27. April. Blev M. Peder Skjelderups Forpligt læst paa Consistorio, et consultus Senatus Academicus, quid statuerent. Blev svaret, at den nu ikke var hannem for streng, og derfor burde den at underskrives. Blev derfor M. Peder opkaldet og tilspurgt, hvad hannem syntes om samme Forpligt, og at han den vilde underskrive. — Protesterede M. Peder først, at dersom nogen enten havde tænkt eller sagt hannem paa, at han Universitetet til Foragt skulde have ladet Her Thomas saa hastig ordinere, at det (da) var uret: thi han sagde sig ikke i det ringeste at have gjort det udi nogen saadan Mening. 2. Sagde M. Peder, at han takkede alle Professoribus godt, at ingen havde saa anfægtet hannem udi den Sag som Doctor Hans Reisener. 3. At hvis han var forført for Cancellar, derom skulde han daglig bede, at Gud skulde kjende og aabenbare det. — Svarede D. D. Resenius hannem: 1. At hans egen Gjerning noksom vidnede, at M. Peder ikke havde gjort det ex simplici ignorantia, men udaf Forvidenbed, efterdi hannem blev raadet, at havde skullet lade alting med den Kapellan opstaa indtil efter Paaske; dog han derimod gjorde. 2. Tilspurgte D. D. Resenius hannem, om han nogen Tid havde gjort hannem ondt; hvortil M. Peder næsten tav stille. Og da endelig annammede til sig samme sin fremlagte Forpligt og den underskrev¹⁾. — Blev H. Thomas opkaldet og blev hannem bevilget det nederste Kapellani til Vor Frue Kirke, hvorfor han takkede og lovede sin Flittighed.

1613.

23. Januar. Angiven om en Kirkeværge til Vor Frue Kirke udi sl. D. D. Gellii Sasceridis Sted¹⁾. Indgik M.

¹⁾ Findes aftrykt nedenfor blandt Aktstykkerne.

²⁾ I Acta Cons. 2. Okt. og 24. Novb. 1613 findes indført endel Bemærkninger vedkommende D. Gellii Kirkeregnskaber, indtil der endelig 5. Febr. 1614 blev givet Anne sl. D. Gellii Kvittering for aflagt Regnskab

Joh. Alanus det at annamme. — Tog M. Joh. Alanus med sig hjem M. Joh. Stephanii Regnskab angaaende Vor Frue Kirke.

10. Juli. Angav Magn. Dn. Rector, hvordan der skal holdes med Stolestader i Vor Frue Kirke. Blev svaret, at man skulde gjøre, hvis mest kunde være e re templi.

M. Peder Skjelderup var begjærendes, at der maatte gjøres en Bog, udi hvilken Sognepræstens til Vor Frue Kirke hans Inventarium samt aarlig Indkomst kunde antegnes. Hvilket blev bevilget.

15. September. Eftersom Kong. Majestæts Breve vare udgangne, at pontificiæ religionis homines skulde forføje sig herud af Landet og ikke tilstedes at have Plads eller Lejlighed her udi Riget, da angav og for menige Senatu Academico indstillede Magn. Dn. Rector, om Trude Organist, som offentlig lader sig formærke at være Pontificiis tilgedan¹⁾, skulde længer blive udi sin forrige Bestilling. Blev dertil unanimitati Professorum consensu svaret, at han skulde siges af med sit Embede. Og det at lade hannem forstaa, bleve begge Apparitores Academici hannem skikkede: hvilke kom tilbage og sagde, at han vedtog Budet.

4. December. Blev angivet, at lade bygge paa M. Peder Skjelderups Port ud til Skidenstræde.

1614.

5. Marts. Gav Magn. Dn. Rector tilkjende, at eftersom hæderlig og vellærd M. Alexander, øverst Kapellan til Vor Frue Kirke, var for nogen kort Tid siden ved Døden bortfordret, at DD. Professores da vilde have udi Agt en Person, som Vor Frue Kirke kunde betjene. Blev da foregiven M. Boetius, Læsemester udi Lund, og M. Antonius, Regiæ Communitatis præpositus, og blev sluttet, at M. Antonius kunde lade sig med første Lejlighed høre²⁾.

¹⁾ Jvfr. Ny kirkehist. Saml. IV, 754. 756.

²⁾ Den Revers, M. Antonius Johannides Coldingius udstedte ved sin Kaldelse til Kapellan ved Vor Frue Kirke, er trykt i Kbhvns Univ. Hist. IV, Nr. 512.

Blev angivet, at M. Thomas, nederst Kapellan til Vor Frue Kirke, maatte fordres udi M. Alexanders Sted. Blev bevilget, dog deri ikke at indtræde, før der bliver en anden Kapellan antagen, paa det Enken ikke skal komme til forkort.

10. Maj. Blev samtykt, at Trude Organist maatte undes den Qvartal af dette sidste Aars Stipendio¹⁾.

21. Maj. Gav Magn. Dn. Rector tilkjende, at M. Siningius, Episcopus Asloiensis, lod kræve noget udi M. Peder Skjelderups Residens. Blev svaret, at man skulde se i Regnskabet.

1615.

11. Marts. Mødte i vores Consistorio hæderlig og højlærd Mand M. Niels Clausøn, Superintendent over Opslo Stift, og indlagde et Afkald, som han (paa sin Hustrues, Ellen Pedersdatter Vinstrups, Vegne) gav (hendes Stifmoder) hæderlig og gudfrygtig Kvinde Anne Eliædatter, sl. Dr. Peder Vinstrups, fordum Bisp her i Kjøbenhavn, Efterleverske (for den Arvelod, der tilkom Datteren efter den afdøde Fader).

Blev M. Niels Clausøn admoneret, at han vilde fuldkomme det Løfte, han havde lovet med M. Jon og Christoffer Ulfeld, som er nogle Pendinge, de lovede til Universitetet, at nogle fattige Studenter skulde holdes af. Hvortil han svarede, at han vilde gjerne holde, hvis han havde lovet, men

¹⁾ I Konsist. Arkiv findes et udateret Andragende fra „Theodoricus Sistinus, Musicus“, der i 21 Aar havde været Organist ved Vor Frue Kirke, og som nu var afsat fra sit Embede og maatte forlade sit Fædreland Danmark; han beder Professorerne om Viaticum og et ærligt Testimonium. — Sammesteds findes en ogsaa udateret Ansøgning fra Thomas Bergemann, Organist i Malmø, om Tjenesten som Organist ved Vor Frue Kirke, „eftersom jeg er kommen udi vis Forfaring, at Truid Organist er afsat ud af sit Embede og Kald, og samme Orgeltjeneste til Vor Frue Kirke skal endnu være ledig“.

for de andre kunde han ikke svare. Og naar de andre kom tilsammen, vil han gjerne gjøre sit dertil, at det maatte fuldkommes. Og at han selv vilde give Renten ud af de 200 Dlr., han lovede, til en Student, hvem han lystede, mens han levede; og inden han drog bort, vilde han forordne en Mand, hos hvem de 12 Dlr., som er Renten af 200, aarlig skulde entfanges.

1. Juli. Proponerede Magn. Rector, at man skulde deliberere om en dygtig Person, som kunde være Kapellan i M. Antonii Sted; og blev M. Boe i Lund og Valentinus Malmogiensis foreslagne, og blev besluttet, at dersom Øvrigheden saa godt syntes, vilde de gjerne promovere M. Boe; kunde det ikke ske, da vilde de eligere Valentinum.

Den Organist, som Hans Majestæt havde ladet vocere til Vor Frue Kirke, blev confirmeret in Consistorio¹⁾, at han skulde annamme hans Stipendium fra Termino Johannis, og skulde den anden (Trude) gives, hvad hannem var lovet til S. Michels Dag.

8. Juli. Om Orgeværket, som skulde repareres, til Vor Frue Kirke, besluttet, at M. Hans Jensøn skulde besigtige, hvad der fattes, og skulde tinge med en, som det kunde forfærdige, og skal der ledes om en Obligation, som den, som forfærdiger Orgeværker, skulde have udgivet, at han vilde holde det vedlige.

12. Juli. Blev besluttet, at man skulde kalde Valentinum Malmogiensem til Kapellan i Vor Frue Kirke.

29. Juli. Blev undt M. Peder Skjelderup en Panel i sin liden Stue.

Rasmus Trane skal paamindes, at han indlægger de Aars Kirkeregnskaber, som resterer endnu tilbage.

16. September. Blev bevilget, at Kirkeværgerne maatte give D. Peder Sørensens Arvinger et Brev paa den Sted, som de skulde sætte deres Epitaphium paa.

¹⁾ Johan Meineken (ogsaa kaldet Minch) hed denne Organist (Kbhvns Univ. Hist IV, Nr. 513).

Blev spurgt, om man kunde sælge nogen Jordskyld, som hørte Kirken til; mentes, at Universitetet efter Kgl. Maj.s Brev det ikke turde gjøre.

1616.

9. Marts. Spurgte M. Hans Jensøn om den liden Spir, som var nedblæst, skulde opbygges igjen, og blev svaret, at ikke aleneste det, men alt, hvis fattes paa Kirken, skulde færdiges og fyles.

29. April. Blev bevilget Magn. Dn. Rectori, D. D. Thomæ Finckio, et Brev paa hans Begravelses Sted i Kirken og Rochi Kapel, for han af fri Vilje giver til Kirken 100 Rdlr.¹⁾.

24. Juli. Blev handlet, at en ny Funt med sin Tilhør skal bestilles i Vor Frue Kirke. Item at M. Hans Jensøn skal lade fortegne, hvad der fattes paa Orgeværket.

Kjønne, D. Niels Krag's forðum Hustrue, er begjærendes at sælge en Ligsten, som ligger paa hendes Børns Grav i Vor Frue Kirke; men det blev hende benægtet.

Tilkjendegav M. Hans Jensøn, at Murmesteren, som arbejder paa Vor Frue Kirke, vilde dagligen have 2 R $\frac{1}{2}$.

14. September. Var handlet om et Hus, som ligger ved den tyske Kirke, hvilket Universitetet haver paa Vor Frue Kirkes Vegne afhændet, dog saa at deraf gives aarlig Jordskyld. Statholder formener, at det hørte til den tyske Kirke. Magn. D. D. Thomas udviste klarligen, at det kom Vor Frue Kirke ved.

1617.

1. Februar. Dn. Johannes Nicolai Sæby blev samtykt at være nederste Kapellan til Vor Frue Kirke.

1618.

7. Februar. Mester Valentins Broder, Anningius, kom op ex carcere, og mødte i Rette med Mester Valentin, af hvilken

¹⁾ Brevet er trykt i Kbhvns Univ. Hist. IV, Nr. 467.

han anklagedes, at han havde slemmeligen overfaldet hannem i hans Hus. Anningius blev siden forelagt at give Rectori en stræng Obligation, at han under højeste Straf herefter vilde holde sig skikkelig og vel, og være sin Broders Hus ganske ubevaret.

1. April. (Foruden Professorerne vare tre af Borgmestrene, Knud Marcorsen, Michel Vibe og Iver Povlsen tilstede i Consistorium). Rasmus Tranes Kirkeregnskab blev overset og hannem blev forelagt at se sig strax om Kirkens Vederlag, hvilken han blev skyldig til Philippi Jacobi Ann. 1617 — 244½ Rdlr. 11½ Sk. lybsk. Noch af gammel Gjæld, som hans Broder Søren Trane haver, 100 Rdl. Og her foruden regnet den Gjæld, som han er skyldig Ovre Kirke.

9. April. Skal Mester Hans Jensen give den, som haver færdiget Orgelpiberne og sat dennem paany tilrette, — 465 Rdl.

2. Maj. Rasmus Tranes Kirkeregnskab til Vor Frue blev hørt, fra Philippi Jacobi Ann. 1617 til Aarsdagen 1618; og han blev Vor Frue Kirke af dette Aars Regnskab skyldig — 128 Rdl. 1 R $\frac{1}{2}$ 7 β .

Laurits Hansen blev Kirkeværge istedenfor Rasmus Trane.

13. Maj. 1. Blev befundet, at Rasmus Trane var skyldig til Philippi Jacobi Dag An. 1618 af alle forrige Aars Regnskab til Vor Frue Kirke 2577 Rdl. ½ R $\frac{1}{2}$ 8½ β
 Item paa sin Broders Vegne 100 — " — " —
 Og deraf Rentepenge 6 — " — " —
 Herforuden er han skyldig i Ovre

Kirkes Regnskab 171 — 3 — 16 -

Summa Summarum 2855 Rdl. ½ Ort 4½ β

II. M. Joh. Janus Alanus blev skyldig til Philippi Jacobi Ann. 1618 af alle forrige Aars Kirkeregnskab 762 Rdl. » $\frac{1}{2}$ 5 β 2 s., foruden de 2 sidste Aars Jordskyld og de Penge, som staa allerede paa Rente, som er hos Velb. Christoffer

Ulfeld 500 Dlr. Velb. Laxmand Gyldenstjerne 500 Dlr. Velb. Jørgen Hartvigsen 100 Dlr. M. Hermannus Nicolai 50 Dlr. Jens Christensen Slagter 300 Dlr. Eske Nielsen 300 Dlr. Noch hoc anno 50 Dlr. Anne D. Gellii 1000 Dlr. Hans Andersen 100 Dlr. — Summa 3000 Dlr.

Søren Trane haver paa Rente 100 Dlr., hvilke Rasmus Trane haver i sit Regnskab. Noch hos Mester Hans Jensen 200 Dlr. af Skolens, med deres Rente til næstfor-gangen Paaske ubetalt. Item 200 Dlr., som Palle Peder-sen gav til Kirken¹⁾.

20. Juni. Mester Hans Jensen blev forelagt, at han skal sammenkalde de andre Kirkeværger, at M. Hans Kraft kan vederfares hvad Ret er²⁾. Og derpaa tog M. Hans Jensen hjem med sig af Consistorio M. Johannis Stephanii og D. D. Gellii Kirkeregnskaber.

11. Juli. Paamindte M. D. Rector anden Gang, at Kirkeværgerne til Vor Frue Kirke tage strax en Fuldmægtig, som efter Retten kan tiltale Rasmus Trane for hans Restans.

25. Juli. M. Johannes Craft lod læse et Forsæt an-langendes hans Restans at bekomme hos Kirkeværger. Blev sluttet, at M. Hans Jensen skulde lade sig finde med de andre Kirkeværger, som det vedkommer, en af disse tre efterfølgendes Dage udi Herman von Dellens Hus, saa at Mester Hans Craft kan vederfares hvad Ret er. M. Hans Jensen lovede, at det skulde ske, saavidt det stod til hannem.

¹⁾ I Geh.-Arkivet (Kjøbenhavns Kirker og Gejstlighed, Fasc. 1) findes en Indberetning, dat. 28. December 1621, fra Univ. Rektor D. Claus Plum, angaaende Vor Frue Kirkes Kapitaler, indgivet efter Kansle-rens Befaling. Da var Kapitalformuen 6380 Rdl., der stod paa Rente hos Adelen og andre.

²⁾ M. Hans Kraft, Kannik i Roskilde Kapitel, mente at have et Krav paa Vor Frue Kirke fra den Tid han havde været Rektor ved Vor Frue Skole (1606—12). De andre Kirkeværger, som omtales, ere dem ved Helliggeistes og S. Nicolai Kirker. Rektorens Løn udrededes nemlig væsentlig af Stadens tre Sognekirker.

6. Avgust. Tilkjendegav M. D. Rector, at det var M. D. Cancellarii Vilje, Raad og Befaling, at Kirkeværger til Vor Frue Kirke skulle fare fort med Rasmus Tranes Sag, og endelig fordre al den Restans hos hannem, til hvilken hans Gaard og Gods, som nu er vurderet, ikke kan strække sig. Mester Hans Jensen og Laurits Hansen Skriver, som nu ere Kirkeværger, bleve befalede at gaa strax hen til Rasmus Trane og lade hannem forstaa Øvrigheds Vilje, at han i Tide søger om Raad. — Refererede og M. D. Rector, at det var M. D. Cancellarii Vilje, at Kirkeværger til Vor Frue skulle lade Rasmus Tranes Gods, som nu er beskrevet, gjøres i Penge, Kirken til gode.

16. September. Klokkeren til Vor Frue Kirke blev forelagt, at han herefter med Ringen for Lig skal endeligen holde sig efter Kong. Maj.s Brev, saa at der ikke ringes over et Qvarter.

23. Decem̃ber. Blev M. Hans Krafts Forsæt læst imod Mester Hans Jensen for nogen Restans, som han formener, at M. Hans Jensen er hannem skyldig paa Vor Frue Kirkes Vegne. M. Hans Jensen tog samme Forsæt med hosliggende Regnskab til sig og lovede at give Svar derpaa til paa Lørdag otte Dage.

1619.

2. Januar. Mester Hans Jensen lagde fra sig et skriftligt Gjensvar til Mester Hans Krafts Forsæt, som tilforn var læst in Consistorio den 23. Decbr. 1618.

16. Januar. Tilkjendegav M. D. Rector, at M. D. Cancellarius giver sit Samtykke, at Kirkeværger til Vor Frue skulde lade gjøre en smuk Funt til Vor Frue Kirke.

Fremkom en Mand paa Kjøne, D. Niels Krag's forðum Hustrues Vegne, og begjærede, at hun maatte sælge en Ligsten, som hun formener hende skulde tilkomme i Vor Frue Kirke. Blev concluderet, at hun først skal vise Adkomstbrev til samme Sten.

27. Februar. M. Johannis Crafthii Erklæring blev læst med det Svar, som Mag. Johannes Janus lod læse mod for^{ne} Crafthii Forsæt d. 2. Jan. 1619 anlangendes den Restans, som Crafthius udi sin Skolebestilling, han havde her i Byen, hos Kirkeværger endnu kræver. Sagen blev opsat til idag fjorten Dage. Imidlertid skal M. Johannes Janus randsage, om der er nogen Mangel i Crafthii Skole-regnskab.

13. Marts. Blev besluttet, at M. Johannes Janus Alanus paa Vor Frue Kirkes Vegne maa lade overbryde den Trætte om Restans, som hannem paa Kirkens Vegne med M. Johanne Crafthio hertildags haver mellem været, saa at M. Joh. Crafthius kan fornøjes det bedste muligt er. Dog saa at M. Joh. Janus Alanus tilforn herom communicerer med de andre Kirkeværger, som Sagen ogsaa vedkommer.

Blev samtykt, at Doctor Esbern og Niclaus Eggebrecht maa undes at staa i den Universitets ~~Stol~~ udi Kirken, som Doctor Frederik (Severinius) i stod; dog saa at de deraf give aarligen en Pension til Kirken. Og sker det saa, at nogen af Professoribus vorder samme Stol begjærendes, da skal strax Doctor Esbern og Niclaus overgive hennem den.

14. April. Blev læst en Beskikkelse fra de fattiges Forstander imod M. Hans Jensen og Laurits Hansen, Kirkeværger, anlangendes at for^{ne} Kirkeværger intet skulde befatte sig med Rasmus Tranes Gaard og Ejendom; thi den er pantsat til de fattiges Forstander.

15. Maj. Blev samtykt, at Jens Jørgensen, som haver Umag i Orgeværket, skal have aarligen til Løn derfor 8 Rdl. Og skal han dermed fremdeles lade sig nøje, og intet mere begjære.

22. Maj. Aderant in Consistorio M. D. Rector, D. D. Cunradus, D. D. Olaus, M. Johannes (Janus Alanus), M. Vulfgangus et M. Hermannus. Item Iver Povlsen, Borgmester, Jacob Brendere og Simon Surbeck, item Kirkeværge Laurits Hansen. — Vor Frue Kirkes Regnskab blev

hørt fra Philippi Jacobi Ann. 1618 til Aarsdagen Ann. 1619. Hvilket Regnskab M. Hans Jensen og Laurits Hansen fremlagde.

2. Juni. Fremkom udi Rette Johan Minch, Organist til Vor Frue Kirke, begjærendes, at hans Vidne maatte høres, anlangende en Ulempe, som han forment, sig af Christen Nielsen, Borger og Bogfører her i Kjøbenhavn, for nogle Dage forleden udi Vor Frue Kirke at være paaført, hvor for^{ne} Christen Nielsen skulde have overfaldet hannem med Ord og truet hannem med tvende dragne Knive. Og mødte imod hannem Christen Nielsen Vidnesbyrd at høre. — Først vidnede Jens Lauritsen Bogfører, at idet Christen Bogfører og Organist Johan Minch havde mange Skjændsord tilsammen i Vor Frue Kirke, da hørte han klarligen, at Christen sagde til for^{ne} Organist: Du løjst som en Skjælm. Hvilke Ord Christen benegtede. — Dernæst vidnede en Student, Jens Mogensen Norbagge, at han hørte vel, at de havde mange Skjændsord tilsammen, men at han ikke forstod dennem, fordi de talede Tydsk. Derhos vidnede han, der stod en hollandsk Baadsmand samme Tid i Kirken, og sagde paa Dansk til en anden Karl, at Christen gjorde Organisten Uret. — Efter at Christen Nielsen saadant havde hørt in Consistorio mod sig berettes og vidnes, sagde han, at han ikke negtede, han stod jo med tvende Knive i sin Haand, førend Organisten samme Gang kom til hannem, og havde brugt dennem til sit Behov med en Skriver, som havde været hos hannem, men at han skulde truet Organisten med Knive, negtede han aldeles.

23. Juni. Fremkom Didrich Villumsen (Univ.s Foged) og Salomon Sartor, hvilke, som de den 18. Juni næstforleden af M. D. Rectore vare henskikkede til Laurits Hansen, hannem at afsige med hans Kirkeværgbestilling efter Magn. Dn. Cancellarii Raad og Befaling (efterdi Laurits Skriver haver nyligen været selv begjærendes, han maatte forloves fra samme Bestilling, saa fremt hannem ikke maa

undes hver tiende Penge paa sin Part af alt Kirkens uvisse) berettede, at Laurits Hansen svarede dennem, at han vilde vel staa fra Bestillingen, dog saa at han maa afhænde den in Consistorio, som han den for et Aar forløben in Consistorio annammede. (Dette gav siden Anledning til Strid, idet Borgmestere og Raad besværede sig over, at Professorerne havde opsagt Laurits Hansen Skrifer hans Bestilling som Kirkeværge uden først at raadføre sig med dem).

25. Juli. Blev læst et Kong. Maj.s Brev til Rectorem og Professores, saa og til Borgmestere og Raadmænd i Kjøbenhavn, om Vor Frue Kirke:

„Christian den fjerde, med Guds Naade Danmarks, Norges, Vendes og Gothes Konning etc. Vor Gunst tilforn. Vider, eftersom vi naadigst forfare, en af Borgerne udi Vor Kjøbsted Kjøbenhavn, som er ogsaa af Kirkeværgerne for Vor Frue Kirke der sammesteds, allerede skal have en anseelig Summa af Kirkens Restans hos sig udi Forvaltning, og han ikke derfor endnu skal have gjort Kirken rigtig og endelig Regnskab: da efterdi det eder vedkommer Kirkeværgerne at forordne, og de ikke vederhæftige eller dygtige ere, at afsætte, bede vi eder og ville, at I hans Regnskab paa Kirkens Vegne nu strax forhøre, havendes tilbørlig Tilsyn med, at Kirken vederfares, hvis billigt og ret er, saa fremt I ikke selver derfor ville stande til Rette. Udi lige Maade. at I have flittig Indseende med, at Kirkens Restans aarligen bliver leveret Kirken til Bedste, undertagen hvis der bevises hos Bønderne at blive bestaaendes, saavelsom de Breve, der lyde paa Kirkens Pendinge, som hos visse Borgere udsættes. Og skal med Kirkeværgerne herefter saaledes forholdes, at den ene Kirkeværge uden den andens Vidskab ingen af Kirkens Pendinge skal maa udsætte, ej heller befatte sig med Begravelse at sælge, Bygninger at foretage, paa det de begge om Kirkens Lejlighed kunne vide Beskeden, saa og samtlig den dertil, eftersom billigt er, svare. Dermed sker vor

Vilje. Befalendes eder Gud. Skrevet paa vort Slot Kjøbenhavn den 1. Julii Ann. 1619. Under vort Signet.

Christian.«

12. Avgust. Begjærede Borgmestrene, at der maatte klemtes med Klokken om Middagen udi H. Geistes Kirke eller og i Vor Frue Kirke med en særdeles Klokke foruden den, man ringer 12 med. Men det blev afslaget.

Blev læst en ny Forordning, som af M. D. Cancellario er approberet om Begravelser i Vor Frue Kirke. Men Dn. Episcopus svarede, at samme Handel staar endnu nogenlunde in deliberatione, saa at Kirkeværger kunne endnu til videre Beskeden handle ex æquo et bono. Men M. D. Rector overantvordede M. Hans Jensen samme Forordning, at han den vilde have udi god Agt, besønderligen efterdi den er approberet af M. D. Cancellario.

12. September. Gav Dn. Episcopus tilkjende, at i Onsdags næstforleden, der han selv, item M. Hans Jensen, de fire Borgmestere og Laurits Hansen Skriver vare i Choret forsamlede, lode Borgmesterne sig høre, at dennem var sket en Spot, idet at Professorerne uden deres Minde have sagt Laurits Hansen af med Vor Frue Kirkes Værgemaal, og at han svarede dennem, Laurits Hansen havde selv begjæret tilforn at forløves fra samme Bestilling, derfor kunde han ikke se nogen Spot at være sket. Sagde han ogsaa, at Laurits Hansen var begjærendes samme Tid i Choret, han maatte dog saaledes afskilles, som han var annammet.

Blev samtykt, at M. Hans Jensen skal paa Regnskab til sig annamme Vor Frue Kirkes ganske Indkomst til denne Termin fra Bønderne, desligeste ganske Smaabede, og at dette skal ved Universitetets Foged Bønderne tilkjendegives.

M. D. Rector lod læse en Taxt om Begravelser, hvilken de andre Dn. Professores, som den Tid tilstede vare, ikke vilde approbere, formenendes, det skulde give for stor Invidiam. Rector svarede sig at have derom consuleret M. Dn. Cancellarium tilforn, og hannem at have befalet,

man skulde fremme Kirkens Gavn, det meste muligt var. Hvilket M. Hans Jensen, Kirkeværge, lovede, han og vilde gjøre. — Blev samtykt, at M. Hans Jensen maa udsætte paa Rente Kirkens Penge, dog hos visse Folk, og tage der imod god Forvaring. — Blev sagt, at man ikke skal replikere imod Laurits Skrivers Svar.

25. September. Blev M. Peder Skjelderup og M. Hans Sæby indkaldede, og gav strax M. D. Rector tilkjende, at han med Dn. Professoribus haver samtykt for^{re} M. Hans Sæby at være Sognepræst til Gladsaxe og Herløv Kirker. Og efterdi her skal en anden Kapellan til Vor Frue Kirke udi hans Sted, gav M. Peder Skjelderup for, at han vidste ingen bekvemmere dertil end Her Jens Christensen, som er Præst i Tugthuset (hvilken og nogle Dage derefter blev samtykt dertil af Dn. Professoribus).

1620.

7. Februar. M. D. Rector lod læse en grundelig Erin- dring til Borgmesteres og Raads Afvisning udi Laurits Han- sen Skrivers Sag.

18. Marts. Proponerede M. D. Rector, at han den 12. Marts næst forleden blev opstevnet af Magnifico Dn. Cancellario at møde paa Kjøbenhavns Slot, og at som han samme Dag blev indkaldet for Kong. Majestæt, præsentibus Cancellario og Hr. Albert Skeel og Holger Rosenkrantz etc., forelæste Sekretæren hannem Borgmester og Raads her sammesteds vidtløftige Klagemaal anlangende Vor Frue Kirkes Jus patronatus. Men at han derimod beklagede sig for Kong. Maj., at han ikke tilforn var bleven advaret om denne Rettergang etc. Sagde derhos in Consistorio, at Bispen antvorde hannem samme Tid udi Haanden noget, som blev læst i den Sag. Dernæst berettede M. D. Rec- tor, at M. Dn. Cancellarius havde Mandag forgangen, den 13. Martii, befalet hannem flitteligen at randsage in Actis Consistorii og forfare, om den »Laudom«, som af Kong. Maj. ved Sin Maj.s Cancellar, Christen Friis til Borreby,

var afsagt mellem Borgmesterne og Raad paa den ene og Universitetet paa den anden Side anlangende quæstionem de jure patronatus et vocatione pastorum Ecclesiæ beatæ Virginis. Var derfor henrejst til Frederiksborg at give Hs. Magnificents Svar, efterat han havde forfaret, at Kong. Maj. skulde ikke længe der fortøve, førend han begiver sig paa Rejsen; og derhos raadføre sig med hannem, om Universitetet skulde noget svare til Borgmesteres og Raads indlagte Klagemaal, at hannem da paa Universitetets Vegne maatte gives en Copi. End berettede han, at Cancellarius havde befalet hannem at sammenskrive ex Fundatione momenta præcipua juris nostri, hvilket han og haver gjort, et consilio communicato cum clariss. viro D. D. Thoma Finckio, anlangende den Laudom, exhiberet det tilsammen Magnifico Dn. Cancellario paa Slottet. Hvilket Hs. Magnificents haver læst og hos sig beholdet, og lovet derom at ville tale med Kong. Maj.; lovede og, at Fundatsen skal ingenlunde af nogen blive forkrænket. Havde og lovet at give Universitetet en Copi af Borgmester og Raads indlagte Klagemaal¹⁾. Efterat M. D. Rector alt dette havde berettet in Consistorio, lod han læse en Copi af det, som han paa Frederiksborg havde indlagt, begjærendes, at Dn. Professores vilde derpaa give deres Mening tilkjende. — Blev approberet.

23. Marts. (I Konsistorium mødte Hr. Kaj Rantzov og Hr. Palle Rosenkrands, der af Kongen vare beskikkede til som Kommissærer at dømme i Striden imellem Universitetet og Borgmestere og Raad angaaende Kirkeværgen Laurits Hansen Skrivers Afsættelse). Som M. Dn. Rector havde foreholdet nobiliss. Dn. Commissariis Aarsagen til den Trætte, som Vor Frue Kirkes Værgemaal er anlangede mellem Universitetet og Laurits Hansen Skriver, blev læst og anhørt, hvad begge Parter nu havde i denne Sag at fremlægge, og paaskrevet. Hvilket Dn. Commissarii til sig

¹⁾ Findes trykt i Kbhvn.s Univ. Hist. IV Nr. 516.

annammede, tilsigendes, at de med førderligste vilde kjende i Sagen.

Die annunciationis Mariæ udi Choret bad M. Dn. Rector Dn. Professores, at de vilde have i Hukommelse, hvorledes udi Consistorio d. 23. Martii Lavrits Hansen Skriver vilde ikke nøjes med den Copi af Fundatsen, udi hvilken K. Christian III.s Haand findes, men provocerede til Originalen, som Kong. Maj. og Rogens Raad have forseglet og med egne Hænder underskrevet, hvorudover Rector samme Tid udi Consistorio, communicato consilio cum Dn. Episcopo et Jurisconsulto, som vare hannem næst, blev foraarsaget at antvorde Commissariis regiis nogle Documenta uddragne af Fundatsen de jure patronatus, sub titulo: Appendix de jure patronatus; ikke at de derpaa skulde dømme, men at de kunde have noget at rette sig efter, sønderligen efterdi udi Replicationen formeldes de jure patronatus. Og efterdi Hr. Cancellær haver siden raadet hannem, at han skulde ikke bruge Latin udi sine Forsætter, men Dansk, og udi samme Appendice findes meget Latin uddraget af Fundatsen: raadførte han sig, om han skulde ikke begjære den Appendicem igjen af Dn. Commissariis (efterdi det Jus ikke kunde discepteres sub istis iudiciis, men Kong. Maj. var det af Borgmestere og Raad tilforn paa Slottet, den 12. Martii, undergivet), og i den Sted igjen indlægge noget andet Svar paa Laurits Hansens Klagemaal om sin ulovlige Afsættelse fra Bestillingen. Men som nu det danske Skrift blev læst, er besluttet, at Rector skal lade den Appendicem blive i Retten hos Kong. Maj.s Commissarios, eftersom den engang var overgivet med deres Samtykke in Consistorio; og at Rector skal begjære en Afskrift af Slotsherren af det, Laurits Hansen havde sidst indlagt.

3. April. M. Johannes Craphsius lod læse en skriftlig Begjæring anlangendes 40 Dlr., som hannem efter den Contract, der er forgangen Sommer gjort og beskrevet imellem hannem og alle tre Kirkers Værger her i Byen,

skulle tilstaa hos M. Hans Jensen paa Vor Frue Kirkes Vegne Blev afsagt, at M. Hans Craft skal holde an, at de Commissarii, som gjorde Forligelse mellem hannem og Kirkeværgerne, forklare samme deres skriftlige Forligelse, saa mange af dennem endnu leve.

M. Johannes Janus Alanus bespurgte sig med M. D. Rectore og Dn. Professoribus, om Skolens Forstandere her i Byen bør nu ikke herefter at holde Skolen og Skolegaarden vedlige med Bygning, efterdi Skolen haver nu en god Formue? Item, om han skulde antvorde Peder Andersen, Borgmester, den Bog, som Skolens Handel vedkommer, efterdi Peder Andersen er samme Bog begjærendes? Blev intet sluttet aldeles.

5. April. Magnif. D. Rector lod læse Universitetets endelig Erklæring paa det, som grundeligen vedkommer Laurits Hansen Skrivers Opsigelse fra Bestillingen etc. Hvilket blev af Dn. Professoribus, som tilstede vare, approberet. Og efterdi Commissarii regii udi samme Sag havde af M. D. Rectore begjæret, han vilde idag møde paa Slottet med Laurits Hansen, gik han derned, og med hannem D. D. Cunradus Aslacus, Dn. Claudius Plumius, M. Hermanus Nicolaus, M. Joh. Janus Alanus og Notarius Academiae. Der de siden komme igjen fra Slottet, ginge de ind in Consistorium, hvor D. D. Thomas Finckius og M. Christ. S. Longomontanus lod sig ogsaa finde. Og derefter blev læst et nyt Forsæt, som Laurits Hansen idag indlagde og lod læse og paaskrive i Slotsstuen hos Dn. Commissarios imod Dn. Professores, hvilket indeholder 21 Artikler.

6. April. Eftersom Dn. Commissarii have igaar givet tilkjende, at de paa Tirsdag førstkommende ville høre Universitetets Svar til Laurits Hansens sidst hos dennem indlagte Forsæt, og der findes nogle Artikler i samme Forsæt, som til sit Svar have videre Respit behov, at Vidnesbyrd kunde hverves og andet saadant kan udrettes, sagde M. Dn. Rector, at han vilde forsøge, om Sagen kan opsættes til Svar hen efter tilstundende Paaske.

10. April. M. Dn. Rector lod læse de tvende Tingsvidner, som Laurits Hansen udi Frue Kirketrætte haver forhvervet.

Som M. Valentinus, Kapellan til Vor Frue Kirke, kom frem begjærendes, at Rector og Professores vilde forløve hannem at drage udenlands paa et Aars Tid, og hans Kald maatte hannem des imellem aabent staa; thi han vilde holde en Underkapellan imidlertid i sin Sted: blev det taget i Betænkende, besønderligen fordi Dn. Episcopus gav tilkjende, at der findes et Kongebrev, at ingen maa ordineres til uvist Kald, og hvo som til et Kapellani bliver ordineret, skal derved blive, indtil han til andet kaldes.

Samme Dag, efter Middag. Dn. Episcopus kom ind og gav tilkjende, at Magn. Dn. Cancellarius er tilfreds, at M. Valentinus faar Lov af Universitetet at forrejse udenlands paa et Aars Tid, dog at han bliver stille paa eet Academi eller to. — Blev M. Valentino bevilget, at, efterdi han lover at ville forsyne nøjagtigen den Person, som skal være hans Underkapellan, indtil samme Person til andet Kald i sin Tid befordret vorder, maa han give sig paa Rejsen, dog at Professores tilforn høre af Prædikestolen samme Person, saa at de siden kunne approbere hannem, om saa godt synes.

12. April. M. Valentinus kom frem, og blev hannem budet, at han udi Sognepræstens, M. Peder Skjelderups, Nærværelse kan indgaa en skriftlig Contract imellem sig og sin Underkapellan, som idag blev hørt af Prædikestolen¹⁾.

24. April. Blev besluttet, at Notarius og M. Petrus Kierulius skulle strax idag paa Universitetets Vegne gaa hen til de fire Borgmestere her i Kjøbenhavn og begjære, at de til Philippi Jacobi Dag førstkommende ville umage

¹⁾ En Forpligtelse, som M. Valentin Christensen (Køler) d. 3. Maj 1620 udstedte inden sin Bortrejse, findes trykt i Kbhvns Univ. Hist. IV, Nr. 517.

sig til Consistorium, der med 10 Sognemænd at vælge en Kirkeværge i Laurits Hansens Sted. Desligeste at de til samme Dag ville tilholde Laurits Hansen at gjøre Universitetet klart, endeligt Regnskab og hans Restans aflægge.

29. April. Notarius og M. Kierul berettede, at de bekom til Svar af Borgmestrene, dennem at synes bedst at være, at efterdi Sagen endnu hænger i Trætte, Vor Frue Kirkes Værgemaal anlangedes, at da opholdes baade med Kirkeværge at sætte og med Laurits Hansens Regnskab at høre, indtil samme Trætte kommer til en Ende.

Magistro Valentino Christiani blev bevilget, at efterdi han nu vil begive sig paa Rejsen til Tydskland, maa hannem af M. D. Rectore testimonium publicum meddeles, saa at i samme bliver indført, at hannem paa et Aars Tid at uddrage er bevilget.

13. Maj. Tilkjendegav M. Christianus S. Longomontanus, at velb. Otte Marsvin er begjærendes, at hannem maa aabenstaa en Begravelsessted udi Vor Frue Kirke, som han haver kjøbt for 100 Dlr., og haver dog endnu ikke brugt den til noget Lig. Blev svaret, at der skal søges i Kirkens Regnskab, om der udi samme Begravelses Kjøb er indført.

20. Maj. Refererede Notarius, at Borgmester Knud Marcorsen paa sine og de andre Borgmesteres Vegne haver, Vor Frue Kirkes Regnskab at høre anlangendes, svaret, at deres samtlige Begjæring er, at det endnu maa opsættes en kort Tid, efterdi Laurits Hansens Regnskab ikke endnu er færdigt, og at de ville med første Lejlighed betænke Kirken med en anden Værge af Borgerskabet.

26. Juli. M. Hans Kraft begjærede en Copi af den Transaction angaaende de Penge, han gjorde Fordring paa af Vor Frue Kirke, eftersom han vilde andrage Sagen hos Kongen.

23. September. Blev sluttet, at Notarius skal digte tvende Brev, det ene til Kaj Rantzov, det andet til Palle Rosenkrantz, at de ville efter første Lejlighed videre for-

høre Universitetets Sag imod Laurits Hansen Byfoged, saa at Kirken kan af hannem bekomme sin Restans og med en anden Kirkeværge i hans Sted forsynes.

21. Oktober. Lod Dn. Episcopus indsætte udi Consistorii Gjemme nogle Penge forseglede, som den blinde Præst Hr. Christen Nielsen (i Ovre), hvilken døde idag, haver givet til Skolen. Og blev sluttet, at Notarius strax skal beskrive hans Gods.

25. November. Hr. Christen, Kapellan i Ovre, kom frem, begjærendes at være Sognepræst sammesteds. Men efterdi han efter sin Obligation er pligtig at tjene i sit Kapellani til Philippi Jacobi førtkommende, blev herpaa taget et godt Betænkende imidlertid.

1621.

28. April. Blev sluttet, at Dorethe Doctors¹⁾ skal paamindes, at hun til Højmesse holder sin Pige af den Stol i Kirken, af hvilken hun fortrænger Professorernes Hustruer.

11. Juli. M. Dn. Rector refererede om Ovre Kirke, at Hr. Cancellar havde spurgt hannem, om Universitetet haver dertil Jus Patronatus, og at Hr. Cancellar samtykte, at Universitetet kalder dertil, hvem godt synes; og blev nu in Consistorio nomineret Torlach Islænder, hvilken og blev approberet til at være Sognepræst til Ovre, og skal han lade sig høre paa Løverdag. Item, at Kapellanen, som nu er, maa blive ved samme Tjeneste, saalænge han forholder sig udi Lærdom og Levned tilbørligen. Anlangendes de 12 Dlr., som Hr. Christen havde af Ovre Kirke for sin Elendigheds Skyld, skal ikke mere til Præsten udgives.

M. Joh. Janus Alanus gav tilkjende, at M. Dn. Cancellarius haver paa ny talt om det Sjungeværk at anrettes paa Vor Frue Kirke, og at derom skulde noget foretages med det første, paa det at Cancellarius kunde have noget

¹⁾ Se foran S. 392.

at referere Kong. Maj. om dette Værk. Blev concluderet, at derom skal med det første skrives til Amsterdam eller Hamborg.

End berettede M. Joh. J. Alanus, at som Borgmestere og Raad her i Byen have lovet en Kurere 60 Dlr. af Vor Frue Kirke, da haver Cancellarius raadt, at det maa forblive, indtil Universitetet faar Kong. Maj.s Brev derom.

24. Juli. M. D. Rector refererede, at Hr. Cancellar haver idag tilkjendegivet, at Kong. Maj. begjærer at skifte til sig noget Vor Frue Kirkes Gods, og at Hs. Maj. vil give meget bedre og mere Gods derfor igjen. Item at Kirkens Jordebog skal blive forbedret. Skulle dog Dn. Professores søge i Fundatsen efter Cancellarii Paamindelse, om derudi findes noget at befri Kirkens Gods med. Blev sluttet, at M. Hans Jensen skal med det første registrere Godset og tilstille Hr. Cancellar det, at Hs. Magnificents deraf kan forfare, hvorvidt det kan aflades ¹⁾.

18. Avgust. Berettede M. Joh. J. Alanus, at M. D. Cancellarius haver paamindt hannem, at han paa Vor Frue Kirkes Vegne skal betale Henning Taarnblæser et Aars Løn, 60 Dlr.

3. Oktober. Blev bevilget M. Nicolao, Conrectori, 10 Dlr. af Vor Frue Kirke til Husleje, hvoraf de andre Kirker skulle og betale deres Quotam. Men fuldkommen Slutning blev differeret in plenius Consistorium.

12. Oktober. Skal agtes, at Jordskyld i mange Aar resterer af Skolehusene, item af nogle Huse ved Vor Frue Røst hos Salomon Sartors Vaaning.

¹⁾ Mageskiftet afsluttedes den 26de Juni 1622. Universitetets Professorer afstode paa Vor Frue Kirkes Vegne alt Kirkens Bøndergods i Kjøbenhavns Len (7 Gaarde og 3 Gadehuse i Ovre ved Stranden, 1 Gd. i Ovre ved Dammen, 1 Gd. i Vangede, Gjentofte Sogn, 1 Gd i Mørkhøj og 1 Gd. i Buddinge, Gladsaxe Sogn, 1 Gd. i Nybølle, Smørum S., 1 Gd. i Skovlunde, Ballerup S.). Derfor fik Kirken Vederlag i Gods i Stevn's Herred, forhen hørende under Højstrup (Sjæl. Tegn. XXII, 26. 40. Sjæl. Registre 17, 282 ff.).

10. November. Foregav Rev. Dn. Episcopus, at Magn. Cancellarius havde talt med hannem om, der skulde bygges en ny Kirke uden Vester- og Nørreport, som hvis Folk der udenfor boede kunde søge; og Vor Frue Kirke skulde opbygge Præsten, som dennem skulde betjene, en Residens og give ham aarligen 50 Daler til Løn. Hvilket Rector og Professores vilde tage udi Betænkende, og lade Hr. Cancellor vide deres Svar derpaa.

Gav ogsaa Rev. Dn. Episcopus for, at M. Peder Skjelderup havde bekommet et Kongebrev paa hvis reditus hannem skulde vederlægges for den Indkomst, han havde af Solbjerg, hvilket man skulde fordre af hannem og lade det blive in Consistorio og give hannem en Copi deraf igjen¹).

Opkom Christopher Munch og Niels Jensen (Fuldmægtige for Arvingerne efter den afd. Præst i Ovre ydre, Hr. Christen Nielsen) og havde med sig Just Losekiil og Oluf Villadsen, de fattiges Forstandere, hvilke annammede til sig Originalen til M. Peder Skjelderups Seddel, hvilken Ord for Ord saaledes lyder:

»Anno 1620 d. 19. Oktob. haver hæderlig og vellærd Mand, Hr. Christen til Ovre ved Stranden, bedet mig udi Stephan Bagers Nærværelse, jeg vilde antegne denne hans Vilje og Begjæring, hvorledes han det vilde have, naar Gud kaldede hannem. Først haver han givet et Hundrede Daler udi Markstykker til de fattige. Dernæst at Venerandus Dn. Episcopus skulde have i lige Maade et Hundrede Rigsdaler i Markstykker, og derfor beskikke hannem en hæderlig Jordefærd. Og uden disse 200 for^{ne} Daler, som skulde den gode Mand Bispen antvordes, bekjendte han, at Bispen havde hverken Penge eller Pendings Værd, det hannem tilhørte. Petrus Schielderup testor m. m. Stephan Hansen Bager«.

Der Anders Skolemester havde besigtiget Seglene for Hr. Christens Skrin, tog Christoffer Munch og Niels Jen-

¹) Brevet er trykt i Kbhvns Univ. Hist. IV, Nr. 498.

sen og Jørgen Sørensen det til sig og gik af Consistorio med det, og efterlod en Seddel derpaa saa lydendes:

»Ao. 1621 d. 10. Nov. have vi underskrevne annammet af Consistorio udi de højlræde Doctorers og Professorers Nærværelse et Skrin, som var Hr. Christen Nielsens, med noget Sølv og Penge, som var beseglet af Anders Skolemester, og fandtes Seglene ubeskaarne, sær som de det annammede efter Anders Christensens, Skolemesters, egen Bekjendelse. Datum Kjøbenhavn ut supra.

Christopher Munch. Niels Jensen. Jørgen Sørensen.
mpp. eg. Hd. eg. Hd.«

Gav M. Hans Jensen for, om de Billeder, som ere støbte paa den ny Vor Frue Kirkefunt, ikke skulde omstøbes.

24. Novemder. Begjærede Dn. Episcopus Resolution paa hvis for 14 Dage siden foregiven var om den Kirke, der skal bygges uden Vester- og Nørreport, og begjærtes der, at det maatte blive opsat til videre Betænkning.

Blev sluttet udi Laurits Hansens Sag, at efterdi begge Commissarii ere her i Byen, man skulde holde an hos dem, de vilde gjøre Ende paa deres Commission og mage, det maatte komme til en venlig Ende.

Bad M. Longomontanus, at den store Sten, som ligger ved hans Børns Begravelse, maatte transfereres, efterdi den ligger ham til Forhindring. Og efterdi den er sl. Cancellen Christen Frises, lovede M. Rector hannem Skrivelse til Axel Rosenkrantz.

1622.

16. Januar. Om en Person at kalde til Ovre Sogn, og om Enken skulde beholde Naadsensaar. Enken blev bevilget Naadsensaar, og concluderet, man skulde efter Kongens Brev høre nogle adskillige Personer og udaf dennem kalde den bedste.

Indlagde M. Rector tvende Kongebreve paa Vor Frue Kirkes Sognepræsts Indkomst i Universitetets Forvaring.

27. Februar. At man skulde antage otte Borgere, som skulde sige, paa hvad Sted Vor Frue Kirkes Funt bekvemmeligst kunde sættes. — Svendene, som havde arbejdet paa Vor Frue Kirkefunt, blev bevilget 12 halve Kroner til Drikkepenge.

2. Marts. Blev sluttet, at M. Hans Jensen skal købe Kobber og Bly og hvis andet, der tilhører, til Kirkens Forbedring paa Taget.

10. April. Mester Hans Jensen skulde lade købe 2 Læster Kalk og lade Vor Frue Kirke dynneke med.

9. Maj. Communibus M. Dn. Rectoris et Professorum suffragiis, solo M. Jano Alano dissentiente, blev concluderet, at den ny Vor Frue Kirkefunt skal sættes paa det Sted, Salomon Sartor staar med sin Boglade. In sententiam cæterorum tandem etiam concessit M. Joh. Alanus.

17. Maj. Borgmestere og Raad haver gjort en Contract med Henning Taarnblæser, at Vor Frue Kirke skal hannem en Qvotam udi hans Stipendio, som de hannem haver tilsagt, betale, hvilket er Universitetet ikke et ringe Præjudicium. Vil derfor M. Rector tale med Cancellario, at Universitetet maa gjøre en særdeles Contract med Henning, og at Vor Frue Kirke maa hannem besolde efter den Taxt, som er sat paa Kirkerne.

23. Maj. Fremlagde Laurits Hansen, Byfoged, sit Regnskab. og blev det forhørt og approberet. — Blev venligen forafskedet mellem M. Hans Jensen og Laurits Hansen, at M. Hans skal give ham til S. Michelsdag 24 Courant Daler for det Aars 1619 minuta, der tvistes om, og dermed Alting at være klart imellem dem, hvorpaa de og fik hinanden deres Hænder.

M. Hans Jensen maa sælge, hvis han haver af Rasmus Tranes Gods, det højeste han kan bringe det ud, Kirken til bedste.

31. Maj. Blev samtykt, at Muren, som Salomon Sartor stod, og Vor Frue Kirkes Funt skal sættes, skal gøres

slet uden til Kirkegaarden, og Vinduet skal forlænges saa langt ned, at det kan være lige med de andre.

8. Juni. Henning Abelstens og den Husmands paa Vor Frue Kirke deres Bestilling blev oplæst og af Professoribus approberet¹⁾).

3. Juli. Blev sluttet, at en Copi af Kong. Maj.s Brev om Vor Frue Kirkes Tjenere skal med Rectoris Secreto obsigneret og læses til Tinge.

30. September. Blev sluttet, at efterdi Niels Jenson, Borger her i Byen, er angiven at blive Kirkeværge, han med det første kaldes til Consistorium, der at undervises om Fundatsens Indhold samme Bestilling anlangendes.

5. Oktober. M. Rector gav tilkjende, at Snedkerne begjære for det Panel, som skal sættes under Vinduet i Funten, 30 Courant Daler, item begjære en Foræring over de 300 Dlr. Cour. Blev sluttet, at der skal tages tvende Billedsnidere, som skal vurdere Snedker- og Billedsnidarbejdet, om det kan være mere værdt end de 300 Dlr. efter Contracten. Blev nævnt Lavrits Krøger og Engelbrecht.

9. Oktober. Blev M. Jacobus Hasebardus communibus illorum suffragiis, qui aderant, samtykt at skulle være Sognepræst til Vor Frue Kirke i M. Peder Skjelderups Sted: de quo etiam exquirendem per literas consilium Dn. Episcopi Roeschildiæ tum commorantis.

12. Oktober. Proponerede M. Rector, at Henning Abelsten, Taarnblæser, begjærede sin Besoldning og fordrer 60 Dlr. for Anno 1621 til Anno 1622. Og blev hannem bevilget 40 pro præterito anno og 20 pro hoc anno. Og sagde Henning, af Kong. Maj. at være aftakket.

26. Oktober. Blev samtykt, at Kirkeværgerne skal betale den Billedsnider, som haver gjort det Træværk omkring den ny Funt, efter den Vurdering, som de fire andre

¹⁾ Bestillingen for den omtalte »Husmand« findes nedenfor blandt Aktstykkerne.

Billedsnidere, samme Arbejd haver taxeret, [have gjort], som er 252 Dlr. Cour. Sagde og Magnif. Rector, at han gav de fire Vurderingsmænd 6 Dlr. Cour.

29. Oktober. Blev samtykt, at Præpositus i Communitetet skal høres af Prædikestolen, efterdi han er Ovre Sogn begjærendes, der at bevise Kirketjeneste.

17. November. Blev talt om M. Jacobi Hasebardi Kald, der han havde samme Tid ladet sig høre, og blev besluttet, at M. Johannes Erasmi skulde paa Rectoris og Dn. Professorum Vegne give Jacob Brenner, Raadmand her ud i Sognen, tilkjende, at de havde isinde at kalde hæderlig Mand M. Jacob til Sognepræst til Vor Frue Kirke, som nu er efter hæderlig Mand M. Peder Skjelderup, kaldet til Bisp i Trondhjem, ledig, tvivlendes intet, at han jo skulde lade sig det vel befatte.

18. November. Blev handlet om M. Jacob Hasebards Kaldsbrev, at det hannem skulde gives, dersom han vilde indgaa udi sin Reversal de Artikler, som hans Formænd havde sig til obligeret. Hvilket han ogsaa, der han strax blev opkaldet, samtykte¹⁾. Var dog begjærendes, at han maatte commenderes nogle af Sognemændene, hvilket Bispen lovede, sig at ville gjøre tanquam Præpositus.

Satte Dn. Episcopus frem om en Kapellan til Vor Frue Kirke udi M. Valentini Sted, som nu bliver henkaldet til Kallundborg Kald.

23. November. Blev af M. Rectore proponeret om en, som skulde substituere i M. Valentini Sted i Kapellaniet, som nu er ledigt til Vor Frue. Og lagde M. Johannes Thomæ sin Supplicats ind til Dn. Professores, at de vilde være hannem beforderlige enten i M. Valentini Sted eller i andre Maader; hvilken ogsaa blev læst. Blev besluttet, at han kunde selver tale med Dn. Episcopo, eftersom han er hannem noget suspect. Dog efterdi Hr. Thomas, Kapellan til S. Nicolai, havde gode Gaver, kunde

¹⁾ Denne Revers er aftrykt nedenfor blandt Aktstykkerne.

M. Vulfgangus, som er hans privatus præceptor, forfare proprio nomine hos hannem, om han samme Kald ikke er begjærendes, at han (Hr. Thomas) vilde give Magnifico det tilkjende. Hvilket M. Vulfgangus lovede.

30. November. M. Jacobus Hasebardus, pastor ad D. Virginis templum vocatus et ritibus solennibus inauguratus, toti Senatui prolixas egit gratias, non modo pro singulari favore, quo ipsum complectebatur, dum in Academia Professor vixit, sed vel maxime, quod dignum ipsum judicaret, qui ad tam sublime *προσβέλας* munus promoveretur. Cui per Magnificum Rectorem universus Senatus sua detulit officia et summam ad omnia animi promptitudinem, quæ ipsi grata fore intelligerent.

Blev Hr. Jens Sandersen angiven af M. Rectore at være Kapellan til Vor Frue Kirke i M. Valentini Sted. Blev hannem concederet at lade sig høre i næstkommende Uge. Blev ogsaa proponeret til samme Kald om M. Johannes Thomæ. Mens blev intet besluttet.

11. December. Blev der forhandlet om en Kapellan til Vor Frue Kirke, hvem af dennem, som havde ladet sig høre, nemlig Præpositus communitatis¹⁾, Hr. Jens Sandersen og M. Johannes Thomæ, man skulde tage. M. Johannis Thomæ Testimonia, hannem givne af Bergensi Episcopo, Dn. D. Paschasio, et Lundensi, Dn. D. Matthia, bleve læste, dog judicium om hannem suspenderet propter vitam, quæ omni non videbatur suspicione vacare. Præpositus blev sagt at skulle lade sig end en Gang høre.

13. December. Blev der forhandlet om Concionatoribus til Vor Frue Kirkes Kapellani, og til Ovre Kald efter M. Cancellarii Befaling, som M. Rector, relatu M. Longomontani, berettede; og blev saaledes besluttet, at Claudius Johannis, Collega Scholæ, skulde lade sig høre til Aften-sang paa Søndag, at hvis han befaldt Dn. Professoribus, man kunde da anmode Magn. Cancellarium, om der maatte

¹⁾ Thor Rasmussen (se Ny kirkehist. Saml. I, 355).

ikke dispenseres med hannem, efterdi han havde ikke Alder efter Kong. Maj.s Brev. Og skulde Præpositus adspørges, om han ikke vilde have Ovre Kald, at han^{da} skulde være det næst.

21. December. Blev oplæst en Supplicats, som Enken i Ovre Kald havde gjort til Hr. Cancellar, at hun maatte blive ved samme Kald og ikke skulde forskydes; hvorudi hun siger sig for Sanden at være berettet, at Provsten i Klosteret skulde være tilsagt samme Kald formedelst et godt Venskab, han havde indladt sig i med et Kvindfolk, og saa vilde hende forskyde. Da blev Propositus adspurgt, om han havde sig med noget Kvindfolk indladt; hvilket han fast benægtede. Professores bleve ogsaa tilspurgte af M. D. Rectore, om nogen af dennem havde været hannem til fornævnte Kald behjælpelig for noget Kvindfolks Skyld. Da svarede de samtligen nej dertil. Blev derfor besluttet, at Fogdens Karl skulde forfølge Sagen paa Universitetets Vegne, som forment sig haardeligen i hendes Supplicats at graveres. Og skulde man derfor begjære en Stevning af Bispen, at hun skulde gjøre saadant bevisligt. Og eftersom hun i sin Supplicats beraaber sig paa Hr. Nielaus, skulde han ogsaa indstævnes, om han havde derudi noget at sige.

Foregav Magnif. Rector, hvorledes Kaldsbrevet paa Ovre Kald skulde stiles, efterdi dertil skulde lægges en Kirke uden Byen, og een Præst begge Sogne betjene. Blev svaret, at M. Cancellarius skulde adspørges. Thi man turde ikke understaa sig herudi noget at gjøre uden Tilladelse og skriftlig Bevilling af Hs. Majestæt, besynderlig efterdi at mange af Folkene uden Porten, som skulde lægges til samme Kirke, hørte til de andre Kirker her i Byen.

Blev delibereret om M. Johanne Thomæ at være Kapellan til Vor Frue Kirke. Men eftersom hans Vita er noget suspect, lovede Dn. D. Cunradus sig at ville cavere Universitati, hannem intet uærligt at have begaaet til Bergen, som kunde hannem til samme Kald være til Forhin-

dring, dersom han ellers befandtes at have gode Gaver paa Prædikestolen. Blev derfor besluttet, at han skulde lade sig høre i Morgen til 12 Prædikenen eller ogsaa Juleaften til Aftensang. Og vedtog Dn. D. Cunradus at sige hennem dette.

Begjærede Dn. D. Olaus Wormius paa M. Peder Skjelderups Vegne, at der maatte af hannem annammes, hvis Inventarium der fandtes i hans Residens, hvorpaa han indlagde en Fortegnelse. Blev svaret, at Notarius skulde det annamme og levere det til M. Jacobum Hasebardum, som det skulde underskrive.

22. December. (Om Annekteringen af Ovre til den ny Kirke, som skulde bygges udenfor Porten, trykt i Ny kirkehist. Saml. I. 355, Not. 7).

30. December. Proponerede M. Rector om en Kapellan til Vor Frue Kirke, eftersom trende, nemlig Provsten i Klosteret, Hr. Jens Sandersen og M. Hans Thomesen, havde ladet sig høre; og var derfor Dn. Professorum vota enhver særdeles begjærendes, hvem af dennem de vilde have. — D. Cunradus propendebat in M. Johannem Thomæ for hans gode Gavers Skyld paa Prædikestolen. D. Brochmannus var ligesaaledes tilsinds, efterdi D. Cunradus havde caveret Universitati de vitæ ejus Bergis exactæ integritate. Dn. D. Thomas lod sig ogsaa hans Gaver vel befalde og derfor ogsaa samtykte hannem, efterdi ingen, som havde Gaver, kunde efter Kong. Maj.s Ordinans forskydes, uden man kunde hannem nogen Uskikkelighed overbevise. Dn. D. Wormius lod sig hans Gaver saare vel befalde tvende Gange, som han hørte hannem. Det samme gjorde ogsaa M. Hermannus, og mente hannem ikke propter meras suspiciones at kunne forskydes. M. Petrus Gelstrupius lod sig ogsaa hannem saare vel befalde, og sagde sig hannem at havde kjendt af første Ungdom, da de vare Condiscipuli in Schola Roschildensi, hvor han altid havde forholdt sig vel. Dette altsammen samtykte M. D. Rector og eragtede de Suspiciones, som man kunde have om hannem, ikke at være

saa vigtige, at de kunde komme hannem til Forhindring, efterdi ingen vilde give hannem Sag og hannem noget overbevise.

Blev derfor Hans Muus henskikket til Dn. Episcopum og Dn. D. Plumium at give dennem saadant tilkjende. Dn. Episcopus sagde sig herudi ingenlunde et ville samtykke, og begjærede derfor, at Dn. Professores vilde hannem hermed forskaane. Dn. D. Claudius Plumius lod sig gjerne befalde, hvad de andre Dn. Professores herudi gjorde. — M. Jacob Hasebard blev opkaldet og saadant tilkjendegivet, at Professores vilde kalde M. Hans Thomesen til det nederste Kapellani, og at han skulde tilforpligtes at være M. Jacob hørig og lydig som sin rette Sognepræst. Hvertil M. Jacob svarede, sig at maatte være dermed tilfreds; dog skulde Her Jens have sagt, hannem Juleaften at skulle have været drukken, der han prædikede, og Øllet at skulle have staaet af hans Hals, der han var hos hannem at laane Præstekjortelen: dernæst constantem famam at være, at han for nogle Aar siden skulde her være optagen om Natten hos en Ægtemands Kvinde, og at han skulde have avlet tvende Børn ved en Ægtemands Kvinde: saa ogsaa at han skulde holde sig til en Kvinde offentlig og gaa med hende paa Gaden, som han tilforn skulde have været bekjendt med i Landskrone. Dog sagde M. Jacob sig ikke at ville give hannem Sag, mens ikkun referere, hvis han havde hørt. — M. Hans blev opkaldet og tilkjendegivet, hvis Mistanke man havde om hannem, hvor til han svarede: 1. Sig den Dag, han lod sig høre, hverken havde ædet eller drukket. 2. Med Lov og Ret aldrig kunde siges eller overbevises, at han havde haft med nogen Ægtemands Kvinde at gjøre eller Barn avlet, hvilket han vilde tage Gud til Vidnesbyrd, som vidste hans Samvittighed. 3. Nægtede han ikke, at han jo havde gaaet paa Gaden om Dagen med Kvindfolk, og hvad den i Landskrone anlanger, bekjendte han, at hendes Ægtemand bor nu i Malmø og er en Knivsmed. Sagde ogsaa, at han vel havde snakket med hende her paa Gaden

og været i hendes Losement, dog vilde han med højeste Ed bekræfte, han aldrig havde noget ulovligt med hende at bestille. — Blev derfor Notario befalet at skrive hans Kaldsbrev.

Fremkom Universitetets Foged og berettede, at han paa Dn. Professorum Vegne havde talt med Bispen og begjæret Stævning over den Præsteenke i Ovre Kald. Da svarede han, at han var gjerne begjærendes, alting maatte sig bero til efter Hellig 3 Konger. Thi man kunde ikke trætte i disse Juledage.

Blev besluttet, at Provsten skulde gives fuldt Kaldsbrev til Ovre, og kunde hannem udi samme Kaldsbrev Kirken i Forstæderne tilsiges paa Kong. Maj.s naadigste Vilje og gode Behag.

1623.

8. Januar. Blev læst Theodori Erasmi, Præpositi Communitatis, Reversal og Kaldsbrev, hvilke bleve approberede. Dernæst blev ogsaa M. Johannis Thomæ Reversal og Kaldsbrev, det nederste Kapellani til Vor Frue Kirke angaaende, læst.

Pedellen Hans Muus blev opkaldet og tilspurgt, hvad Dn. Episcopus havde sagt om M. Hans Thomesens Kald. Da sagde han, at Bispen havde sagt, man kunde vel fare fort dermed, men man skulde vel se til, hvad efter vilde følge. Hvorfor Dn. D. Cunradus gik strax til Bispen paa Universitetets Vegne at give hannem tilkjende, Dn. Professores endrægteligen ville kalde M. Johannem Thomæ, og vare derfor begjærendes, at hvis Bispen havde noget reale mod hannem, han vilde da det sige frem i Tide, førend de beseglede hans Kaldsbrev. Da gav Dn. Episcopus til Gjen-svar, man vilde dermed lade betæmme og ikke det besegle, efterdi han baade haver besøvet et Kvindfolk i Holme Sogn, saa at hans Navn var indført i Holme Kirkes Bog, og ogsaa haver indladt sig med et Kvindfolk i Landskrone og

andet mere beganget, saa at, dersom ingen anden vilde give hannem Sag, da vilde han det gjøre.

10. Januar. Blev forhandlet af M. Rectore (M. Hans Jensen Alan) om s. Elline M. Niels Clausens¹⁾ Begravelse, at der derfor var noget udlovet til Kirken og dog intet udkommet. Hvortil Dn. D. Plumius svarede, at det vedkom hannem ikke alene, mens ogsaa Claus thor Smede og Frederik Isenberg, som ere s. D. Vinstrups Børns Formyndere. Og derfor, hvis de ville udlove, vilde han gjerne indgaa.

M. Hans Thomesen indlagde Niels Jensens og Peder Pedersens skriftlige Beretning, at de paa hans Vegne haver været hos M. Niels, Holmepræsten, om hannem var bevidst, at enten M. Hanses Navn haver været nævnt ved Funten, at han skulde være Fader til noget Barn, eller om han havde begravet nogen af hans Børn. Da fremviste M. Niels sin Noterebog, hvori hans Navn ikke befandtes, sagde sig ogsaa ikke at vide, at han havde begravet noget af hans Børn. Beretningen blev læst og paaskreven. — Hvorfor Dn. D. Cunradus blev ombedet, at han vilde gaa til Bispen nomine totius Senatus Academici og give hannem det tilkjende, om han ellers havde noget andet reale at beskyldte M. Hans for, som kunde forhindre hannem udi dette hans Kald, han da vilde det sige frem itide. Dn. Episcopus svarede, han vilde hannem intet beskyldte. Men dersom man gav hannem plenas literas vocationis, vilde han have med hannem at skaffe. Hvorfor Dn. Professores samtligen, undertagen D. D. Casp. Bartholini, som da var nedkaldt af Consistorio, stemmede heri overens, at efterdi de havde gjort deres hertil, hvad de burde, at nogen vilde bevise M. Hans noget over, og det befandtes ikke i Sandhed at være, hvis han herindtil beskyldt var, og de ex supervacuo havde skikket Bud til Bispen, om han vidste noget med hannem, og hannem endnu intet reale kunde paasiges, og

¹⁾ Forhen Præst ved Vor Frue Kirke.

efterdi Officium Episcopi aut Præpositi var itide at give tilkjende, om de vidste noget med nogen, som kunde hannem udi sin legitima vocatione forhindre, at man skulde i Guds Navn strax give M. Hans sit Kaldsbrev. Dn. D. Cunradus mente alligevel, at man lader lidet dermed bestaa for Bispens Skyld; vilde dog gjerne samtykke med de andre, nemlig at han strax bekommer sit Kaldsbrev.

17. Januar. Opkom M. Johannes Thomæ og erbød sig for Retten, at dersom nogen haver hannem at beskyldte, som hans Kald kan forhindre, han maatte da det faa at vide; vilde han enten sig derfor erklære, eller ogsaa lide for sin Gjerning, som vedbør.

M. D. Rector berettede, sig og Dn. D. Gasparum Brochmannum med Dn. D. Casparo Bartholino at have talt med Hr. Cancellar om M. Johannis Thomæ Sag. Fik det Svar, at han vilde lade Bispens fordre op til sig; lovede derhos, at nogle af Professoribus skulde være [tilstede] at svare til, hvis der blev angiven, og var af Dn. Professoribus derom noget skriftligt begjærendes, paa det han kunde des bedre fatte Sagen. I saadan Forhandling blev Dn. D. Cunradus, Dn. D. Brochmannus og Dn. D. Casparus Bartholini nedkaldet af Consistorio til Hr. Cancellar ved hans Tjener.

Samme Dags Eftermiddag. Eftersom Dn. D. Cunradus, Dn. D. Brochmannus og Dn. D. Bartholini inter h. 9 et 10 antemeridianas blev opkaldet til M. D. Cancellarium ved hans Tjener, da, der de vare opkomne, gav Hs. Magnificents tilkjende, at han havde Bud efter Bispens, som sig undskyldte for sin Skrøbeligheds Skyld. Gav derfor dicti Dn. Professores Hr. Cancellar tilkjende, at M. Hans Thomsen haver sig erbødet paa Consistorio, hannem maatte noget overbevises for sin tilbørlig Øvrighed, som han formenter Dn. Professores at være, som hans Kald kunde forhindre, saa vilde han enten sig erklære eller ogsaa lide for sin Gjerning, som vedbør. — Magn. Cancellarius herudi samtykte, og derfor sendte sin Tjener Hans med dictis Pro-

fessoribus til Dn. Episcopum, og lod hannem sige, at efterdi Dn. Professores havde Jus Patronatus og vare hans Magistratus, dersom han havde noget imod hannem, da skulde han give hannem Sag paa Consistorio og der føre Vidner imod hannem og tage Dom. Men der dicti Dn. Professores kom med Cancellarii Tjener til Dn. Episcopum, liggende paa Sengen, og lode hannem Hr. Cancellers Vilje forstaa: da sagde han først, at han ikke vilde give hannem Sag paa Consistorio, men forhandle Sagen coram Ministerio Ecclesiastico. Thi han mente, hannem ikke at være sub jurisdictione Universitatis, efterdi han haver faaet Testimonium Universitatis og sit Kaldsbrev. Men der Dn. Professores ydermere spurgte, om han vilde ikke efterkomme Hr. Cancellers Vilje og give forbemeldte M. Hans Sag paa Consistorio, som for sin tilbørlig Øvrighed, paa det at Sagen kunde komme til Ende, og Kaldet ikke længer opholdes: da sagde han, han vilde dertil hverken svare nej eller ja, men tage det i videre Betænkende og raadføre sig selver med M. Cancellario derom.

19. Januar. Berettede Magn. Dn. Rector og D. Gasp. Brochmannus, hvorledes at M. Cancellarius havde igaar Eftermiddags skikket Bud efter dennem, saavelsom efter D. Cunradum og D. Bartholinum, hvilke ikke vare tilstede og derfor ikke opkom. Der M. D. Rector og D. Brochmannus opkom, gav M. Cancellarius tilkjende, hvorledes Bispen havde ved M. Hasebardum, som da var nærværendes, opskikket capita accusationis over M. Johannem Thomæ, underskrevne af Bispen, M. Hasebardo, M. Thoma¹⁾, M. Nicolao Michaelis²⁾, et Dn. Johanne Sacellano ad templum D. Virginis. Hvilke Cancellarius selver oplæste og derfor befol, at M. Hasebardus skulde føre Vidner imod M. Johannem Thomæ paa Raadhuset, og siden, naar Vidner vare

¹⁾ M. Thomas Cortsen Wegner, Præst ved S. Nicolai Kirke.

²⁾ M. Niels Michelsen Aalborg, Præst ved Holmens Kirke.

tagne, give hannem Sag paa Consistorio, og skulde Dn. Episcopus da være overværendes.

28. Januar. Gav Magn. Rector tilkjende, at han haver efter M. Cancellarii Befaling ladet søge ved Pedellerne efter M. Hans Thomesen, og omsider fandt hannem hos Byfogden. Spurgte derfor, om han skulde der sende Bud efter hannem ved begge Pedellerne, hvilket blev samtykt. Opkom derfor M. Jacob Hasebard og M. Hans Thomesen. Og efter M. Jacob havde gjort sin Undskyldning, at han skulde noget befatte sig med denne Sag, sagde han korteligen at ville angive om M. Hans Thomesen, hvis han imod hannem havde. M. Jacob derfor tilspurgte M. Hans: 1. Om han havde ikke sagt coram Consistorio og Ministerio, at »causæ prægnantes domi notæ« skulde ikke i Dn. D. Matthiæ Episcopi Lundensis Testimonio være andet end den ringe Løn, han havde i Landskrone Skole. Dertil svarede M. Hans: Veed nogen andet, da maa den det sige til. 2. Tilspurgte M. Jacob M. Hans, om han havde ikke været sigtet og anklaget for D. Mads for Letfærdighed, Drukkenskab, Forsømmelse i Skolen, og slemmeligen berygtet for letfærdige Kvindfolk og Ægtemænds Hustruer. Dertil svarede M. Hans: Nej. Hvilket han siden forklarede om Ægtemænds Hustruer. Og dernæst sagde, at publicum testimonium senatus Coronensis skulde dertil svare for hannem. 3. Blev M. Hans tilspurgt af M. Jacob, om han havde ikke corrumperet D. Madses Testimonium. Hvortil han svarede: det skulde aldrig kunne hannem overbevises. Mens sagde sig altid derudi at have læst: nostro, og ikke: suo. — Siden fremlagde M. Jacob i Retten D. Madses latinske Testimonium og hans danske Forklaring derpaa og ydermere Klagemaal, saavel som Borgmestre og Raads Vidnesbyrd i Landskrone. Hvilke alle bleve læste og paaskrevne og bleve i Retten paa Consistorio. — Efter saadant tilspurgte Rev. Dn. Episcopus M. Hans, om han havde noget yderligere hertil at sige, han skulde det da sige frem, eller ogsaa falde ad deprecationem. M. Hans svarede sig ikke

at vide, at han skulde være herudi skyldig. Hvorfor Dn. Episcopus urgerede Dom over hannem. Men der Dn. Professores derudi besværede sig, efterdi M. Jacob havde ikke efter strænge Hr. Cancellers Befaling givet hannem Sag, men ikkun gjort nogen Spørgsmaal til hannem: blev M. Jacob igjen opkaldet og befalet af Bispen, at han skulde give M. Hans Sag. Hvilket M. Jacob og gjorde og klagede over hannem over de trende forbemeldte Punkters Indhold. Og derpaa efter H. Cancellers Befaling var Dom begjærendes. — Dn. Episcopus protesterede in conspectu Dei, at det er for hannem og hans Samvittighed caussa notissima, at han er et løsagtigt Skarn og uden al Tvivl er skyldig i D. Matses Testimonio, som er forfalsket, uden han kan vise en anden for sig, som det haver gjort og derfor bør straffes. — Reliqui Dn. Professores petierunt tempus deliberandi sibi concedi. — Dn. D. Cunradus sagde sit Løfte op, som han havde sagt god for M. Hans Thomesen. — Byfogden lod sige ved Pedellen Jens Christensen, at Dn. Professores maatte nu selver forvare M. Hans. Hvorfor M. Rector beføl hannem at blive i Arrest, hvilket M. Hans fik M. Rectori nomine omnium Professorum sin Haand paa, at han vilde blive tilstede.

Samme Dags Eftermiddag. Blev suffragia colligeret om M. Hans Thomesens Sag. — Dn. D. Cunradus sagde quoad 1. at pars veritatis er expressa, pars occultata, efterdi der staar i D. Matses Testimonio, quod se abdicaverit officio. Quoad 2. at han anklages for Letfærdighed, Drukkenskab etc., synes D. Matthiæ Testimonium at være der tvert imod. Saa er og der imod Testimonium Senatus Coronensis, hvilke burde udi deres Testimoniis at have rørt om saadant. Quoad 3. hvad den rasura anlanges, bør han nøjagtig lægge sig det fra, eller tage Sagen til sig. — Dn. Brochmannus sagde quoad 1. at efterdi Dn. D. Matthias havde udi sit Testimonio angivet, at M. Hans kunde selv viva voce det explicere, og ingen dog plejer prodere propriam turpitudinem, og D. Mads havde ikke

heller givet Anledning til, at det anderledes skulde forstaaes, vidste han ikke, om M. Hans kunde siges derfor løgnagtig at være omgaaet. 2. Efterdi D. Matthiæ Testimonium synes at være bedre, end hans Magistratus, som havde hørt adskillige Klagemaal over hannem, kunde give: dog alligevel efterdi Kong. Maj. Ordinans tilholder, at den, som skal betroes Kirketjeneste, der at prædike Guds Ord og uddele Sakramenterne, skal have et godt Rygte om et godt Levned og gode Sæder: og vi nu først, efter vi haver givet hannem Kaldsbrev, kommer i Forfaring af D. Madses skriftlige »Udlæg«, at han skulde for for^{ne} D. Mads været anklaget, som for sin Øvrighed, for forbemeldte grove Stykker, uanset at om saadant aldeles intet var rørt udi D. Madses udgivne Testimonio; mens tvertimod med Borgmester og Raads i Landskrone udgivne Testimonio var commenderet som den, der havde forholdt sig der kristelig og ærlig, tjent dennem og deres Børn samt det gemeine Borgerskab troligen og vel. Kan jeg dog ikke andet tykkes, efter det Rygte, som D. Mads, hans forrige Øvrighed, haver givet hannem i den skriftlige, danske Forklaring paa hans Testimonio, end at M. Hans bør til Straf at lægge sit Kaldsbrev fra sig og Universitetets og privati præceptoris Testimonia, som den der nu haver saadant Rygte, der (o: at han) ikke kan efter Kongens Ordinans fordres til dette Kald. Belangende den 3. Klagemaal og Beskyldning, som er, at han skulde have skrevet og forfalsket sit Testimonium, skrivende det Ord nostro for suo: da endog M. Hans for Retten saadant haver benegtet, og D. Madses egen Bekjendelse lægges i Retten imod M. Hanses egen Benegtelse: da endog her er intet andet, som dette kan bevise, end D. Madses egen Bekjendelse, synes vel alligevel probabile, D. Mads det ikke selver at have raderet, efterdi det kunde ikke komme hannem til nogen Gavn: Mener jeg, at M. Hans bør herfor enten lovligen sig at erklære, eller ogsaa relegeres ad triennium, nisi Magistratui placuerit ipsi gravem hanc suspicionem condonare. — Dn. D. Plu-

mius sagde quoad 1. Efterdi D. Mads han i sit Testimonio remitterede Lectorem hen til M. Hanses Relation, og letteligen var at agte, han ikke allegerede nogle causas turpes contra se, burde D. Mads at have rørt et eneste Ord i sit Testimonio, hvoraf man kunde have nogen Suspicion falsæ relationis. 2. Efterdi D. Mads paany igjen efter sit danske skriftlige Indlæg forklarer sit Testimonium, og offentlig skylder hannem for Drukkenskab, Letfærdighed og Løsaagtighed og Forsømmelse i Skolen: ved jeg ikke andet, end, al den Stund Bispens Forklaring staar ved Magt, at M. Hans bør at have forbrudt sit Kaldsbrev, ogsaa Testimonia Academia. 3. Efterdi der findes udtrykkeligen i D. Madses Testimonio et Ord at være raderet, som er nostro pro suo, og det til M. Hanses store Behjælpning og Fordring: synes mig, at han saadant efter Loven bør at fra sig lægge, eller at straffes med en Relegation. — Dn. D. Finkius consensit in sententiam D. Brochmanni, saa fremt at in 2do puncto maatte ogsaa derhos staa det, som D. Plumius sagde: Saa længe Bispens Forklaring ved Magt stander. Samtykte ogsaa in relegationem a Brochmanno dictam, dog saa, at dersom nogen vilde den exasperere, vilde han dertil give sit Samtykke. — In sententiam D. Brochmanni, D. Plumii et D. Finkii consensit etiam Dn. D. Casp. Bartholini, dog Relegationen skulde være paa 4 Aar i det ringeste. — Dette samtykte ogsaa reliqui Dn. Professores; mente dog, at det kunde vel bestaa sig med triennii relegatione. — In quod quoque Magn. Rector consensit.

29. Januar. Blev Dommen over M. Hans Thomesen exhiberet, som var af Notario conciperet efter de Suffragia, som pridie var ganget: om derudi skulde noget forandres, førend den blev exhiberet Hr. Cancellen, at han vilde sige sit Betænkende derudi. Dn. Professores sendte den ind til Bispem, som sagde, at det var saa godt, og lovede at ville derom consulere Hr. Cancellen, naar Rectori saa syntes. Hvilket ogsaa D. Finkius lovede.

30. Januar. Gav M. Rector tilkjende, at han med Dn. Episcopo og Dn. D. Finkio havde igaar talt med H. Cancellen om M. Hanses Dom, paa hvilken de viste Dn. Professorum skriftlige Betænkende; vare dog H. Cancellers Betænkende og begjærende. M. Cancellarius forment den Dom at være for lidelig, eftersom han havde forfalsket D. Matthiæ Testimonium, og derfor at bør at excluderes af literario ordine og traderes politico magistratui. Men blev regeret, at hannem var egentlig intet overbevist. Hvorfor M. Cancellarius sagde sig intet at ville præscribere Dn. Professoribus; men de kunde selv dømme, saa de vel saae til Enden, og svare dertil. Sagde ogsaa, at man skulde forvare M. Hans. Hvis han søgte efter hannem paa sin Herres Vegne og ikke fandt hannem, vilde han søge hannem hos Rectorem.

Blev sendt Bud ved Hans Muus efter Rev. Dn. Episcopum, som svarede, sig at være ilde tilpas og derfor kunde ikke komme: han havde sagt i den Sag saa meget, som han vilde sige. — Blev derfor skikket Bud efter M. Jacob Hasebard, om han vilde give M. Hans Sag for Hor. Hans Muus refererede, at han var henne at berette Mogens Pedersen¹⁾. Hvorfor Jens Pedel blev ogsaa skikket efter Dn. Episcopum at sige hannem, efterdi han er ilde tilpas, vilde Dn. Professores lade bestaa med M. Hanses Dom, indtil han kunde komme tilpas igjen, at han kunde være overværende. Dn. Episcopus svarede, han havde sagt saa meget i den Sag, han vilde. Dog, i hvor ilde han gad, vilde han selver opkomme. — Opkom derfor Rev. Dn. Episcopus og sagde, M. Cancellarium at have sagt, M. Hans at skulle excluderes. Dog vilde han ikke præscribere Dn. Professoribus. Dn. Episcopus ogsaa selver specificerede den Straf, som [han] havde tilforn fældt over M. Hans Thomesen. — M. Jacob opkom og blev tilspurgt, om han havde ikke nogen Bevisning i adulterii causa imod M. Hans

¹⁾ Kgl. Kapelmester, som døde kort efter.

Thomesen. Svarede han, han havde intet andet, uden hvis Ministerium havde udgivet, saa at adulterium kan hannem ikke overbevises, men er ikkun suspect. Formener dog, at han bør saadant at lægge fra sig med 12 Mænds Ed, eller og blive den, han skyldes for. — M. Hans Thomesen fremkom, og der han blev tilspurgt af M. Rectore og Dn. Episcopo, bekjendte, han havde været i Roskilde, Rersløv og i Porten her uden Byen med den Kvinde af Landskrone, og der han var kommet iblandt noget Klammeri om Aftenen, bar hun hannem sine (o: hans) Klæder i Jacob Stenhuggers Hus om Morgen. Bekjendte ogsaa, han havde været hos hende til Claus Rytter; dog sagde, han var der indganget baade før og siden. I Mette Hanses Hus havde de ogsaa været, dog sagde, han havde ikke slaget hende. Bekjendte ogsaa, at han havde sagt Du til hende. — M. Rector derfor tilspurte Dn. Professores, om han skulde ikke anhæfte Mester Hans: qui omnes in hoc consenserunt, at hvis han ikke kunde sætte Borgen for sig, skulde han sættes. Fremkom derfor Peder Michelsen, Buntmager i Graabrødre, og sagde fuld god for hannem, at han skulde blive tilstede, indtil M. Hans kunde fly en anden Mand til hannem, saa at de begge kunde sige god for hannem. Derpaa fik Peder Magnifico sin Haand.

Rector Magnificus adspurgte, hvad han skulde svare Hr. Christen i Gyrstinge, som havde ladet sig høre her i Kirken den 29. Januar. Blev svaret, bedst at man først skilte sig af med M. Hans, at man kunde faa hans Kaldsbrev igjen. Her Christen kunde derfor forføje sig hjem og tage Vare paa sin Tjeneste. Vilde Dn. Professores hannem noget, da skulde han der det bekomme at vide.

5. Februar. Blev delibereret om M. Hans Thomesens endelige Dom, at M. Jacob skulde endnu ex supervacuo opkaldes, om han vilde give M. Hans Sag for Hor, og at han (o: M. Hans) skulde priveres omnibus testimoniis, at han ingen dermed skulde imponere, og at han skulde in perpetuum relegeres. Hvilket blev Dn. Episcopo tilkjende-

givet ved M. Peder Gelstrup, som (21 Bispen) lod sig det vel befalde. Blev derfor M. Jacob adspurgt, om han vilde give M. Hans Sag for Hor. Han svarede nej; men ikkun alene for hvis han havde lagt ind i Retten imod hannem. Dette blev besluttet at skulle indføres i Dommen. Hvorfor M. Jacob blev ombedet, at han vilde gaa til Dn. Episcopum, han vilde levere til Universitetet M. Hanses Kaldsbrev og hvis Testimonia han havde af hans. Dn. Episcopus svarede, han gjør gjerne, hvis saa kan komme ad concordiam in Universitate. Men eftersom han havde vist Hr. Cancellær dennem, som havde befalet, han skulde dennem hos sig bevare, vilde han dermed opholde, til M. Cancellarius kom hjem, at han kunde give hannem det først tilkjende. Blev derfor M. Peder skikket i forrige Mening som M. Jacob til Bispen; men fik det samme Svar. Blev derpaa Dommen læst over M. Hans Thomesen i M. Jacobs og hans Paahør, og M. Hans befalet at være af Byen i Morgen, inden Solen gik ned. Blev hannem en Copi af sin Dom bevilget, og advaret, han skulde slet intet befatte sig herefter med den Kvinde af Landskrone, som han tilforn her i Byen havde Omgang med¹⁾.

Dn. Professores gjorde et Forslag hos Hr. Thomas, Kapellanen til S. Nicolai, om han vilde ikke acceptere Kapellaniet til Vor Frue, naar det bliver ledigt for M. Hans Thomesen, eftersom Dn. Professores vare vel affectionerede mod hannem, og Høj-Øvrighed havde givet dertil Anledning. Han sagde sig dermed at ville være vel tilfreds, dersom M. Thomas²⁾ vilde slippe hannem, og lovede med det første derpaa at ville sige Magnifico Svar.

¹⁾ Dommen, der er dat. 5. Februar 1623, findes indført i Konsist. Kopibog Nr. 2, Fol. 141—4. M. Hans Thomesen dømtes til at have sit Kaldsbrev forbrudt og at være relegeret in perpetuum, det sidste dog med den Begrændsning: »med mindre han kunde bevise samme Testimoni (Biskop Mads Jensens) Forandring af nogen anden uden hans Vilje og Vidskab sket at være«.

²⁾ Sognepræsten ved S. Nicolai.

14. Februar. Magnificus tilkjendegav, at eftersom M. Hasebardus havde ladet Hr. Cancellær se M. Johannis Thomæ Dom, lod Hr. Cancellær hannem til sig fordre, og, præsentere M. Jacobo, var helt fortørnet, at man endnu ikke haver forsørget Kirken med en Medtjener. Men eftersom Magnificus urgerede, at man kunde ikke udgive tvende Kaldsbreve, eftersom man kan ikke bekomme det forrige fra Bispen: dertil sagde Cancellarius, at man derfor kunde vel fare fort, efterdi det sker tit, at naar en Præstemand ved Døden afaar, bliver hans Kaldsbrev ikke restitueret, og dog det uanset bliver en anden i hans Sted kaldet. Nu er M. Joh. Thomæ civiliter mortuus fra dette Kald. Og eftersom M. Jac. Hasebardus begjærede samme Tid af Hr. Cancellær, at han maatte faa igjen D. Matthiæ Testimonia, svarede H. Cancellær dertil: Nej, men de skulde blive hos Académiet, at Universitetet kan dermed deres Dom forsvare, om Behov gjøres.

Derefter opkom M. Jacob og iligemaade berettede, hvorledes at der han igaar havde vist Hr. Cancellær M. Hanses Dom, blev han af Hr. Cancellær strax tilspurgt, om Kaldet var forsørget; og der M. Jacob sagde, Professores at formene, sig ikke at kunne udgive tvende Kaldsbreve fra sig, førend han fik givet Hr. Cancellær det tilkjende: da sagde Cancellarius, at han vel tilforn havde befaleet Episcopo at beholde M. Hanses Breve, og da havde han Ret paa at staa, men nu var de forfaldne til Académiet, og derfor skulde Dn. Episcopus dem fra sig levere, eller ogsaa skal han enten stevne Dommen eller lade sig med Dn. Professoribus forlige og ikke begynde at studere paa ny »Krakeler«. Thi dersom Hans Majestæt fik at vide, hvorledes at Professores kunde ikke indbyrdes forliges, var at befrygte, at han skulde enten tage deres Privilegier fra dennem, eller ogsaa give dem til andre, som hannem syntes. Beføl derfor M. Jacob, at eftersom han var begge deres Sjælesørger, skulde han lægge sig imellem og forlige dennem. Og sagde M. Jacob, at der han be-

gjærede af Hr. Cancellar, at D. Matthiæ Testimonia maatte igjen restitueres, eftersom det er ikke Skik, at Judices post latam sententiam beholde, hvis der er lagt i Retten: hvor-til Cancellarius svarede, at det er nok, at de bliver in publica custodia, saa de kan være tilstede, om paaæskes. Derfor refererede M. Jacob, hvorledes han haver givet Dn. Episcopo Magn. Cancellarii Mening tilkjende, og derfor var nu af Dn. Episcopo opskikket at lade alle og hver af Professoribus sin Tjeneste tilbyde, vil ogsaa gjerne lade sig med dennem forlige, og sig saaledes mod enhver anstille, at ingen skal have sig over hannem at beklage. Var dog gjerne begjærendes, han maatte bekomme D. Matthiæ Testimonia, hvorpaa M. Jacob offererede Dn. Episcopi Reversal, at de skulde blive tilstede. Dn. Professores sagde sig det ikke at kunne tilstede, eftersom de vare adjudicerede Universitati. Da efterat M. Jacob havde givet Dn. Episcopo dette deres Svar tilkjende, kom han tilbage og indlagde i Consistorio de andre M. Hanses Breve, som ere disse 10 efterfølgende tilhobe: 1. Testimonium M. Matthiæ Severini, dat. Roeschildiæ IV. Non. Decemb. 1612. 2. Bredow Rantzows Pas, dat. Kjøbenhavn 9. Febr. 1615. 3. D. Nicolai Paschasii Testimonium, Bergis prid. Kal. April. 1617. 4. D. Casp. Bartholini Testimonium, Hafniæ 2. Sept. 1618. 5. Borgmester og Raads i Landskrone danske Test. 8. Maj 1622. 6. D. Matthiæ latinske Testimonium, Lund 10. Maj 1622. 7. Hans Kaldsbrev, Kjøbenhavn 3. Jan. 1623. 8. Alterum Testimonium D. Casp. Bartholini, Hafn. 12. Jan. 1623. 9. Publicum Testimonium Universitatis, Hafn. 12. Jan. 1623. 10. D. Matthiæ danske Forklaring paa hans latinske Testimonio, Kjøbenhavn 23. Jan. 1623. — At disse forskrevne Breve bleve in Consistorio, blev Dn. Episcopo en Udskrift bevilget af Consistorii Bog¹⁾.

Dn. Thomas Severini, Kapellan til S. Nicolai Kirke,

¹⁾ Brevene findes endnu i Konsistoriets Arkiv. Et Udtog af dem er meddelt nedenfor blandt Aktstykkerne,

accepterede det nederste Kapellani til Vor Frue Kirke, og derpaa fik Magnifico og reliquis Dn. Professoribus sin Haand. Hvilket Dn. Episcopus og M. Hasebardus lod sig vel befalde, der dennem det blev tilkjendegivet.

2. April. Blev Kong. Maj.s Brev til Rectorem og Professores oplæst, belangende en Kirke paa den ny Kirkegaard uden Nørreport at opbygge og forskaffe Præsten i Ovre, som samme Kirke og skal betjene, en nødtørftig Vaaning, saa at han derhos kan bo.

9. April. Blev sluttet, at eftersom Kong. Maj.s Brev er kommet til Rectorem og menige Professores om en Kirke at lade bygge paa den ny Kirkegaard uden Nørreport, da skal man med det allerførste overslaa, hvad nødagteligen endnu gjøres behov til Vor Frue Kirkes Bygning og Forbedring, og siden agte, hvormeget Kirken kan endda have i Forraad, saa at man siden kan lade Magn. Cancellario det vide, og lade hannem derhos forstaa, at der en god Del af Vor Frue Kirkes Penge, som ikke maa optages, men skulle staa paa Rente evindeligen.

Magn. Dn. Rector (Joh. J. Alanus) opsigde sit Værgemaal, som han hertil haver forestaaet for Vor Frue Kirke, derfra at forløves til Philippi Jacobi Dag førstkommendes.

19. April. Magn. Rector, D. Cunradus og D. Finnius havde d. 11. April været paa Slottet hos Magn. Cancellarium, og eftersom det Kongebrev om den ny Kirke at opbygge paa den ny Kirkegaard lød paa Dn. Professores, tog H. Cancellar samme Brev til sig og sagde, at det skulde forandres og dirigeres til Vor Frue Kirkes Værger.

27. April. Blev Kong. Maj.s Brev læst, formeldende om den ny Kirke uden Byen at opbygges, saa den kan i denne Sommer blive færdig, og eftersom det forrige Brev var dirigeret paa Professorerne, saa skulde det gjælde Vor Frue Kirke an, hvis Penge skulde itide opsiges, som opsiges maatte.

30. April. Momenta, som skal regeres til det sidste Kong. Maj.s Brev om den ny Kirke: 1. Hvor Penge skal

dertil tages, indtil Kirkens kan blive lovlig opsagt. 2. Omendskjönt nogen kan strax bekommes, hvor siden flere skal tages at continuere Bygningen med. 3. At Kirken til Vor Frue, Præstegaarden og Skolemesterens Residens ere bygfældige. 4. Borgmestrene, efter Cancellarii Befaling, skal tilbydes, om de ville være participes udi den ny Kirkes Bygning, eftersom den forrige er opsat communibus sump-tibus reliquorum templorum her i Byen.

10. Maj. Blev handlet om Niels Jensen at tage til Kirkeværge, at Borgmestrene derom skulde advares. 2. At hans Bestilling skulde hannem foreholdes. 3. At han skulde advares, endogsaa Borgmestre at have været Kirkeværger og dog intet gjort, ikke end 3 ½ udgivet, absque consensu Rectoris et reliqui Senatus Academici.

Dn. D. Plumius accepterede tutelam templi D. Virginis hac lege, at om hannem det syntes for besværligt, da at staa hannem frit for at opsige det igjen elapso anno.

25. Maj. Blev sagt, at man skulde itide ved tvende fordre Svar af Borgmestere og Raad. her i Byen paa det Brev om den ny Kirke at opbygge.

27. Maj. Laurits Eskildsen¹⁾ berettede, hvorledes han haver været hos Borgmesterne og talt med Knud Marquarsen og Michel Vibe, begjærendes Svar paa Universitetets Brev om den ny Kirke at opbygge, om de derudi ville være delagtige. Hvortil de svarede, at undtagen noget derom var specificeret i Kong. Maj.s Brev, turde de ikke sig dermed befatte eller kunde nogen kongelig Befaling efterkomme i saa Maade; og de forleden Fredags derpaa skulle have svaret. Hvorfor blev sagt, saadant at skulle gives M. Cancellario tilkjende.

Hvad Kirkeværgeren Niels Jensen anlangere, sagde de sig en Gang at have ordineret en, som kunde tage Vare paa sin Tjeneste, efterdi han dog havde oppebaaret noget

¹⁾ Universitetets Foged.

af Smaaredselen, saa at de derfor kunde intet gjøre paa Consistorio.

4. Juni. Magnificus gav tilkjende, at han med D. Plumio havde talet med H. Cancellar om den ny Kirke at opbygge, om man kunde ikke sætte en Grundmur under det gamle Hus og siden bygge et Kapel dertil, om Auditores kunde ikke have Rum i det forrige; hvilket Cancellarius lod sig befalde.

Dn. Theodoro blev tilkjendegivet, at han herefter skulde gjøre Tjeneste paa den ny Kirkegaard, og skulde han selv tale med H. Cancellar, naar han skulde begynde, saa at Tilhørerne kunde blive tilsagt. Hannem blev ogsaa bevilget 1½ Dlr. in specie for Omkostningen, som han haver anvendt, der han kom til Ovre Kald.

Magnificus refererede om den ny Kirke, at han med D. Cort og M. Morten Murmester havde den beset; da befandt den at være 35 Alen lang og 11½ Alen bred, med Stole, Chor, Altertavle og andet, saa ogsaa af fast og stærk Tømmer opbyggt, at det skulde være Synd at nedbryde den. Og sagde M. Morten, at Mantelmur kunde sig dertil ikke skikke, men hvis hun skulde opbygges, skulde hun opmures af [Grunden]. Magnificus refererede ogsaa om H. Thor, at han havde fanget saadan Beskeden af H. Cancellar, at Mandtallet skulde først foreslaas ved Borgmester Knud Marquarsen, førend han kunde der prædike.

18. Juni. Eftersom Niels Hansen opkom paa Borgmesteres Vegne, som ikke selver havde Stunder i denne Herredag, at give tilkjende deres Vilje og Tykke om Niels Jensen at tage til Kirkeværger, uden Dn. Professores havde noget, som de kunde støde sig paa: da blev Niels Jensen strax til samme Bestilling annammet med disse Vilkaar: 1. At han skulde efter Fundatsen intet gjøre uden Rectoris og Professorum Befaling. 2. At han aarligen til Philippi Jacobi gjør sit Regnskab. 3. At han ingen af Kirkens Penge udsætter uden Professorum Vidskab. Hvilke

3 Punkter Niels Jensen vedtog, og derpaa fik Dn. Professoribus sin Haand.

Copi af Kong. Maj.s Brev til Borgmestre og Raad om en Tugthustavle udi Kirkerne at anordne, blev læst. Men efterdi der ikke formeldes, at de (3: Borgmestrene) skal dermed have Opsyn i alle Kirkerne, blev sagt, at man vilde tale derom med M. Cancellario og begjære Hs. Maj.s skriftlige Vilje til Universitetet at vide derom.

Dn. D. Plumius gav Kirkens Bræk tilkjende her til Vor Frue, og som han tvende af Dn. Professoribus begjærede det at bese, blev sagt, at han kunde tage den anden Kirkeværger til sig og en Murmester, og det udrette og siden give det skriftligen fra sig, at man kunde det vise Magn. Cancellario.

21. Juni. Gav Magnificus Cancellarii Svar tilkjende, at det kunde opstaa med den 4de Tavle i Vor Frue Kirke, indtil han forskaffede os derpaa Kongens Brev.

2. Juli. Blev Kong. Maj.s Brev om den 4de Tavle læst, at anordne i Vor Frue Kirke paa Tugthusets Vegne, hvis Indhold er som efterfølger:

Christian den fjerde, med Guds Naade Danmarks, Norges, Venders og Gothers Konning.

Vor synderlige Gunst tilforn. Vider, at eftersom vi, Haandværkerne her udi Riget til Forplantelse, saa og Ungdommen fra Myssig og Lediggang at fravænne, naadigst haver ladet allevegne udi Kjøbstederne optage fattige og faderløse Børn, og for dennem udi Børnehuset her i Vor Kjøbsted Kjøbenhavn ladet anordne Læremestere og dennem derforuden med nødtøftig Underholdning forsyne, indtil Gud vil, de et godt Haandværk kunne lære, hvoraf de kunne have deres Livsunderholdning at fortjene. Thi bede vi Eder og naadigst ville, at I udi Kirkerne der udi Byen lader anordne end en Tavle, hvorudi kunde samles nogen Collect, samme fattige og faderløse Børn til Hjælp til deres Klæder, og siden, hvis saaledes samles, hid til for^{re} Kjøbenhavn aarligen fremsender, anseendes, at saadan Haandværkernes

Forhjælpning Landene og deres Indbyggere udi Sønderlighed (næst Guds Hjælp) kan geraade og komme til Fremtarv og Gode. Dermed sker vor Vilje. Befalendes eder Gud. Skrevet paa vort Slot Kjøbenhavn d. 30. Maj Anno 1623. Under vort Signet.

Christian.

(Udskrift). Os elskelige, hæderlige og højlærde Rectori, Doctoribus, Magistris og menige Professoribus udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn.

5. Juli. En Blok skal gjøres til Tugthustavlens Penge, hvilken skal bekostes af samme Penge. Og hvis gammelt Jern findes hos Kirken at gjøre samme Blok af, da maa det taxeres Kirken til bedste. Og skal Pengene betros Kirkeværgerne.

D. Claudius gav tilkjende, hvorledes M. Jens Dinesøn havde refereret, Hs. Majestæt at have isinde at lade sine to Børn, som er hos M. Jens, staa paa det Pulpitur, som sl. Fru Mette Hardenberg ¹⁾ havde ladet opbygge i Vor Frue Kirke.

12. Juli. Skal gjøres et Bækken af godt engelsk Tin til den ny Funt i Vor Frue Kirke.

19. Juli. Dn. D. Plumius gav tilkjende, hvor stor Hjælp Vor Frue Kirke vil have paa Hvælvingen, som han havde med Niels Jensen, Kirkeværger, beset.

23. Juli. Blev Dn. Theodori Erasmi Klagemaal over H. Christen, Kapellan i Ovre, oplæst, og sagt: Dn. D. Plumius kunde raade hannem at tale med Dn. Episcopo, om de indbyrdes kunde komme tilrette med Sagen.

7. August. Eiler Holch talte paa Cancellarii Vegne med D. Plumio, eftersom han berettede, om den ny Kirke at opbygge, hvorledes dermed blev forholdt. Hvortil Dn. D. Plumius sagde: 1. At man kunde intet »dele« derved, før end man fik Sten og Kalk. 2. At H. Cancellor og Magn. Rector kunde bese, hvorledes der skulde bygges. 3. Hvad

¹⁾ Havde været gift med Kansler Christian Friis til Borreby.

Kapellanen i Ovre (som D. Plumius ogsaa blev spurgt om) belanger, om han der skulde endelig blive, efterdi Præsten er en unger Mand, sagde Dn. D. Plumius, at Kongens Brev tilholder, ingen at maa ordineres til uvis Kald, endog Præsten havde hannem for Consistorio anklaget, at han sig ikke tilbørligen forholder i sit Kald. Og hvad sig den Gaard i Ovre belanger, som Michel i bor, havde den vel tilforn ligget til Præstegaarden; men efterdi den laa til Vor Frue Kirke, havde Kirken sig den forbeholden, at den Kirke noget nær hos havde en Tjener, som baade kunde forskaffe Bud ud til Kirkens Bønder og dennem forsvare, nu besønderligen, da der skal opbygges en ny Residens til Præsten.

(Forhandlinger mellem Universitetet og Borgmestre og Raad angaaende Retten til at beskikke en Taarnblæser i Vor Frue Kirketaarn, som begge vilde tilegne sig).

Fjorten Punkter om Vor Frue Kirkes Brøst blev oplæst, og mentes det besønderligste strax at kunne forfærdiges, efterdi man haver Kong. Maj.s Brev, at Kirkerne skal holdes vedlige.

30. Avgust. Om Vor Frue Kirke blev handlet: 1. At der skal sættes et Stakitværk paa Kirkegaarden paa den sydvestre Ende ud til Gert Zacharisøns, at der kan blive en Urtehave, Kirken til bedste¹⁾. Skal Orgeværket fæstes med Jernankere, eftersom det haver sig saare udgivet og staar paa Fald. 3. Blev bevilget, at Rasmus Tranes Gaard maa lideligen igjen vurderes, at den kan sælges. 4. Broen næst op til Kirken paa den nørre Side skal af ny repareres, dog saa at de, som der hos haver deres Begravelse, skal lade Jorden bortføres, at Broen kan æqveres.

3. September. Magnificus refererede, Cancellarium at være tilfreds med den Kirke uden Byen, at paa hende intet endnu er begyndt, og eftersom han nu kommer i Forfaring, Mangel paa Tømmer, Kalk og Sten at have været Aarsag

¹⁾ Dette blev dog siden opgivet, da det ikke kunde skikke sig.

dertil, skulde det nu itide indkjøbes, saa at strax i For-aaret dermed kunde anfaanges; og vilde han selver, gjøre Anvisning paa Kalk og Sten. Og eftersom Borgmestere og Raad haver og været en Hinder derudi, fordi de fremdeles holde sig til, hvis af Begravelsesteder og andet kunde falde, uanset de ikke ville være delagtige i Bygningen: hvorfore Secretario af H. Cancellen er strax befalet at stile et Kongebrev til dennem, at de skulle sig strax resolve enten at være delagtige i Bygningens Omkostning eller sig fra al Indkomst at entholde.

15. September. M. D. Rector berettede, at han med Dn. Episcopo og Knud Marquarsøn Borgmester var idag paa Slottet hos H. Cancellen opfordret, hvor M. D. Cancellarius paamindte alvorligen, at Rector og Professores skulde gjøre al deres Flid, at Kong. Maj.s Vilje kan strax efterkommes anlangende den Kirke, som skal bygges paa den ny Kirkegaard uden Nørreport, saa at man strax skal kaste Grund og lade Tømmerværket berede, som skal være inden i Muren, og skal hos samme Kirke bygges et Taarn. Og lovede H. Cancellen, at han selv vil forskaffe Tømmer af Gulland. — Lovede Dn. D. Plumius efter M. D. Rectoris og Dn. Professorum Begjæring, at han vil nu med allerførste Lejlighed lade føre Grundstene paa Steden, saa at Grunden kan blive lagt. Dog siden, naar Tømmeret kommer tilstede, skal raadslaas de quantitate et qualitate extruendi templi, førend Tømmeret tilhugges.

12. Oktober. Var D. Claus begjærendes paa Niels Jensens Vegne, at han maatte bruge Universitetets Tjenere, naar han udrejser paa Kirkens Vegne. Blev svaret, at han kunde paa Kirkens Bekostning leje Vogn og saaledes forskaane Bønderne.

15. Oktober. Skal forskaffes Voxlys over Alteret i Vor Frue Kirke og dermed forsøges 1 Aar. Skal ogsaa Kirken bekoste en Messingarm ud mod Kvindernes Stader.

Om Taarnblæseren blev sagt, han skulde først lade forandre sin Bestalling, Borgmestrene haver givet hannem,

som lyder ogsaa paa Vor Frue Kirke, hvormed [de] i saa Maader intet haver at skaffe: siden skal han bekomme Besoldning af Vor Frue Kirke.

(M. Hans Kraft gjorde paany Fordring paa et Tilgodehavende, han mente at have hos Vor Frue Kirke, fra den Tid han var Vor Frue Skoles Rektor.)

22. Oktober. M. Hans Kraft lod læse et scriptum latinum anlangende den Vidtløftighed, han var kommen i formedelst Vor Frue Skole, og var begjærendes, han maatte forhjælpes til de 50 Dlr., Vor Frue Kirke skulde udgive til hannem efter den Contract, hannem og alle Kirkernes Værger var imellemganget. Da efterdi M. Hans Jensen vilde afregne hannem dennem formedelst nogle Penge, han skulde have betalt paa hans Vegne efter hans Begjæring, blev sagt, D. Claudius Plumius skulde venligen ombedes, han vilde communicere derom med de andre Kirkers Værger, de vilde lægge deres Quotam udi disse Penge ud, hvilket kunde ikkun være en ringe Ting, paa det M. Kraftius kunde hjælpes, saa skulde ogsaa Vor Frue Kirke udlægge sin Quotam.

25. Oktober. Magnificus refererede, hvorledes Taarnblæseren havde sagt, Borgmestrene at have taget den Bestalling til sig, som de havde givet hannem. Da lovede Magnificus, han skulde faa sit Stipendium af Vor Frue Kirke, naar han havde faaet at se Borgmestrenes den anden Bestalling, saa fremt de derudi intet befatter sig med Vor Frue Kirke. Og sagde Magnificus fremdeles, at eftersom han havde givet H. Cancellær tilkjende Taarnblæserens Forsømmelighed, havde H. Cancellær befalet, man skulde subtrahere hannem af hans Stipendio, naar hans Forsømmelighed findes, enten han forsømmer at blæse, eller ogsaa han ikke blæser, som det sig bør. Og befalede H. Cancellær, man skulde i samme Bestalling forfatte noget om hans Salario i gejstlige Conviviis. Blev derfor saaledes berammet, man kunde indføre om Professorum

Conviviis og ellers de andre gejstliges, om Dn. Episcopo saaledes syntes.

Blev bevilget, at Dn. D. Claudius Plumius maa give M. Joh. Craffthio 50 sl. Dlr. af Vor Frue Kirkes Penge, nullo habito respectu illius contractus, som er M. Craffthio og de andre Kirkers Værger imellemganget, og siden tage dennem igjen af den ny Kirkegaards Penge, efterdi de andre Kirkeværger haver herudi for nogle faa Dage siden consenteret. M. Johannes Alanus protesterede, sig ikke kunne tage for^{re} Penge af Skolens Penge. Dn. D. Claudius beholdt den bemeldte Contract, gjort 1619 in Julio.

Magnificus Cancellarius havde spurgt om Vor Frue Kirkes Regnskab, og derfor urgerede M. Rector derpaa. Lovede M. Hans Jensen at indlægge [det] den første Onsdag efter nu førstkommende Martini. Og blev sagt, Borgmestrene skulde noget tilforn advares, naar det faldt dennem belejligt. M. J. Alanus begjærede at feriere af publicis lectionibus, imedens han kunde gjøre sine Kirkeregnskaber færdige, hvilket Magnificus propria autoritate turde ikke concedere contra novellas constitutiones.

29. Oktober. Dn. M. Johannes Janus fremsatte nogle Punkter anlangendes noget Gods og Gjæld, som en Karl, som tjente i Ovre paa Kirkens Gods, lod efter sig i forrige Aar, der han for sin Misgjerning blev henrettet. Blev svaret, at Kirkeværgerne bør paa Kirkens Vegne at annamme hans efterladne Gods; siden, hvo noget haver at kræve, da gaa sig efter Lov og Ret.

15. November. Taarnblæseren skal kaldes op paa Consistorio og paamindes, at han blæser flitteligere, end hertil sket er.

Dn. D. Plumius refererede, at den, der skal reparere Værket i Vor Frue Kirke, vil have for sit Arbejde 50 Curr. Dlr.

26. November. Taarnblæserens Bestalling blev emenderet af Magnifico Rectore efter de andre Professorum Samtykke.

8. December. Accesserunt tres superiores consules et duo urbis senatores nempe Petrus Caroli et Georgius Danielis, og da blev M. Hans Jensens Kirkeregnskab fra 1618 til 1623 exclusive igjennemløbet. (Gjennemsynet fortsattes i senere Møder.

1624.

21. Januar. Eberhard Schipmand, Taarnblæser, annammede for fulde sin Bestalling paa Consistorio, efter den var hannem forelæst og han ogsaa selver havde læst den igjennem.

24. Januar. Aderant M. Rector, Dn. Episcopus, Dn. D. Plumius, Dn. D. Finckius, Dn. D. Wormius, bini consules Canutus Marci et Simon Surbech, M. Alanus, M. Wulfgangus, bini Senatores urbani Petrus Caroli et Georgius Danielis. Blev M. Hans Jensens Kirkeregnskaber for 1619—22 hørt og approberet paa Consistorio og manu notarii subscriberet, saa at alle hans Kirkeregnskaber dermed skulle være sluttede, dog at levere den gamle Restans fra sig til sine Efterkommere Kirkeværger.

6. Marts. Blev bevilget, at Olaus Coronensis og Balthazar til D. Thomases, maa lade sig høre til det vacerende Kapellani efter M. Jens¹⁾; dog saa at M. Jacob Hasebard og Sognemændene derom først advares.

10. Marts. Gav Magnificus tilkjende, at eftersom (5: efterat) man havde hørt Balthazar til Vor Frue Kirkes vacerende Kapellani, haver Fru Barbara²⁾ intercederet for Olao Benedicti. Blev besluttet, at han skulde høres for hendes Intercessions Skyld og dertil befordres, saafremt han befindes dygtig. Hvorfor M. Jacob Hasebard blev dette tilkjendegivet paa Consistorio. Men han svarede, at eftersom Kong. Maj.s Brev tilholder Provsten, han skal betime-

¹⁾ M. Jens Christensen Aalborg var kaldet til Præst i Helsted i Stevns Herred. (Ny kirkehist Saml. V, 169).

²⁾ Kansler Christen Frises Hustru.

ligen tilkjendegive, hvis han veed, noget kan forhindre ens Vocation, da begjærede han ganske ydmygeligen af ejus intercessoribus, han maatte forskaanes for hannem, som juxta rumores var insolentioris ingenii et præcipitantis loquelæ. Hvilket Magnificus lovede at ville referere til Hove, at hvis de ikke da vilde lade sig sige, at han da lader sig høre og befordres til Kaldet efter Dn. Professorum forrige Consens.

11. Marts. Significerede M. Rector, Fru Barbara intet at ville befatte sig med Vor Frue Kapellani. Blev derfor besluttet in præsentia M. J. Hasebardi, at Olaus Coronensis skulde lade sig høre paa Søndag til Aftensang.

18. Marts. Blev handlet om Olai Benedicti hans Vocation til Kapellaniet til Vor Frue. Dn. D. Plumius sagde, stor Forskjel at være imellem Balthazar og hannem. Kunde dog intet sønderligt herom judicere, formedelst Balthazar havde ikkun ringe Tid at præparere sig, men den anden længere. D. Thomas consenterede gerne, at Olaus bliver kaldet propter ipsius intercessores, og efterdi han befindes at have de Gaver, som han kan tjene Menigheden med. M. Alanus kunde intet sig hermed befatte, formedelst han havde ikke hørt hannem. M. Gelstrupius havde ikke heller hørt hannem, sagde dog sig vel at være bevidst af det, han havde hørt hannem tilforn, at han havde saadanne Gaver, saa Menigheden kunde vel være tjent med ham. M. Dionysius lod sig hans Gaver vel befalde, uden man vilde noget herudi sige propter tempus inæqvale, som hannem og Balthazar var bevilget til at prædike. Dog prætenderede omnes professores nogenlunde absentum aliorum Dn. Professorum [suffragia]. Mens M. Rector mente, de andre vel at blive tilfreds med hvad nu var besluttet.

5. Maj. Taxten paa Vor Frue Kirkes Klokke blev sat, eftersom der befindes, de andre Kirker faar mere af deres. Er derfor lidelig saaledes sat, at der skal gives: Af Kong. Maj.s Klokke 10 Sp. Dlr. og til Klokkeren 3 Curr. Dlr. Af de 5 Sogneklodder 4 Curr. Dlr. og til Klokkeren 2 Curr. Dlr.

Af de 4 Sogneklokker 2 Curr. Dlr. og til Klokkeren 1 Curr. Dlr. Af de 3 Sogneklokker 1 Curr. Dlr. og til Klokkeren $\frac{1}{2}$ Curr. Dlr.

5. Juni. Proponerede M. Rector, at Laurits Hansen Byfoged erbyder sig at indlægge Regnskab paa Vor Frue Kirkes Vegne og aflægge, hvis Penge han kan være skyldig, dersom han maa ikkun bekomme en fuld Quitantiarum. Blev svaret, han kunde ikke bekomme Quitantiarum uden paa det, han lægger fra sig, og efter Regnskabs Lydelse. Thi den Trætte, som hannem og Professorerne imellem er, er ikke endnu kommen til Ende. Og eftersom Palle Rosenkrantz haver bekommet Kong. Maj.s Commission paa at forhandle Sagen Parterne imellem, skulde han med Skrivelse besøges, at han vilde tilhjælpe, det kunde komme til en Ende, eller sig skriftlig resolve, hvad hans gode Betænkende derudi er.

14. Juni. Conrector per Dn. D. Plumium var begjærendes, han maatte bekomme noget til Husleje, som hans Formand, M. Nicolaus Schelderupius, haver haft. Dubiteres, om hans Formand det haver haft, og hvis noget skal udgives, da skal de andre Kirker ogsaa dertil contribuere.

7. Juli. Proponeret M. Cancellarii Vilje at være, at D. Plumius strax begynder paa den Nykirkes Bygning og lader den gamle strax nedbryde. Hvilken Hs. Magnificenses Vilje Dn. Professores samtlige lod sig befalde. Dog skal Tømmerværket vurderes af 4 Tømmermænd og siden sælges. (Kontrakt om Opførelsen af den ny Bygning sluttedes med Mester Morten, se Ny kirkeh. Saml. I, 358—9.)

10. Juli. Eftersom det Tømmerværk i Kirken paa den ny Kirkegaard er tvende Gange vurderet, og formenes første Gang at være vurderet for højt og anden Gang for let, skal andre Vurderingsmænd der paa tages, som kan det billigen vurdere.

17. Juli. Om den Nykirke skal videre delibereres i et andet Consistorio, eftersom det er befrygtende, at Borg-

mestere og Raad skal have noget deri at sige, at Kirken er nedbrudt, uanset man haver haft Cancellarii Befaling. For det Tømmerværk derudi skal Universitetet give Vor Frue Kirke 200 sl. Dlr., eftersom det er nu senesten derfor taxeret.

6. Oktober. Eftersom Dn. D. Plumius refererede, at H. Cancellær havde givet sit Samtykke til, at det gamle Altar i Vor Frue Kirke maatte transfereres ud i den ny Kirke, som nu bygges, og man maatte lade gjøre et nyt i Vor Frue Kirke igjen: da lod Dn. Professores sig det vel befalde.

Dn. D. Plumius skal med Niels Jensen bese Hvælvingen under det Kobbertag og lade den reparere, efterat, som Niels siger, der er Fare paa Færde, hvis det bliver ikke flyet inden Vinter.

11. December. Blev Dn. Professores forligte med Hans Billedsnider om en Altartavle i Universitetets Kirke, som skal gjøres efter den Afridsning, som blev paaskreven, saa skal han derfor have 1000 Dlr. an. 96 Sk., og 100 sl. Dlr. til Foræring. Og skal D. Plumius gjøre en skriftlig Contract med hannem. Den anden Afridsning skulde blive in Custodia publica, og de andre Billedsnidere derfor af D. Plumio gives en Foræring, som tog Afridsningen til sig.

Eftersom Niels Jensen, Kirkeværge, beklagede sig formedelst adskillige Byens Tynges, hannem imod gammel Sædvane paalægges: da lovede D. Plumius derom paa Universitetets Vegne at tale med Borgmestere og Raad. Hvis det kunde ikke hjælpe, skulde man siden dele videre derved.

Blev samtykt at sælge, efter D. Plumii Anmodning, Rasmus Tranes Gaard, som staar og bliver bygfældig, og Huslejen ikke heller udkommer.

24. December. M. Johannis Thomæ Supplication blev læst. Men Professores turde intet befatte sig dermed.

D. Plumius lod læse et Kongebrev om en Præsteresidens hos den ny Kirkegaard, som blev lagt in Custodia publica.

D. Plumius, eftersom han havde talt paa Dn. Professorum Vegne med (Borgmester) Knud Marquorsen, da havde han lovet, at Niels Jensen¹⁾ skulde sidde fri for al Byens Tyngge, medens han var Kirkeværge.

1625.

12. Marts. Her Thor i Ovre var begjærendes at indflytte i den Residens, som Kong. Maj. havde lagt til den Præst til den ny Kirke. Dn. Professoros svarede, dennem ikke endnu at have plenum jus til samme Kirke, og kunde ikke vide, hvorledes Hs. Maj. kunde blive tilsinds, havde ikke heller tilsagt hannem samme Kirke, uden conditionaliter. Hvorfor M. Thor begjærede at maatte supplicere til Hove, hvilket Dn. Professoros vel kunde lide.

6. Maj. Fremlagde Magnificus 4 Kongebreve: 1) Om en rigtig Stolebog i Vor Frue Kirke. 2) Om Taarnet paa den ny Kirke at tækkes med Spaaner. 3) Om jure vocandi til den ny Kirke. 4) Hr. Thord Rasmussens Kaldsbrev til samme Kirke. Og blev saa M. Jacob Hasebard fremkaldt og tilkjendegivet om samme Kald, eftersom han syntes derudi at være interesseret anlangende Stipendium og Præstens Løn. Og lovede Dn. Episcopus at ville tale med H. Cancellen derom, at dets Fundats skulde blive uskaaren, efterdi Magnificus kunde ikke selver tale med hannem i denne skrøbelige Tid, som nomine M. Hasebardi.

24. Maj. Blev den Contract, som Dn. D. Plumius haver gjort med Mester Morten Bygningsmester anlangende det Taarn paa den ny Kirkegaard, læst og samtykt.

21. Juni. Convenerant (Roskildæ) in ædibus M. Rectoris etiam præsentis Dn. D. Brochmannus, Dn. D. Bartholinus, Dn. D. Wormius, M. Wulfgangus Decanus, et M. Longomontanus²⁾.

¹⁾ Hans fulde Navn var: Niels Jensen Brun.

²⁾ Fra Juni 1625 til Aarets Udgang holdtes Consistoriets Møder i Roskilde, hvorhen de fleste af Professorerne vare dragne paa Grund af Pesten, som rasede i Kbhvn.

Blev concederet, at Dn. D. Plumius maa lade mure sl. D. Hans Frantsens Grav, og tage lidt videre Plads ind, efterdi han derfor offererer Kirken et Positiv, skal koste 120 Sp. Dlr., [til] hvilket Organisten til Vor Frue lover sin Livstid at ville forskaffe en, som skal slaa derpaa, og det saaledes at forfærdige, at det kan stemme ind med Orgevrærket.

Dn. D. Finchio bevilget *Quitantiarum* for hvis han haver været Kirkeværge til Vor Frue Kirke, eftersom hannem det samme længe siden er lovet, som *Acta* skal udvise.

Paa den ny Kirke uden Byen over Døren skal op-sættes en »Tudtzsten« med C. 4 oven paa, og paa Siderne Vor Frue Kirkes og Universitetets Vaaben med brevi *Inscriptione* midt i Stenen, at Kirken var exstrueret in *Dei gloriam, auspiciis* C. 4 et *sumptibus templi Academici*.

25. Juni. Dn. D. Plumio blev bevilget hans Farbroders Grav at lade mure og Steden til et *Epitaphium* eller Monument, dog saa at ingen blev incommoderet i Kirken, og det for det Positiv, som han offererer templo¹⁾.

1. Juli. Blev *electi Principis* Brev læst om H. Thor at tilholdes at indflytte i den ny Kirkes Residens.

16. Juli. Etersom Dn. Theodorus Erasmi hegjrær at befries fra sin Kapellan i Ovre, Hr. Christen, som nu haver betjent dem i Helsingør paa 8 Ugers Tid og derfor oppebaaret Løn, og Hr. Thor haver intet hans Tjeneste behov, som (o: og han) ellers skal forholde sig uskikkelig, da blev hannem raadet, han herom skal først tale med Dn. *Episcopo* og siden sine *Patronos*(!).

15. Avgust. Lovede M. Rector at tale med Kansler anlangende den ny Kirkegaard, som Borgmester og Raad vil have Jus til og selver indsætte en Graver og igjen afskaffe den, som D. Plumius paa Vor Frue Kirkes Vegne haver tilsat, uanset at Hr. Cancellær haver tilforn talt med Borgmestrene derom og tilsagt *Professoribus* det Jus,

¹⁾ Se det Brev, som D. Claus Plum fik, vedf. bl. Aktstykkerne.

eftersom de lade opbygge den ny Kirke. Saa lyder og Kgl. Maj.s Brev, dennem uden Borgmestrene at have Jus til at kalde Præsten. Ellers vil der med Tiden efterfølge større Inconsequentia. (Den 16. og 20. Avgust, 24., 27. Sept. taltes mere om denne Sag. Det vedtoges at indgive et Andragende om Sagen til Regjeringen.)

12. September. M. Andreæ Arrebos Brev til Universitetet blev læst de succedendo M. J. Hasebardo in officio. Men blev svaret, man kunde ikke herudi resolve sig, førend man vidste, hvorledes Højøvrighed er tilsinds med hannem. Interea skulde man privatim forfare M. Jens Dinesens Vilje, om han vil ikke lade sig bruge til samme Bestilling, som den, der sønderlig syntes at være dygtig dertil¹⁾.

13. September. Med Altartavlen at staffere skal D. Plumius med de andre Collegis i Kjøbenhavn selver gjøre Forligning med Maleren, dog at dermed beroes, indtil de andre Professores her i Byen deres Betænkning bliver hørt; at derom kan skrives til Kjøbenhavn. Ligesaa skal og forholdes med Prædikestolen, som skulde af ny sættes i Vor Frue Kirke. Ellers ere Professores veltilfreds med de polerede Fliser og den store Sten til Alteret. Saa og kan de øverste Pulpiturer i Choret for Altertavlens Skyld belægges med et ringe Pannel af Fyr.

14. September. Blev sagt, at det kunde vel bestaa med Altertavlen i Vor Frue Kirke at staffere og Prædikestolen at gjøre, indtil Professores kom hjem, at de dem kunde selver se.

20. September. Eftersom Dn. D. Brochmannus refererer, at Cancellarius lod sig vel befalde M. Jani Dionysii Vocation til Vor Frue Kirke, og han for godt ansaa, at Hs. Majestæt blev med det første anmodet om hans Demission: da blev sluttet, at man skulde sumptibus templi Academici ufortøvet affærdige et Bud ud til Hs. Majestæt.

¹⁾ Professorernes Brev til M. Jens Din. Jersin (dat. Roeschiidæ 18. Sept. 1625) er trykt hos Gjellerup, Biskop J. D. Jersin, S. 256—7.

22. September. M. Jani Dionysii Svar paa hans Vocation til Vor Frue blev læst, at han den accepterede, saa fremt han kunde faa Demission af Hs. Majestæt¹⁾.

5. Oktober. Med M. Jacob Hasebards Gods at beskrive eller befatte sig noget med skal bestaa, indtil det kan blive noget fredeligt for Pesten.

14. Oktober. D. Plumius begjærede, at 4 af Professoribus maa bese Altertavlen, paa det han kunde fare fort med Malningen. Blev sagt, at han kunde tage nogen af de bedste Borgere dertil²⁾. Hvilket han lod sig ikke aldeles befalde, efter[som] Dn. Episcopus mener, at der skulde være nogen Disproportio paa Arbejdet.

3. November. Copi af Hans Fyrstelige Naades³⁾ Brev, om Tienden og anden Rettighed af Bønderne til Vor Frue Kirke at skulle fremdeles blive til Vor Frue Kirkes Sognepræst, skal D. Claus med Hs. F. N.s Brev til Lensmanden paa Kjøbenhavns Slot tilskikkes, at han kunde forfare Svar af Lensmanden. Og blev samme Hs. F. N.s Brev til Universitetet samme Tid læst⁴⁾.

18. November. D. Clauses Brev om M. Jens Dinesens Vocation⁵⁾ og Lensmandens Begjæring om Stole i Ovre at udvise de Bønder, som hidtil er gaaet til Vor Frue Kirke, blev læst, og skal hannem ex Actis svares, hvorledes det er tilgangen med M. Jacobi Hasebardi Vocation, at man kan ikke videre dele ved dennem der i Sognet, end som da skete. Og skal M. Janus Dionysius tilskrives, at han vil, det første det kan være hannem belejligt, og om muligt

¹⁾ Jersins Svar, dat. Sorø 20. Sept. 1625, er trykt hos Gjellerup, S. 257—8.

²⁾ Professorerne, som ellers ikke vilde indrømme Borgerne sænderlig Indflydelse i Kirkens Anliggender, havde aabenbart ikke Mod paa at komme til Kjøbenhavn, medens Pesten rasede.

³⁾ Prinds Christian (V), der ledede Regjeringen her hjemme, medens Kongen var med Hæren i Tydskland.

⁴⁾ Dette Brev af 28. Okt. 1625 er tildels aftrykt i Ny kirkeh. Saml. I. 356—7, Not. 10.

⁵⁾ Se nedenfor blandt Aktstykkerne.

er paa Onsdag otte Dage, komme her ud (til Roskilde) og lade sig høre, og siden Søndagen der næst efter i Kjøbenhavn¹⁾. Desligeste skal D. Claus tilskrives, at det, som han tilforn foregiver, det lader Professorerne sig vel befalde, at Bønderne bliver udvist Stolestader i Ovre, efterdi det er dennem nærmere end til den Nykirke, hvor der kunde og forsaarsages Drik, som Hs. F. N.s Brev vil dog have afskaffet.

28. November. Blev M. Dionysii Svar læst om at lade sin Prædiken høre²⁾.

1626.

15. Januar. Convenerunt in Choro³⁾ finita concione Magnificus Dn. Rector (M. Chr. Longomontanus), Dn. Episcopus, Dn. D. Brochmannus, Dn. D. Bartholinus, Dn. D. Plumius, Dn. D. Wormius, M. Hermannus, M. Alanus, M. Gelstrupius. Quibus omnibus sua in concionando dona abunde probavit M. J. Dionysius, qui dignus functione hac Ecclesiastica ad D. Virginem est judicatus.

16. Januar. Proponerede Dn. Episcopus om den afsatte Præsts Løn, som haver nu en Tid lang tjent til Vor Frue, imens der haver ingen Sognepræst været. Hvortil blev intet sønderligt svaret.

Blev Notario befalet at gaa til Jacob Michelsen Borgmester, at han vilde umage sig op til Consistorium, eller hvis det faldt hannem ubelejligt, da var Rectoris og Professorum Begjæring, at Borgmester vilde sige sin Mening, hvorledes han lader sig M. Dionysii Person og Gaver befalde, som de nu agter at kalde til Sognepræst til Vor Frue Kirke. Men Borgmester kunde ingen Sted findes. Hvorfor samme blev Notario befalet at forrette, naar han

¹⁾ Se Udtoget af Professorernes Brev nedenfor blandt Aktstykkerne.

²⁾ Dette Brev, dat. Sorø 23. Novbr. 1625, er trykt hos Gjellerup, S. 258—9.

³⁾ I Vor Frue Kirke. Jersin havde nemlig afslaaet at prædike i Roskilde for Professorerne.

indkom. Men siden der Dn. Episcopus var hjemgaaen, blev opslagen i de gamle Actis, at endog Consules havde været tilstede paa Consistorio i Seningii¹⁾ Kald, saa havde dog Hs. Majestæt resolveret sig tilforn per Cancellarium, der det var Irring iblandt Professores og Borgmester og Raad om samme Kald, at efterdi Jus til samme Kald var Universitati tillagt in Foundatione, da skulde ikkun Rector og Professores give Kald, og siden lade Borgmester og Raad det vide, som ere der i Sognet, at de havde kaldet, og det for Endrægtigheds Skyld at stifte. Hvorpaa Notario blev befalet ikkun at gaa til Borgmester og Raadmand Jacob Brenner, at eftersom de vare tilsagte til at høre, de vilde nu sige, hvorledes de befalder hans Person og Gaver.

17. Januar. Refererede Notarius, hvad Borgmester og Raad i Sognet havde svaret om M. Jens Dinesen: at der han havde overantvordet Jacob Michelsen den Contract om det ferske Vand at indføre, da gav han hannem ogsaa tilkjende, at eftersom han var tilsagt at høre M. Jenses Prædiken, vilde Rector og Professores gjerne vide, hvorledes han befalder hans Person og hans Gaver. Da svarede han, at han mangler intet paa hans Person i nogen Maade, men vilde ønske hannem megen Lykke og Velsignelse til samme Kald. Dog hvad hans Gaver belanger, kunde han hverken rose eller laste dennem, eller sige, at de befaldt hannem vel eller ilde, fordi han slet intet hørte af hans Prædiken, som han turde vel sige, at velb. Christoffer Ulfeld, som og sad der nedre i Kirken, skulde vel og sige, formedelst han altid stod og vendte sig op til Choret. Dog maaske havde han ikke tilforn været paa Prædikestolen. Hvortil Notarius svarede, at han havde tilforn ladet sig høre for Hs. Maj., naar fremmede Gesandter havde været her inde. Da sagde Borgmester dertil, at det haver

¹⁾ Skulde vist være M. Christen Jensens Kald 1598 (Ny kirkehist.-Saml. V, 103 flg.), da Acterne ikke indeholde noget saadant om Sennings Kaldelse.

været paa Latin. Hvortil Notarius svarede, at tilforn han haver været til Hove, haver han med andre skiftedes til at prædike paa Dansk, saa at han der udi noksom haver ladet sig (!). Da sagde Borgmester, at han mente, han havde ikke tilforn været paa Prædikestolen i Vor Frue Kirke. Da svarede Notarius, det vel at kunne være muligt, og spurgte der hos, om han da havde noget at støde sig paa M. Jenses Person. Hvortil han svarede: Nej ikke det allerringeste. Og viste derpaa det yderste af sin Finger, ikke saa meget, sigendes; men vilde forhaabe, at han er den Mand, som den christne Menighed kunde have Gavn af. Og derfor vilde slet intet have denne Gang at sige imod hans Kald. Men ellers, sagde han, at man nu skal tale om Vocation til Vor Frue (thi sagde han, *qui bene distingvit, bene docet*), dog imellem os, da dersom samme Kald blev en anden Gang ledigt, vilde han tale med Rectore og Professoribus, at Borgmester og Raad her i Sognet kunde og være tilstede, naar man tænkte paa en Person til samme Kald, efterdi det er dog dennem, som skal være hans Tilhørere, at man kunde mage det saa, at der kunde noget vist i Pennen befattes derom for Endrægtigheds Skyld, hvor efter de kunde have sig at holde, at de skulde ikke aldeles være udelukt fra Kaldet. Hvilket han ikke sagde i anden Mening end for Guds Navns Æres Skyld og for Endrægtighed og Venskab at stifte, og ikke derfor at han vilde gjøre os nogen Indpas i Højheden og udi vores Privilegier. Thi det skulde ikke anderledes forstaas, end at vi skulde præsentere en, dog at de maatte sige deres Tykke dertil. Og naar det var sket, saa vi alene at give Kaldsbrev, underseglet alene med Universitatis Sigil. Ligesom hannem er og naadigst forlent med samme Højhed til at kalde i Jylland, og dog giver han intet Kald, førend Tilhørerne haver ladet sig samme Person vel befalde. Siden giver han alene Kaldsbrev. Thi, sagde [han], det er ikke ens, at prædike for de lærde og for de ulærde. Hvor til Notarius svarede, at dersom man havde noget Steds vidst at faa en dygtigere

Mand end M. Jens, da havde vi ikke taget hannem. Borgmester svarede, at han vilde intet tale om M. Jens, og vilde ikke heller sønderlig nu staa derpaa, thi han var nys kommen inden Døren, og vidste derfor ikke fuldt, hvis Privilegier de kunde have at staa paa, uden hvis som andre haver berettet for hannem, og havde ladet sig sige baade af Bispen og af dem, som ere end højere end Bispen, dog han ikke vilde forklejnne den gode Mands Dignitet, at der haver været Irring tilforn imellem Rectorem, Professores, Borgmester og Raad i Sognet om det samme, og endog Hs. Maj. havde intet skriftligt givet fra sig, saa skulde dog dette have været Hs. Maj.s Resolution, at for Enigheds Skyld at stifte, da skal de tage Borgmester og Raad i Sognet i Kald med sig, efterdi de andre Borgmestre og Raadmænd i de andre Sogne have Jus at give Kald til de andre Kirker; og dog skulde Rector og Professores siden alene give Kaldsbrev. Hvortil Notarius svarede, at det kan vel være, at Hs. Maj. haver intet skriftligt givet fra sig, saa skal dog Documenta noksom udvise, at Hs. Maj.s Svar var langt anderledes, nemlig at efter[som] Cancellarius blev nogle Gange anmodet om nogen Resolution, da omsider, der han havde talet Hs. Maj. til derom, gav Hs. Maj. til Svar, at efterdi befindes, at Rector og Professores haver Jus til Kirken efter Fundatsen, da skulde de give Kald, og siden, naar de havde kaldet, da skulde det gives Borgmester og Raad i Sognet tilkjende. Hvilket ogsaa siden er blevet holdt. — Jacob Brenner lod sig ogsaa M. Jens vel befalde, eftersom hans Hustru havde hørt hans Gaver, og han ikke selver kunde for sin Skrøbelighed. — Men Rector Magnificus berettede, at han idag blev opfordret til Hr. Kansler, hvor Borgmester var og, og derhos Christoffer Ulfeld, Danmarks Riges Raad, og Rentemesteren Christoffer Urne. Og der Borgmester mente, Borgmester og Raad og at skulle være med at kalde, saa mange som der var i Sognet, da sagde Rector, at man nu intet gjør imod det, som hidtil sædvanligt været haver, men forhaaber, vi be-

holder vores Jus integrum at kalde en Sognepræst til Vor Frue Kirke. Og efter at Hr. Kansler vidtløfteligen discurreret om samme Sag paa begge Sider, hvor han dog mesten var vor Sag bevaagen, da gik Rector bort og blev ikke »forbøden« at opholde med M. Jenses Kaldsbrev. Og derpaa da bekom han og paa Consistorio strax sit Kaldsbrev, og gav fra sig igjen sin Reserval.

21. Januar. Blev uno ore af Rectore Mag^{co} og Dom. Professoribus besluttet, at eftersom Hr. Knud, som haver gjort Tjeneste til Vor Frue Kirke, imidlertid der haver ingen Sognepræst været i samme Kald, var begjærendes noget for sin Umage, at Kapellanerne, som haver oppebaaret commoda og incerta, de maatte og deraf belønne hannem, eller og den, som haver antaget hannem¹⁾, efterdi han var ikke fordret eller samtykt til samme Tjeneste af Rectore og Professoribus, som haver Jus til samme Kirke. Og førend Kirken skulde immerito tynges med hans Løn, efterdi den dog haver expensas nok i andre Maader, da erbød enhver sig at give deres quotas og det tanquam Eleemosynam, et non tanquam debitum.

Hr. Theodori i Ovre hans Kapellan kan man ikke tænke paa at befordre til Pestpræst, efterdi man forhaaber, at Pesten skulde nu høre op. Men i Foraaret, naar Skibene gaa, skal man se til, at han kan blive Skibspræst. D. Plumius gav og tilkjende, at han havde drukket sig drukken og slaaedes den Dag, han havde været til Guds Bord. Hvor-paa Fogden skal tale, efterdi Hr. Thor beraaber sig paa tvende Vidner at bevise det med.

I Ovre Kirke skal bygges et »Poppeltur« til Bøndernes Folk, og skal Decanus, M. Hermannus, drage op med D. Plumio det at bese.

23. Januar. Blev besluttet, at det ferske Vand skulde ogsaa indføres i Sognepræstens Residens til Vor Frue Kirke, dog sumptibus templi Academici²⁾.

¹⁾ Uden Tvivl Biskoppen, D. Hans Povlsen Resen.

²⁾ I Konsist. Arkiv findes en Tilstaaelse af Christoffer Trøner, Borger i Kjøbenhavn, at han af Professor D. Claus Plum har modtaget

28. Januar. Efter Cancellarii Befaling skal Skolen færdiges og Skolemesterens og Hørernes Residenser af Grund opbygges. Hvorpaa skulde komme et Kongebrev til alle 3 Kirkers Værger, at enhver skulde contribuere deres Quotam; dog skulde Vor Frue Kirkes Værger lade samme forfærdige. D. Plumius protesterede, sig ikke at kunne tage sig mere Bygning paa, førend han kommer til Ende med den ny Kirke. Var ikke heller Penge i Forraad; men man kom til at laane Penge til den ny Kirkes Bygning. Hvilket han begjærede at maatte Hr. Cancellær tilkjendegives, og Hs. Magnificents ogsaa ombedes, at Kongens Brev maatte ogsaa tilholde Borgemestre og Raad, at de tilholder de andre Kirkeværger ogsaa at bygge, at Tyngen skulde ikke alene ligge hannem paa, fordi han sad for et stort Regnskab og Udgift, saa at han ellers med det første maatte sige sig af med samme Bestilling.

9. Februar. Eftersom Cancellarius haver samtykt, at der maa gjøres et nyt »Poppeltur« i Vor Frue Kirke, da sagde Dn. D. Plumius, at Borgerskabet har lovet dertil henvend 1000 Dlr., som Byfogden Lavrits Hansen endel havde gjort hannem Sperants paa. Hvis Poppelturs Afridsning blev fremvist, og Professores lod sig den vel befalde, dog saa at Hs. Maj.s Vaaben kommer at staa ovenfor Universitatis, og at der bliver gjort et stærkt Jerntralleværk udenfor, som Professores skal staa¹⁾.

1627.

1. September. Mag. Janus Dionysius begjærer, at hans Restans maatte hannem betales. Derhos ogsaa, at hvis Rækker og andet, han haver ladet sætte udi sin Have,

100 Slettedaler (og senere 9 Dlr. 3 K 6 β) paa Vor Frue Kirkes Vegne for det ferske Vand, som er indledet fra Emmendrup Sø og ind udi Præstegaarden, som nu er hæderlig og højlærd Mand M. Jens Dinesens Residens.

¹⁾ Hertil gaa mine fuldstændige Uddrag; det følgende er kun sporadiske Udtog, og Acta Consistorii selv indeholde betydeligt mere.

henved en 40 Daler, maatte hannem godtgjøres. Som blev bevilget.

6. September. M. Jens Dinesen anholdt om, at Kapellanerne ved Vor Frue kunde beholde den ny Kirke uden Nørreport.

6. Oktober. Studiiskat skal opkræves, og blev Register derpaa M. Jens Dionysii udi Originali leveret.

1628.

6. September. M. Jens Dinesen begjærer et Stolestade her i Kirken. Han burde vel som en Sognepræst have et Stade, kunde man faa nogen til at afstaa sit Stade, efterdi enhver haver betalt sit eget.

1629.

24. Juni. Festo Johannis Baptistæ finita Concione begjærede Magnificus, at Professores vil vel gjøre og blive tilstede efter Tjenesten. Og foregav M. Janus Dionysius, Sognepræsten, at efterdi der udi Kgl. Maj.s ny Ordinans om Kirkeembede nomineres nogen visse Mænd, som skal være Sognepræstens Medhjælpere, om der nogen ex ordine Professorio ad presbyterium skulde tiltages. Og blev besluttet, at Kirkeværgen, som nu er D. Plumius, efter Ordinanen dertil skulde tages. Desligeste skulde Sognepræsten tale med Præsten uden Byen til den ny Kirke, at han skulde nævne nogen af de gudfrygtigste og bedste dertil, som der ogsaa kunde tiltages og bruges.

1630.

25. Januar. Eftersom M. Thomas, Sacellanus til Vor Frue, er død, og han paa sit yderste havde begjæret, sin efterladne Enkes Vilkaar maatte eragtes, om hun kunde blive ved Kaldet, efterdi hun haver to Børn, og hvis han havde erøvret, det havde han kostet paa sin langvarige Syge, og Hr. Cancellar havde ladet sig vel befalde hans Begjæring at efterkomme, dog at man kunde bekomme en

ret kvalificeret Person dertil: Da eftersom mange langede om samme Kald, nemlig Hr. Peder, som ofte sjung for Alteret, M. Antonius, Nicolaus Bygvadius, Claus Daas Børns Skolemester, Hr. Oluf, som i Trondhjems Stift var afsat fra sit Kald: da efterdi Hr. Peder haver *gracilem vocem*, og M. Antonius tjener ikke dertil, og Hr. Oluf vil ikke stevne Dommen, [som] faldt over hannem, at man kan vide, om han haver Ret paa at staa eller ikke, paatog Nicolaus Bygvadius at lade sig høre i Morgen til Aftensang, imedens man kunde faa Bud efter Skolemesteren i Korsør, som Hr. Cancellar haver commenderet a *donis concionandi*, hvilken dog Dn. Episcopus ved filium, M. Resenium, lod sige, *quod nullus sit in conversatione*. Med Claus Daas Børns Skolemester kunde man tage det i Betænkende, eftersom han skal være forhindret, og man vil ikke gjerne forskyde Enken.

27. Januar. Bygvadius blev ikke kjendt dygtig til Kapellaniet. Hvorfor Claus Daas Børns Skolemester blev samtykt at lade sig høre, dog saa at der skulde flere høres, og den dygtigste beforders. Og saa fremt han findes bedst kvalificeret, lovede han ikke at udstøde Enken i Kaldet.

2. Februar. Nicolaus Christierni¹⁾ blev samtykt at være nederste Kapellan til Vor Frue Kirke efter M. Thomæ Død, eftersom Dni Professores lod sig hans Gave sønderlig befalde. Og som Vice-Notarius blev nedsendt til Dn. Episcopum, eftersom Minister Academiæ havde først været hos hannem, da svarede han, at han vilde ikke være hannem imod, men (o: medens) han havde vel forestaaet Skolen; ellers var han *mirabilis in conversatione*, og Gjækken stak ud paa hannem iblandt, som var at se i det latinske Brev, han havde paa Præstens i Korsør hans Vegne skrevet til D. Burserum paa Soer. M. Burchardus²⁾, der han blev op-

¹⁾ Den ovenfor omtalte Rektor i Korsør.

²⁾ Sognepræsten ved Frue Kirke.

kaldet, lod sig og vel befalde det, som Consistorium concluderet. Og der Nicolaus efter M. Burchardi Begjæring, som da var nedergaaet, blev anmodet om Enken, svarede [han], at han kunde endnu intet derom definere, ellers vilde han ikke gaa af gode Venners Raad, men gjerne ære dem i det Stykke, efterdi de havde nu æret hannem. Og derpaa [blev] besluttet, at han bekommer Literas vocationis og giver sin Revers igjen.

1631.

10. Avgust. D. Plum læste et Kongebrev, hvorudi bevilges Organisten¹⁾ udi Frue Kirke at rejse in Italiam og siden at indtræde udi Tjenesten igjen. Han begjærer to Aar. Blev hannem bevilget at maatte uddrage, dog forskaffe udi sin Sted en anden, som kunde forestaa Værket.

2.

Aktstykker til Vor Frue Kirkes Historie 1598—1630.

i.

Borgmestere og Raadmænd her udi Kjøbenhavn finge Brev Sognepræstens Kald til Vor Frue Kirke her sammesteds anrørendes, ut sequitur.

Christianus 4.

Vor Gunst tilforn. Vider, at eftersom vi forfare, hvorledes at de højlærde udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn ere til

¹⁾ I Konsist. Kopibog II, 255 findes Universitetets Bestalling, dat. 22. November 1629, for Johan Lorenz som Organist ved Vor Frue Kirke, hvori bl. A. bestemmes: »besønderlig skal han til Rectoratser og Promotser findes villig Skolen og Musikken at forhjælpe, saa og Parterne til Positivet at afsætte, saa ofte af hannem begjæres, og ellers for^{ne} Positiv en Gang eller to hvert Fjerdingaar til Aftensang at slaa, Værket udi saa Maade at holde vedlige, og flittig Opsyn at have baade med det og Orgeværket». Hans Løn skulde være 120 Daler.

Sinds at ville kalde en skikkelig Person til Sognepræst til Vor Frue Kirke her sammesteds, efterdi at Mester Desiderius Fos formedelst hans høje og bedagede Alder og Skrøbelighed Skyld samme Kirketjeneste nu ikke længer kan forestaa. Og efter at vi forfare, at I og skulle formene Eder at have nogen Rettighed og Interesse udi samme Kald, da bede vi Eder, ville og hermed befale, at I ingen Forhindring gjøre de højlærde paa for^{ne} Person at kalde og forordne til samme Kirketjeneste, meden eftersom I formener Eder derudinden paa nogen Eders Friheder og Rettighed at ske forkort, at I da den Sag indstævner for os og vore elsk^e Rigens Raad til første almindelig Herredag, der om at gaa hvis billigt og ret er, dog at I imidlertid giver for^{ne} Person hvis Rettighed I for hans Tjeneste og Umage pligtige ere at give og gjøre og I til des til Sognepræsten der sammesteds udgivet haver. Dermed etc. Hafniæ 4 Novemb. 1598.

Sjælandske Tegnelse. XIX, Fol. 168—9.

ii.

Till Christian Holck och Claus Dyrre at opbryde nogle Breffkister, staendis wdj wor Frue Kircke etc.

Christianus 4.

Wor synderlige Gunst thillforn. Wider, at oss elsk^e Sthen Brahe, wor Mandt, Raadt og Embidtzmandt paa wortt Slott Callundborg, vnderdanigst for oss haffuer ladet berethe, huorledis handt och hands medtarffuinge skulle sauffne en Breffkiste, och handt nu er kommen wdj forfaring, att wdj wor Frue Kircke her wdj wor Kiøbstedt Kiøpnehaffn skall findis indsett nogle breffue kister, och mandt icke wed, huem de tilkommer, vnderdanigst begierendis, wy nogen wille tillforordne, som samme breffue kister kunde optage. Tha bede wy Eder, wille och nu medt thette wortt breff fulmagt giffue, atj nu strax medt thett allerførste opbryder samme breffue kister, och dersom nogen der iblant for^{ne} Sthen Brahe och hans medtarffuinger kandt tillkomme, att handt denn bliffuer megtig; huis och icke, att de daa aff Eder igen bliffuer tillslagen och forseiglede, saa

att breffuene der vdi findis, well kunde bliffue foruarede.
 Ther medt etc. Hafniæ 17 Octobris Ao. 1599.

Sjælandske Tegnelser, XIX, Fol. 231.

iii.

M. Christen Jensens (hidtil Sognepræst ved Vor Frue Kirke) Bestilling for en Hofprædikant.

Vi Christian den Fjerde etc., gjøre alle vitterligt, at
 eftersom vi nu haver handlet lade med os elskel. M. Christen Jensen at skulle lade sig bruge udi vor Tjeneste for vor danske Hofprædikant, saa han skal være forpligt udi hans Kald og Bestilling at lade sig bruge og altid personligen at følge os, naar Behov gjøres, og vi nogen Steds forrejser og han derom kan tilsiges, hvilken Bestilling og Kald han os underdanigst til Vilje haver sig paataget. Da have vi af vor sønderlig Gunst og Naade undt og bevilget, og nu med dette vort aabne Brev unde og bevilge aarligen at ville lade give og fornøje hannem, imedens og al den Stund han er udi samme Tjeneste, til Pension og Besolding tre hundrede Daler, til Kostpenge hver Maaned sexten Daler, to sædvanlige Hofklædninger og Foder og Maal paa 2 Heste. Sammeledes ville vi ogsaa lade forskaffe hannem fri Hus og Vaaning for vort Slot Frederiksborg. Hvilken for^{ne} Pension, Maanedspenge og Hofklædning hannem aarligen af vort Rentekammer skal gives og fornøjes, saa vel som og Foder og Maal paa 2 Heste af vor Lensmand paa for^{ne} vort Slot Frederiksborg, eller af andre vore Lensmænd, hvor han os følger, og vi have vort Hoflager. Og skal samme hans Pension, Maanedspenge, Hofklædning og Foder og Maal paa to Heste begynde og angaa fra den 15 Avgusti sidst forleden udi forgangendes Aar 1601, og saaledes Aar fra Aar forfølges, imedens og al den Stund han er udi samme Kald og Bestilling. Bedendes og bydendes vore Rentemestere, saa og for^{ne} vore Lensmænd, at I paa vore Vegne til gode Rede fra for^{ne} Tid giver og fornøjer for^{ne} M. Christen Jensen for^{ne} Pension, Maanedspenge og Hofklædning, saa og Foder og Maal paa to Heste, eftersom for-

skrevet staar, ej gjørendes hannem derpaa nogen Forfang eller Forhindring udi nogen Maade. Og efterat for^{ne} M. Christen Jensen sig troligen, flitteligen og ufortrøden udi for^{ne} hans Bestilling lader befinde, ville vi hannem udi andre Maade betænke og lade aflægge. Actum Hafniæ 18 Junii Anno 1602.

Sjælandske Registre Nr. 14. Fol. 376—77.

iv.

M. Peder Skjelderups Afbigt for egenmægtig at have antaget en Kapellan ved Frue Kirke.

Jeg Peder Schielderup, Guds Ords uværdig Tjener til Universitetets Kirke, som kaldes Vor Frue Kirke, i Kjøbenhavn, kjendes og gjør vitterligt for alle, at eftersom jeg mig storligen haver forset, idet jeg haver ladet ordinere Hr. Thomas Kortsøn til min Medtjener her sammesteds uden mine kjære Patroners Vidskab, Bevilling og Kald, og det imod Fundatsen, Ordinansen og min egen Reversal, jeg dennen tilforn givet haver, saa haver jeg dennem det afbedet, de skulde ikke være Dom derpaa begjærendes, og bekjender hermed samme min Gjærning at være ulovlig; lovendes og gjen-sigendes, mig aldrig noget saadant ydermere at ville foretage i nogen Maade, men gjerne lade mig nøje med den, som de, som mine rette Patroner, mig tilskikke til saadan Tjeneste og Guds Æres Forfremmelse, og mig som sin Sognepræst anseendes, hvad Kirketjenesten anlangendes er, forpligtendes derhos mig ikke noget saadant eller andet imod deres Privilegier herefter at ville optage. Og dersom de vorde tilsinds denne Gang at forlade ogsaa samme Person sin Forseelse, og hannem det Kald bekomme lade, vil jeg kjende det for en stor Gunst baade imod mig og hannem, og derfor altid findes dennem taknemmelig. Til Vidnesbyrd haver jeg trykt mit Signet neden for dette mit aabne Brev, som givet er Kjøbenhavn den 6 Martii Anno 1611 og underskrevet med egen Haand.

Peder Schielderup.

Egen Haand.

v.

De kjøbenhavnske Præsters Overenskomst om Beregningen af Naadsensaar.

Hans Povelsen Resen, D. og Superintendent over Sjællands Stift, gjør vitterligt for alle, at eftersom her i Kjøbenhavn haver sig tildraget Uenighed og Trætte, naar nogen Prædikant er antagen, om hvis den forrige eller hans Arvinger udi Naadsens Aar kunde tilfalde, efterat han var kaldet andensteds hen, eller og ved den timelige Død var afgang: da paa det sligt kunde forekommes med Lempe, og en Gang for alle gjøres en vis Forordning, hvorefter enhver kunde vide sit, og saaledes være tilfreds, have de tre Sognepræster med deres Medtjenere været her forsamlede den 11 December 1616 og overvejet grandgivelig, hvad som fandtes om sligt i Ordinansen, og andetsteds brugeligt er; saa de mig overværendes ere komne saaledes overens derom for sig og deres Efterkommere, saa ingen skulde kunne have sig at beklage med Rette, eller andre til Ulyst at bemøde dermed: at naar nogen Prædikant, være sig Pastor eller Kapellan, bliver kaldet herfra til noget Kald, eller ved Døden afgaar, da skal han eller hans Hustru, Børn og Arvinger nyde al den visse Rente, med hvad Navn det nævnes kan, samt hvis af de tre store Højtiders Offere, være sig eet eller flere, som kan bekommes og' bør at oppebæres udi det næste halve Aar derefter, beregnet fra den Dag han lovligen bliver kaldet herfra eller afgaar, og til den Dag samme halve Aar endes paa; saa det andet Smaaoffer og uvisse bliver Efterkommerne til bedste, eller undes den, som des imidlertid stod Tjenesten fore, som det kan agtes billigt at være. Til ydermere Vidnesbyrd have vi samtligen underskrevet med egne Hænder i Kjøbenhavn ut supra. Formodendes, at ingen, som efter kommer, skal kunne mene, det Uret at være i nogen Maade, men heller gjerne lade sig ogsaa nøje dermed, og end underskrive med os tilige, naar nogen det af hannem begjærendes vorder.

Hans Povelsen Resen m. p.

Petrus Johannis Schielderup, Pastor Haffn. ad Div. Virg.,
approbo et subscribo.

Johannes Bangius, Pastor Ecclesiæ S. Spiritus, consensum et
manum addo.

Nec non ego Andreas Christiani Arøensis, Pastor ad D.
Nicolaum.

Thomas Conradi Wegner, Eccles. Marianæ Comminister.

Valentinus Christierni Malmogius, Eccl. D. Mariæ Comminister.

Petrus Suenonius Ripensis, Eccl. D. Spiritus Comminister.

Menelaus Pauli Nestadiensis, Comminister Ecclesiæ D. Nico-
lai, qvæ Havnæ est.

(Senere Underskrifter)

Petrus Stureius consensit 13 Majj 1617.

Eodem subscripsit die Johannes Nicolai Sæbyensis.

Petrus Petræus Hiennius, vocatus Pastor Eccl. S. Spiritus,
libenter approbat. Hafniæ 12 April. Anno J. Chr. 1620.

Johannes Christiani Alburgius, Ecclesiæ D. Virg. Comminister.

Jacobus Hasebardus ad D. Virg. lubens approbavit 23 Novbr.
1622.

Olaus Vindius, vocatus Pastor Ecclesiæ S. Spiritus, lubens.

Janus Dionysius Jersinus, Pastor ad D. Virg., merito appro-
bans subscribebat 17 Janv. Anni J. Chr. 1626.

Lauritz Mortensen Scavenius m. pp.

Johannes Borchardi m. pp. merito approbans scripsit 20 Aug.
1629.

Balthazar Nicolai m. m.

Nicolaus Christierni m. m.

Efter en Afskrift i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 166.

vi.

*Konsistoriets Dom paa Palle og Niels Pedersens Testa-
menter.*

Rector og Professores i Kjøbenhavns Universitet gjøre
vitterligt, at Aar efter Christi Fødsel 1620 den 15de Juli

var skikket for os udi vores Consistorii Hus hæderlig og højlærd Mand Mester Hans Jensen, Professor, paa Vor Frue Kirkes Vegne, saa og fornumstig Mand Ulrik Hansen, Borger her sammesteds, med Fuldmagt af ærlige og velvise Borgmestere Iver Povlsen og Peder Andersen, item af Sognekirkernes, Skolens, husarmes og Companis her sammesteds Forstandere, og havde udi Rette stævnet hæderlig og højlærd Mand Doctor Esbern Nielsen, Medicum her sammesteds, paa sin Hustrus, ærlig og gudfrygtig Kvindes Dorothe Pedersdatters, Vegne, og taltale de for^{ne} D. Esbern Nielsen, at han ikke vilde efterkomme og fuldgjøre de tvende Forskrivninger og Testamenter, salig Palle Pedersen og Niels Pedersen, Brødre, af deres eget velvundne og fortjente Gods og Formue til Kirker, Skoler, husarme, Companiet, Præster, Kapellaner, Skolemestere, saa og andre, som dennem udi deres levendes Liv og i deres Døds Stund betjent, funderet have, og af for^{ne} Dorothe Doctor Anders Lemvigs Efterleverske, deres kjære Søster, med hendes underskrevne Haand fuldbyrdet og samtykt var, dertil med en Del allerede var betalt og udkommen, og for^{ne} Brødre til for^{ne} deres Søster en anseelig Summa og Formue havde efterladt, eftersom for^{ne} Ulrik Hansens Fuldmagt og Forsæt, tilforn overgiven, anlangendes en endelig Dom at hælde, med flere Ord udviser. Og derhos fremlagt havde for^{ne} Ulrik Hansen tvende Forskrivninger og Testamenter, lydendes som efterfølger:

Eftersom den almægtige evige Gud haver lagt Haanden paa mig underskrevne, og det tækkes hans guddommelige Majestæt at kalde mig heden, da vil jeg med min fulde Fornuft og Forstand, af velbetænkt Raad og fri Vilje, hermed have foræret, først til husarme fem hundrede Rigsdaler, til Skolen to hundrede Dlr., til Vor Frue Kirke to hundrede Dlr., til Mester Peder Skjelderup, Sogneherren, fire Rosenobler, og til hver Kapellan to Rosenobler. Dernæst til H. Geistes Kirke et hundrede Rigsdaler, til Sogneherren fire Rosenobler, og til Hr. Peder Svendsen, Kapellan til samme Kirke, to Rosenobler. Fremdeles til S. Nicolai Kirke her

sammesteds et hundrede Rigsdaler, til Sogneherren fem Rosenobler, og til hver Kapellan to Rosenobler. At dette altsammen ubrødeligen holdes skal, og Pengene des bedre erlagt vorde, haver jeg kjærligen ombudet min kjære Broder Niels Pedersen og min kjære Søster Dorothe Pedersdatter dette for^{ne} med mig at samtykke, og ærlig, velagt Mand Peder Olufsen, Borger her sammesteds, til Vidnesbyrd at underskrive. Men dersom Gud sparer mig, at jeg bliver tilpas igjen, da skal denne Skrift blive død og magtesløs udi alle Maader. At saa i Sandhed er, som skrevet staar, have vi samtligen underskrevet med vores egne Hænder. Datum Kjøbenhavn den 19 Septembris Anno 1617.

Palle Pedersen egen Haand.

Dette for^{ne} bekjender jeg Niels Pedersen, dog med slig Condition, dersom Gud kalder min kjære Broder i denne hans Sygdom, at jeg selv da vil gjøre den Forordning, hvorledes med de fem hundrede Daler til husarme og andre nødtørftige Guds Lemmer forholdes skal.

Niels Pedersen Dorothe Doctors Peder Olufsen
egen Haand. S. Doctor Anders Lemvigs. egen Haand.

Anno 1618 den 3. Maji haver jeg Niels Pedersen af et gudeligt og christeligt Velbetænkende og Forsæt, Gud almægtigste til Lov og Ære, givet fattige værkbrudne Mennesker, som ere over et halvt hundrede Aar, der ligge paa sin Sotteseng og ikke sig selv kan hjælpe, her udi Kjøbenhavn, som skal staa paa Rente efter min Død og Afgang, sex hundrede Daler. Universitetet er mig skyldig 300 Dlr., som hæderlig og højlærd Mand Doctor Hans Resen haver budet mig efter de gode Herrers Dom, efter de tvistige Poster, som jeg haver indlagt hos Universitetet Anno 1612, Rectore Metznero, (hvilket beløber sig dog mere), hvilke for^{ne} 300 Daler jeg giver til fattige Skolebørn at skal staa paa Rente¹⁾. Forhaabendes,

¹⁾ Niels Pedersen havde været Universitetets Foged og havde efter sin Afgang fra Fogedembedet haft mange Stridigheder med Professorerne om Opgjørelsen af sit Regnskab.

at det hæderlige Universitet retter sig efter de gode Herrers Dom og gjører de fattige Skolebørn hvis billigt og christeligt er. Til Vor Frue Kirke for min Lejersted et hundrede Dlr., til Lys at holde bemeldte Vor Frue Kirke vedlige med at brænde fra Martini og til Dagen længes igjen, saa det kan være noget hæderligt i Kirken, 200 Dlr. Disse tre Sognepræster giver jeg hver 25 Dlr.; Kapellanerne udi disse 3 Sogne hver 18 Dlr.; de Dannekvinder deres Sjølegave at tage af mit, som min s. Broder haver givet dennem, hver 60 Dlr., som er Karin Borgmester Iver Povlsens, Anne Marqvorsdatter, Anne Borgmester Peder Andersens, Bodil Matsdatter; Henrik Waldkirchs Hustru Gjedske 4 Rosenobler, og Karin Peder Olufsens 60 Rigsdaler. Belangendes den anden Sjølegave, som min salige Broder haver bortgivet, skal strax af mine Penge (som Gud mig givet haver) udtages og betales, efter hans Testamentes Indhold. Mester Frants Skolemester 4 Rosenobler. Inger, som vaager over mig, 14 Dlr., som hun er mig skyldig, forærer jeg hende. Karin, Tjenestepigen, 10 Dlr.; Margrete, den lille Pige, 14 Dlr.; Christen Christensen Faarup, Student, 40 Dlr.; Mats Humle, Hans Humle og deres Søster hver 20 Dlr.; Companibrødre 100 Dlr.; Alheit, som vaagede over s. Palle, 6 Dlr. Aars Skole giver jeg 500 Dlr. til fattige Skolebørn, som skal sættes paa Rente, hvilket det hæderlige Capitel skal forordinere til Sko og Klæder en Gang om Aaret til nogen visse fattige Børn. Item til fattige husarme Folk, værkbrudne Mennesker i for^{ne} Aarhus, 500 Dlr., som Borgmester og Raad skal udsætte paa Rente, som de for Gud i Himlen med en god Consciens ville forsvare, som mine gode Venner Borgmester Iver Povlsen og ærlig Mand Peder Olufsen skal dennem levere, om Gud almægtigste nu kalder mig til sit evige Rige. Og skal alle bemeldte Penge uddeles udi Rigsdaler; dog min Søster skal have Renten af alle for^{ne} Penge, som i saa Maader til Kirker, Skoler og husarme nu „udmyndet“ er, hendes Livstid. Des til ydermere Vidnesbyrd, at dette forskrevne ved alle sine Punkter og Artikler af mig, min kjære Søster, uryggeligen holdes og efterkommes

skal, haver vi nu samtligen udi Jesu Navn denne velmente Gave og Gjerning med vores egne Hænder her neden under skrevet. Hafniæ ut supra.

Niels Pedersen
egen Haand.

Dorothe Doctors
egen Haand.

Peder Andersen haver til et Vidnesbyrd efter Niels Pedersens og Dorothe Doctor Anders Lemvigs egen Begjæring dette for^{ne} med egen Haand underskrevet.

Peder Andersen
egen Haand.

Peder Olufsen
egen Haand.

(Disse Testamenter søgte D. Esbern Nielsen, der efter de to omtalte Brødres Død havde ægtet deres aldrende, men rige Søster Dorothe Doctors, at omstyrte ved et Indlæg, der indeholdt en Række tildels meget futile Grunde. Efter at disse vare hørte, og en Del Vidnesbyrd fremførte imod dem, afsagdes følgende Dom:)

Da efter Tiltale, Gjensvar, indlagte Førsætter og denne Sags Lejlighed, efterdi Loven formelder, at man maa bortgive halv sin Hovedlod, og Ordinansen, hvis saa i Testamenter i Guds Navn hedengives, vil have holdet; dertil med sal. Palle Pedersen og Niels Pedersen, den Stund de endnu vare ved deres fulde Fornuft og Forstand, af velbetænkt Raad og fri Vilje ikke alene med Løfte, Ord og blotte deres Breve Anvisen givet og tilsagt, men ogsaa de rette Arvinger samtykt og underskrevet have, som var Niels Pedersen og Dorothe Pedersdatter udi Palle Pedersens Testament og Forskrivning, og for^{ne} Dorothe Pedersdatter udi Niels Pedersens Testament og Gavebrev, saa vel som og andre Godtfolk, som baade af Niels Pedersen og Dorothe Pedersdatter vare ombeden at underskrive; ikke heller er blevet for os bevist, for^{ne} Dorothe Doctors samme Tid nogen Værge haft haver, som samme hendes Brødres Gave at samtykke forhindre vilde eller kunde, men derimod af underskrevne Gavebreve forfares, at som hun udi hendes Enkesæde andre sine Pengeærinder, Indtægt og Udgift, selv forvaltet haver, saa haver hun ogsaa samme sine Brødres Gave sig af deres efterladne Bo og Arv at betale

og forneje tiltaget, saa at samme deres af hende samtykte Gave som en vitterlig og kjendt Gjæld udi for^{ne} hendes Bo fandtes, førend hun udi for^{ne} Doctor Esberns, hendes Husbonds, Vold og Værgemaal kom; og hvis ærlige Folk med Brev og Haand lovet have, jo bør at holdes, som ogsaa en en Del siges at være efterkommet: vidste vi for^{ne} Testamenter og Gavebreve, saaledes af Dorothe Doctors samtykte og underskrevne, ikke at underdømme, men hvis af hende saaledes med Brev og Haand tilforn samtykt var, jo ydermere at holdes og efterkommes. Dog hvis der udi Testament til anden Gjæld henvises, derom at gaaes hvis Ret være kan. Til ydermere Vidnesbyrd have vi ladet trykke Rectoris Signet her neden for. Datum Kjøbenhavn anno, die et loco, ut supra.

Konsistoriets Kopibog. II, 128—34.

vii.

Bestalling for Elias Taigler som »Husmand« paa Frue Kirketaarn.

Vi Rector och Professores vdj Kiøbenhavnns Universitet gjør vitterligt, at efftersom denne breffviser Elias Taigler haffver oss paa Vor Frue Kirkes Vegne tilsagt sin tro tjeniste for een Husmand paa Vor Frue Kirketorn, da haffver vi vnderdanigst paa Kongl. Mayst. naadigste behag der om met hannem giort denne effterfølgende forordning, at hannem aarligen skall giffves thill besoldning tiffve daler curant, hvilke hannem aarligen skall betales aff Vor Frue Kirkevergere thill tvende terminer, halffparten thill Michaelis och halffparten till Paasche. Hvor imod forskreffne Elias Taigler skall vere forplict met trommeter eller skalmeyer hver time om Natten, naar klokken slar fuldeslag, og Kurerne haffver raabt, som de pleyer at giørre, at blæse aff Vor Frue torn, aff de huller, som best kand liude offver byen, it Vers aff een andeligh Psalme, som effter tidtzens Leylighed siunges vdj Kirkerne, och det continuere och vdholde Aar effer andet,

hver nat at begynde, naar det haffver ringt paa Vagt om afftenen, och blæse hver time thill om Morgen en igien, een time effter det haffver ringt aff Vagt. Och skal forskreffne Elias Taigler icke magt haffve at vdreise aff byen uden Rectoris och Professorum bevilling och samtycke. Og dersom hand befindes vdi samme sin tilsagte tienneste at verre for sømmelig, da skall hver Monat affkortis, eftersom hans for sømmelse hannem loulig kand offverbevises. Till ydermere Vidnisbyrd haffver vi ladet Rectoris Signete vndertrycke. Actum Kiøbenhavn den 8 Junij Anno 1622.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 166

viii.

M. Jacob Hasebarts Revers ved hans Beskikkelse til Sognepræst ved Frue Kirke.

Jegh Jacop Hasebard kiendis och giør witterligt for alle, adt efftersomb Rector och Professores i Kiøbenhaffns Universitet aff den Rett og Rettighed, som for^{ne} Universitetz Fundatz dennem thillholder, haffue nu alle endrechtelige samptychtt och kaldet mig thill adt werre en Pastor og Sogne-Præst thill fornte Universitetz Vor Frues Kirche her samstedz, vdi hederligh och høglerde Mands M. Peder Schelderpups hans Stæd, och det med Raadmendens¹⁾ her i Sognen deris Vidschab: Da haffuer ieg loffuet och thillsagt, och nu med dette mit obne Breff loffuer och thillsiger, adt iegh, nest Guds hiellp, schall schiche mig i samme Kald i Lerdomb och Leffnit mod mine thillhørere och Sognefolch, som en retsin-digh Guds Ords Tienere egner och bør adt giøre effter Kong.

¹⁾ I Jersins Revers 1626: Borgemester och Raadmends. I Johan Borchartsens Revers 1629: Borgemester her i Sognet hans Vidskab. I Niels Povelsens Revers 1635: Borgemester och Raadmands her i Sognet deres Vidschab. I Wichmand Hasebards Revers 1639 er denne Passus helt udeladt. Det samme er Tilfældet med de Reverser, der haves fra Tiden efter Suverænitetens Indførelse.

Maytz. Ordinanze, baade i Kirchen och udenfor, och kiende Rectorerne och Professores for mine kierre Patroner och Fordrere, och aldelis rette mig effter disse effterschreffne Artichler:

Først, naar naaget Capellanie vacerer, schall iegh iche haffue macht adt kalle mig naagen Capellan, men annamme en aff Universitetet, som med mig samdirecteligen kand Guds Ære forfremme, och werre mig hørigh och lydig, som sin rette Pastor och Sogne Prest, saa witt handtz Embede belangendes er, dog iegh iche maae taghe for mig naagen serdelis Obligatz aff hannem.

Dernest schall iegh iche formene naagen mine Medtienere adt tiene Sogne Mendene paa deres Embidtzwegne, naar de det aff dennem begierendis worder, men haallde mig effter huis forordningh nu aff Bispen och Ministerio giort er, eller her effter göris kand.

Desligeste ochsaa schall iegh thill goede Reede giffue den effuerste Capellan sin sedwanlige løn, och i lige maade belønne den nederste, enten med tiende eller penge, effter Fundatzens liudellse.

Thill ydermehre Vidnisbiurd, adt iegh saadant vbrødeligh haalde schall i alle maade, somb forskreffuet staar, haffuer iegh trøgt mit Zignet her neden for, och med egen hand under schreffuet dette mit obne breff, somb er giffuet i Kiøbenhaffn den 19 Novemb. Anni 1622.

Jacob Hasebart eg. hd.

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 166. (Det for M. Jacob Hasebart udstedte Kaldsbrev, der ogsaa er dat. 19 Novbr. 1622, findes i Konsistoriets Kopibog II, 162). Lignende Reverser findes smst. udstedte af følgende Sognepræster ved Vor Frue Kirke: Jens Dinesøn Jersin dat. 17 Januar 1626; Johan Borkartzsøn, dat. 8 Avgust 1629; Niels Poffuelsen, dat. 21 Marts 1635; Wichmand Hasehardt, dat. 17 Juli 1639; Hans Olufsen Bagger (•Professor Acad. Carol. kaldet i afg. M. Jacob Fabers Sted), dat. 14 April 1674; Henrik Bornemann, dat. 8 Avgust 1675; Johan Adolf Bornemann, dat. 27 Avgust 1683. Kaldsbrevene for disse Sognepræster ere udstedte samme Dag som Reverserne.

ix.

M. Hans Thomesen Schøtvs Papirer.

1. Testimonium Scholasticum for Johannes Thomæ udstedt af Matthias Severini, Roeskildæ IV Non. Decembr. 1612. Heri hedder det bl. a.: „Laudabiles in disciplinis instrumentibus et in græca lingua fecit progressus, Oratores Classicos et Poetas perlustravit, optimum in Theologia iecit fundamentum, orationem novit contexere non contemnendam, Carmen scribit græcum et latinum laudabile“. I det hele roses han meget af sin Rektor for god Begavelse.

2. Pas for Hans Thomesen Roskilde paa hans Rejse fra Kjøbenhavn til Bergen, udstedt af Breide Rantzov til Rantzovsholm, Kgl. Majs Statholder i Kjøbenhavn. Alle kongelige Lensmænd og Fogder opfordres til at fremme hans Rejse ved at skaffe ham Befordringsmidler. Dat. Kbhvn. 9 Februar 1615.

3. Vidnesbyrd for samme udstedt: Bergis pridie Kal. Aprilis 1617 af Nicolaus Paschasius, Superintendens Bergensis. Heri hedder det: „Johannem Thomsonum huncce quod attinet, Scholæ huic Bergensi bene gubernandæ is a Prædecessore meo b. m. non ita pridem præfectus, tertio post mense quam huc ætate superiore appuli, onere isto honestissimo Deoque gratissimo, demissionem ubi petiisset, honeste levatus planeque liberatus est“. Biskoppen anbefaler ham nu især til Professorerne ved Universitetet og udtaler det Haab, at han vilde blive et nyttigt Redskab til Kristi Æres Udbredelse, „modo ingenium, quod ipsi felix Dei beneficio contigit, in vero Dei O. M. timore excolere, donaque quibus divinitus instructus est eximia (ἀσολίας καὶ ἀλαζονείας κατηγορία) studiose ac constanter evitatâ) pie deinceps ac prudenter collocare adlaborarit ἀνυποκρίτως“.

4. Testimonium for Baccalaur. philos. Johannes Thomæ Roeschildensis og Anbefaling for ham til Skaanes Biskop, M. Povl Mortensen, udstedt af hans Privatpræceptor D. Casp. Bartholin. Hafniæ 2 Sept. 1618. Han roses ikke lidet:

„Testor hunc discipulum meum in regia hac Haffniensi Academia annos aliquot cum laude fecisse, et ita quidem fecisse, ut dum virtuti et bonis litteris ipsique Theologiæ indefessus operaretur, aut optimus, aut optimo cuique proximus haberi et esse voluerit; dum bonis artibus, harundem coronâ primâ et laureatâ, doctorum omnium consensu, redimitus fuerit“.

5. Wy Borgemestere och Raaedmend wdj Lantzcrone kien-dis och giøre witterlige for alle met dette vortt aabne Breff, att eptersom hæderlig och høyelerd Mand Doctor Matias Jensen, Superintendent offuer Lunde Stigtt vdj Schaane, hauer epter hans guode betenckende foiløffuet neruerendis Breffuiser, hæderligh och vellerde Mand Mester Hans Thomisenn Schow Roschilde, met Schoelens Bestilling, som hand paa fierde Aars Tiid her betient hauer, och os igien met en anden Person thil Schoelen besørgett: saa epterdi forbemelte Mester Hans Tomesen agter sigh paa andre Steder at forsøge, huor Gud allermegtigste och Lycken vil hannom thilføye, hauer hand derfor verit denne voris forskrift och vindisbyrd begierendis, huorledis hand sig hos os schichet och forholdet hauer, emidler tiid hand hauer verit Schoelemester her y Lantzcrone Latine Schoele, huilchett vj iche hauer vist hannom at kunde benegte; Men at for^{ne} Mester Hans Thomisenn hauer schichet och forholdet sig her hoes os christelig och ehrligh, thient os och vore Børn sambt det menige Borgerschab throlig och vell, saa vi alle sambtligen thacke hannem ald ære och got for samme sin throe Tieniste och erlige ombgengelse. Bedendis derfor alle och en huer særdelis, som forsch^{ne} Breffuiser hender forekommendis worder, atj for denne voris ringe Schriffuelse Schyld ville fordre och forfremme hannom thil det beste. Dett forschylder vi gierne met eder, om nogen aff eder os vdi liige och andre maade forekommendis vorder. Thil Vindisbyrd hauer vi laaedet thrøgt woris Stads Secret her neden fore. Datum Lantzcrone dend 8 Majj Anno 1622.

6. Lectori benevolo Salutem & Officia.

Triennium et quod excurrit in Rectoratus Landes-Coronensis officio absolvit præsentēs exhibens D. M. JOHANNES THOMÆ SCHOWIUS, qvo se nunc tandem abdicavit, ob causas domi notas, nostro¹⁾ iudicio non ita prægnantes, quas ipse viva voce clarius exponere novit, quam ego illas mutæ scriptionis operâ expedire possum. Meam, ad bonos quosvis nostri ordinis amantes, commendationem petiit, sperans fortè eam sibi profuturam. Commendant igitur prædictum D. M. Johan. Thomæ, me tacente, præter eruditionem laudabilem, Musices peritiam, pingendi artem non contemnendam, etiam in Scholis et Ecclesia docendi dona singularia a Dei bonitate ipsi concessa. Quia autem nunc cogitat aliò se deportare, experturus fortunæ auram (ut sperat) paulo benigniorem, et ego illum commendatum cupio omnibus et singulis, penes quos est ejus promovendi potestas, ut favore benevolentiaque sua illum prosequi et ad meliora promovere velint. Vale Lector benevole, et favore dignis fave. Lundia 10 Maij Anni 1622.

Matthias Jani S. S. Mpp.

7. Johannes Thomæ Roeschildensis ansøger Universitetet om den Plads som Kapellan ved Vor Frue Kirke, som nu var ledig ved M. Valentins Forflyttelse (udateret).

8. Rector och Professores i Kiøbenhaffns Universitet kiendis for alle, adt efftersomb her nu fattedis en Sogne-Capellan, Prædicant och Medtienere thill Universitetz Kirche (som kaldis Wor Frue Kirche) effter Fundatzen, siden hæderligh och wellærder Mand M. Valentin er hedenkaldet thill Kallingborghe for en Sogne-Præst: da haffue wi omsider kaldet och samtyct der thill hæderligh och wellærder Mand M. Johan-nem Thomæ Roeschildensem, saa hand nu schall bliffue hæderligh och høiglerder Mand, M. Jacop Hasenbard, Sogne-Præsten, en goed retsindig Medtienere och werre hannom

¹⁾ Her har først staaet et andet Ord (suo), som er udraderet. Haanden, hvormed «nostro» er skrevet, ligner forøvrigt i højeste Grad den, hvormed det øvrige er skrevet.

hørig och lydigh i alle die maade, Kirchetienisten efter Ordinanzten och Fundatzen och hans Embede widkommer med Rette, och schiche sigh saa inden och uden Kirchen i Lerdomb och Leffnet, adt underwise och offuerhøre die wankundighe i Catechismo, i Schrifftemaall, sampt die Siughe adt besøge och trøste, efftersomb hand det forsuare will med en goed Samwittighed for Gud och Werden. Och effterdi hand schall haffue sin Løn effter Fundatzen aff Tienden aff Bircheth udi Korn eller penge: schall hand och effter samme Fundatz werre forplictigh och willigh thill adt besøge Bønderne udi samme Birch och deris vnge folch med vndervisningh i Catechismo thitt och offte, som hand will forsware, och som det for saadan en schön løn cristeligt och billigt er, werendis Rectori och Universitetet som sin rette Øffrighed horig og liudigh, all den stund han saadan tieniste forestaaendis worder, och dennem iche med moedwillighed eller vschichelighed adt forachte eller forterne i naagen maade. Till Widnisbiurd haffue wi trøgt Rectoris Zignet her neden fore. Aff Kiøbenhaffn den 3 Januarij Anni 1623.

9. Johannis Thomæ Roeschildensis Revers til Universitetet i Anledning af hans Kaldelse til Kapellan ved Vor Frue Kirke, dat. 4 Januar 1623.

10. Niels Jensen Brun og Peder Pedersen vidne, at de den 8de Januar 1623 af M. Hans Thomesen var sendte som Beskikkelsesmænd til M. Niels Mickelsen, Prædikant til Holmens Kirke, forat faa hans Erklæring, om M. Hans Thomesen var udlagt som Fader til noget Barn, der var døbt i Holmens Kirke eller begravet paa dens Kirkegaard. M. Niels havde fremvist sin Noterebog og havde erklæret, at intet saadant var Tilfældet.

11. D. Casp. Bartholins Testimonium som Privatpræceptor for Johannes Thomæ Roeschildensis (dat. Hafniæ 12 Januarii 1623) med Anmodning til Universitetets Rektor, M. Johannes Jani Alanus, om at meddele ham Testimonium publicum. Privatpræceptoren omtaler Hovedindholdet af de tidligere an-

førte Vidnesbyrd, og fremhæver, at det var ved Biskop D. Hans Resens Anbefaling han i sin Tid havde fundet Ansættelse som Rektor i Bergen, samt at han i Aaret 1619 havde taget Magistergraden.

12. Testimonium publicum for M. Johannes Thomæ Roeschil-densis, udstedt i Universitetets Rektors Navn og efter hans Befaling af Universitetets Notarius, Professor Johannes Erasmi, den 12te Januar 1623. Henholder sig navnlig til Privat-præceptorens Vidnesbyrd, som tildels gjentages deri.

13. Anno 1623, dend 22 Januarij, som ieg vaar kommen thill Kiøbenhaffn for nogle mine Embedtz bestillinger, bleff ieg strax wformodendis aff den gode Her Cantzler opkaldet po Slottett och thillspurt, huorfor den M. Hans Thomesøn var kommen aff med Skolen vdi Landskrone, huorpaa ieg suarede, att ieg haffde raadt oc bedett hannom affsige sig med Skolen for sager, som dem der hieme i Landskrone waare vitterlige, oc hand siellff best viste beskeden om, om hand vilde bekende sligt for andre; dog hannem icke siuntis, att saadant skulde vere nocksom der thill. Oc berettett ieg effter H. Cantzlers begering, att dett vaar, foruden forseemmelse i Skolen, Druckenskab, Lættferdighed oc Løsactighed, effter som hand vaar slemmeligen beryctett der vdi byen, oc baade for mig oc Prousten Her Niels i Landskrone anlagett for attskillige lættferdige Quindfolck, end oc Ectemends hustruer. Oc som dette waar sked, befantis end ocsaa om anden daagen, som dett bleff klarligen beuist for den gode H. Cantzler oc Professorene samptligen paa Slot-tett, huor ieg dett forrige med mere for dem ocsaa berettett haffuer i alld sandhed, att hand haffde skrabtt oc forfallskitt mitt testimonium, oc skreffuit der i nostro for suo, tuertt imod min mening, oc att dett skulde haffue nogett skin, forvent derforuden R to gange paa sin viis i nostro, som baade i det ord sperans oc siden favore, foruden nogett, som siunis oc i dett ord Lector etc. Huoroffuer ieg haffuer mig att beklage, att hand sligt mod mig ocsaa begangett haffuer, oc effter H. Cantzlers gode Raad stiller det gierne altsammen ind for Domi-

nis Professoribus, derom med andett att kende, huis rett kand vere. Haffniæ 23 Januarij 1623.

Matz Jensen S. L. Eg. hand.

Orig, i Kousist. Arkiv, Pakken Nr. 166.

x.

Kopi af D. Claus Plums Begravelsebrev i Vor Frue Kirke.

Vi Rector og Professores udi Kjøbenhavns Universitet kjendes og gjøre vitterligt med dette vort aabne Brev, at eftersom hæderlig og højlærd Mand Doctor Claus Plum, Professor og vores Collega, af fri Vilje, til Guds Ære og Musikkens Hjælp, til vores Kirke foræret haver et godt og fuldfærdigt Positiv, saa godt som hundrede Enkende Daler og der over, som her efter altid Vor Frue Kirke skal være tilhørig, at vi derimod haver undt og tilladt, og nu hermed under og tillader hannem, hans Hustru, Børn og begge deres Livsarvinger, fri Lejersted norden og næst ved Brudgomsstolen udi den store Gang midt ad Gulvet, som hans s. Farbroder Doctor Hans Frantsen, Medicus og fordem Professor udi dette kongelige Universitet, med Mur under Jorden hidtil bevilget været haver, for^{ne} Mur til et Lig videre at gjøre og Monument paa Vægen at indmure, hvor næst og bedst uden nogens Forfang, Kirken til Beprydelse, ske kan; og det uden nogen videre Afgift eller Betaling for hannem, hans Hustru, Børn og begges deres Livsarvinger udi nogen Maader. Dog naar nogen derudi af samme hans Arvinger begraves skulle, som ikke ellers have fri Lejersted udi Kirken, som ere uden hans og Professorum Familiis, da skulle Kirkeværgerne 8 Rdl., hver Gang Graven aabnes, fornøjes (etc.). Actum Roskilde den 24 Junii 1625.

Konsistoriets Kopibog II, Fol. 193.

xi.

*Kirkeværgeren D. Claus Plum til Universitetets Rektor om
Kaldelse af en Præst til Frue Kirke m. m.*

Salutem in Christo Jesu.

Magnifice Domine Rector. Nest all wenlig thacksigelse for allt gott, som ieg gierne vdi gien vdi alle muelige maade will forskyldte aff formuen, kand ieg Eders Mag. wenligen icke forholde, att ieg effter eders begiering gaff Dominis professoribus hic præsentibus thilkiende Electionem novi Successoris ad pastorum Templi Academici, huilken dj synderligen well lode dennom befalde, allene frychtede, att hand icke skulle acceptere den, eller jo icke faa dimission thill Hoffue vden witlefftig betencken, som kunde causere en dilation, wed huilken andre Middell motte os bliffue obtruderet vdi mod woris wille, som synderlige well skulle præcaveris. Och mente D. Episcopus, dett icke lettelig kunde tenteris, vden mand io haffde thilforn hørtt nogett aff M. D. Cancellarij mening, om hand skulle inclinere der thill. Huad ellers hans person anlanger, da er mand noch med hannem thilfreds. Eggert Bundmager, som ieg paa Eders Mag. wegne talde med forgangen Søndag effter middag och skadde intett, bleff syg mod afften och døde vdi thisdags eftermiddag, før ieg kom hiem fra eder, Gud hielpe os. Patientze er best, wj faar nu ad bide en thid lang, før wj faaer wore penge. Her Anders¹⁾ fick vdi dag først E. Mag. Zeddell, medens ieg vdi afftis strachs lod ham eders Willie forstaa med huis paa hans wegne blev forrettet vdi gaar, mod hvilkett han høylig protesterer, att dett ham icke wor thilbøden att drage thill eder, der Niels kom, megett mindre att hand skulle haffue recuseret det. Formener derfaare wist sig att ske vrett, om hand icke faar sin Qvotam aff incertis, som Niels midler thid becommitt haffuer. Derthilmed forhober hand effter Michaelj flux ny burs hid att komme, och depositiones att ske aff De-

) Hr. Anders Jensen, en afsat Præst, der var Universitetspedel.

cano hic commorante, huoraff hand och skulle miste en dell, om hand nu skulle drage bortt, och saa lide skade paa begge sider; haffuer derfaare bedet mig, ieg wilde intercedere for hannem, effterdj Claus bliffuer igien antagen och gierne will drage der hen thill eder, om hand maa, att Her Anders denne føyde thid motte bliffue her, huilkett der som dett war eder icke vdj mod, ieg paa hans wegne gierne wilde bede; Synis well, hand threngis vdj denne dyre thid aff armod, och har end her nogen Credit att holde sig med, som hand icke formoder sig thill Roskyld. Huorfaare hand er ræd for forandring.

Ellers gunstige Mag. Rector paa denne thid intett vden E. M. med gandske huus och alle woris Collegis Gud allermechtigste befallt thill Liff och Siell. Datum Kiøbenhaffn den 14. Septembris Anno 1625.

E. Mag. w. T. a.

Claus Plum.

Udskrift: Clarriß. Excellentiſſimoqve viro Domino Mag^{ro} Christiano Longomontano, Regiæ Academiæ Hafniensis Rectori Magnifico et Professori publico, Fratri et Collegæ honoratiſſimo S. P.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 166.

xii.

Svar fra Professorerne, der paa Grund af Pesten opholdt sig i Roskilde, paa D. Claus Plums foranstaaende Skrivelse.

Salutem et officia.

Consultissime et clarissime vir, Collega reverenter colende. Efftersom vi forstaaer aff eders schriffuelse, at woris goede Collegæ hoes eder lader sig saare vell befallde med M. Jens Dinesøns vocation thill Vor Frue kaldt i M. Hasebards steed: da er det os meget och gansche kiertt, och haaber, adt Gud schall giffue lyche och frembgang thill, adt det schall well haffue sin gienge. Thi M. Dionysius sellffuer lader sig det

vell befalle, Domino fretus, si ita clementissimo Magistratui visum fuerit, vocatione et conscientia ipsius suffragante. Och derfaare ville vi ochsaa forhaabe gott baade om hans demission och om høy Øffrigheds gunstige approbation. Huor udi vi schall heller ingen forømmelse tage, den udi thide adt forfare, saa vi forhobis, dette synderlige adt schulle dirigeris aff Gud, och adt det schall vere hans Christen Kirche thill opbyggelse. Thi vi wed ingen schicheligere eller dycligere Mand adt kunde bekomme thill samme tieniste.

Udkast med Universitetets Notarli, Professor M. Hans Rasmussen Brochmands, Haand, i Gl. kgl. Saml. 1076 Fol.

xiii.

Af et Brev fra D. Claus Plum til Univ. Rektor, M. Chr. Longomontanus, om Fersins Kaldelse til Præst ved Frue Kirke.

Hernest kiere gode Mag. Dne Rector effter som i skriffuer mig thill, att Her Canzteler wilde, mand skulde maturere med M. Jensis Vocation, saa haffuer och Clariss. Dni Collegæ vdi Eders frauærelse skreffuitt mig thill, att ieg skulle lade Borgemester och Raad vdi vor Frue Sogen wide deris willie om same Kald, huilkett ieg och gierne wilde haffue giortt, der som M. Jens haffde werritt her, att hand først haffde kundt ladett sig høre, som endelig will werre [fornødent] for adskillige aarsager skyld, efftersom det och skede sidste gang. Huad sig tenorem Vocationis anlanger, synis mig raadeligst, att dett bliffuer effter den gammell concepta formula, och neffner borgemester dett mindste mand kand, paa dett om behoff gioris mand receptam toties consuetudinem kand allegere. Saa snartt hand kommer, skall hand bliffue dennem præserterit, dett høffligste mueligtt er. Och huad kalds breffvet sig belanger, mener Jeg best at were (salvo iudicio V. M. et Clar. DD. PP.), att hand icke fick dett, førend hand haffde ladett sig høre, och wor aff sognemendene approberet, efftersom somme haffue ladet sig hørre, dennem intett att motte wide der aff, før allt thing wor klartt; kand dett derfaare best her vd

sendis och post approbationem vdi deris nerwerelse enten solenniter offereris, eller privatim, effter som eder best synis, paa dett di kand see, intett endeligt vden dennem att wære sluttett.

I en Efterskrift tilføjes: „M. D. Rector wille well giøre och lade mig wide, om Ingen thill M. Jani approbationem skulle kaldis, vden Jac. Michaelis og Jac. Brenner. Sidste gang bleffue 8 eller flere aff di williste Sognemend aff D. Episcopo convocerit, approbante vel rogante M. Jano Alano p. t. Rectore.“ — Dat. Kiøbenhaffn 17 Novembr. 1625.

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 166. I et Brev, Professorerne i Roskilde Dagen efter (18. Novbr.) tilskrev Plum, afslog de at æske Sognemændenes Mening om den ny Præst, som det var sket, da M. Jacob Hasebard var kaldet (se foran, A. C. 18. Novbr. 1622). Herom ytre de blandt andet: „Og kan vi derfor intet videre befatte os med nogen i Sognet end med Borgmester og Raad, som hans Kaldsbrev vil formelde om, og hidindtil sædvanligt været haver. Thi hvad ydermere derved gjort er, haver ikkun været privatim inter Dn. Episcopum et Hasebardum og ikke er samtykt at ske nomine Academiæ. Og vil dette, at man haver i Sinde at kalde M. Jens Dinesøn, honoris ergo Borgmester og Raadmand i Sognet tilkjende gives ved en ex Professoribus. M. Dionysio tilskrive vi, at han skal hidkomme med det første og lade sig her (i Rosk.) høre og siden i Kbh. Hvilket naar sket er, og det bliver Borgmester og Raadmand tilkjendegivet der i Sognet, tvivler vi ikke, at de jo lader sig det vel befalde, efterdi M. Dionysius er af Kongl. Maj. dimitteret fra sin Tjeneste at annamme samme Kald og M. Nicolaus Schelderupius allerede i hans Sted substitueret. Saa er det og Cancellarii Vilje, at man skal consveto modo fare fort med hans Kald.“ (Konsist. Kopibog II, 203).

xiv.

Dom mellem Emmeke Sparre og Kirkeværgen D. Claus Plum om ærerørige Ord.

Rector og Professores udi Kjøbenhavns Universitet gjøre vitterligt, at Aar efter Guds Byrd 1627 den 20. Octobris var skikket for os paa vores Consistorio ærlig og velb. Mand Emmeke Sparre til Jonstrup hans Fuldmægtig, Jens Pedersen, som haver udi Rette stevnet hæderlig og højlærd Mand D. Claus Plum, forordnet Kirkeværge til Vor Frue Kirke udi

Kjøbenhavn, anlangende nogle Forsætter, han imod hannem udi sin Proces og Rettergang paa for^{ne} Kirkes Vegne til Herredsting og Landsting haver indlagt udi den vidtløftige Trætte, velb. Emmeke Sparre og Kirken paa nogen Aars Tid om det forment Skjeltræs Afhug imellem været haver, og for^{ne} Emmeke Sparre derudi formener sig paa slt gode Navn og Rygte at være sket forkort.

Og først indlagde benævnte Jens Pedersen velbemeldte Emmeke Sparres skriftlige Forsæt lydende Ord for Ord som efter følger.

Eftersom jeg udi en langvarendes Trætte haver været gaaaden med D. Claus Plum og Niels Jensen i Kjøbenhavn, Kirkeværger til Vor Frue Kirke, om et gammelt Træ og Egestubs Afhug udi en indgrøftet Ejendom kaldet Volderslev Enghave, hvilken Egestub der er solgt for en ringe Værd, som var et Lam, og jeg alligevel for saadan et ringe Træ, som var og er Guds og mit eget, haver paa det strengeste været eftertragtet, saa at Sagen udi nogen Aars Tid fra Aar 1623 haver været procederet til Herredsting, Landsting og paa det sidste ved Rebamænds Tog, Oldinggang, Kgl. Commissariers og Ridemænds Dom endeligen er bleven adskilt, og for^{ne} Egestub er bleven befunden at stande inde paa min Grund.

Og efterdi at for^{ne} Kirkeværger udi deres Rettergang og Forsætter, som til Herredsting og Landsting er indlagt, mig fast utilberlig og ulidelig haver angrebet, min adelige Ære og Lempe, gode Navn og Reputation alt for nær og til stor Forklænering, og Ridemændene samme ærerørige Ord og Post haver indfunden for sin tilbørlige Dommere, saa forsaarsages jeg derfor for^{ne} D. Claus Plum for de hælde og højlærde Mænd Rectore og Professoribus udi Kjøbenhavns Universitet og for Consistorio at lade indstevne og der paakjendes: og kan min Væderpartes urigtige Anmoding og Beskyldinger erfares og bevises af disse Domme og Breve, som følger.

(Her følger nu en meget vidtløftig Opgrengning af disse „Beskyldinger“. Hele Sagen indtager 38 Foliosider i Kopi-

bogen. Konsistorium frikjendte dog D. Claus Plum for Emmeke Sparres Søgemaal ved en Dom, der blev afsagt den 1ste December 1627).

Konsistoriets Kopibog. II, 208—26. Smst. 227—9 findes Rektors og Professorers Skrivelse til Kongen, dat. 16. Decbr. 1627, indeholdende Svar paa en Stevning, Emmeke Sparre havde taget over dem, fordi de i et Konsistorlevidne af 1. Marts 1624, udstedt i hans Proces med Kirkeværgerne, formentlig vare gaaede hans adelige Ære og Lempe for nær. Endvidere findes smst. Fol. 223—30 Rektors og Professorers Skrivelse af 1. Januar 1628 til Kongen paa Grund af den Stevning, Emmeke Sparre havde taget over dem i Anledning af den ovenomtalte Dom, som de havde afsagt i Sagen mellem ham og D. Claus Plum. Fremdeles Fol. 230 et Kongebrev af 1. Maj 1628 til Universitetet om at erklære sig, i Anledning af at Emmeke Sparre havde begjæret at tilmageskifte sig en Gaard i Volderslev, Bjeverskov Herred, der tilhørte Vor Frue Kirke i Kbhvn. Samt endelig Rektors og Professorers Svar af 21de Maj s. A., hvori de undslaa sig for at gaa ind paa dette Mageskifte.

XV.

Baltzer Nielsens Revers ved hans Kaldelse til Kapellan ved Frue Kirke.

Jeg Balthazar Nielsen kiendes och her med witterligt gior, adt efftersomb her nu fattes en Sogne-Capellan, Prædicant och Medtiener thill Universitetz Kirche, som kalldes Wor Frue Kirche, efter Fundatzen, siden hederlige och wellerder Mand M. Oluff Bentzøn er hedenkalldett thill Kiøghe, der adt werre en Med-Tienere, och hederlige och høylerde Mend Rector och Professores i Universitetet i Kiøbenhaffn haffuer omsier kalldett och samtyct mig der thill igien, saa ieg nu schall bliffue hederlige och høiglerde Mand M. Johan Burcharsen en goed retsindig Med-Tiener: Da loffuer och forplicher ieg mig adt werre hannem hørig och liudig i alle de maade Kirche-Tienisten effter Ordinanzten och Fundatzen och mit Embede wedkommer mett Rette, och schiche mig saa inden och uden Kirchen i Lerdomb och Leffnet, adt underwijse och offuerhere de wankundige i Catechismo, i Schrifftemaall, sampt die Siuge adt besøge och træste, effter-

somb ieg will forsuare dett med en goed Samuittighed for Gud och Verden. Och effterdi ieg schall haffue min Løn effter Fundazen aff Thienden aff Birchett udi Korn eller Penge: schall ieg och effter samme Fundaz werre forplicitig och willig thill adt besøge Bønderne udi samme Birch och deres vnge folch med vnderuisning i Catechismo thidtt och ofte, som ieg will forsuare, och som dett for saadan en schön Løn christeligt och billigt er, werendes Rectori och Universitetett som min rette Øffrighed horig och liudig, alld den stund ieg saadan tieniste forestaaendes worder, och dennem iche med moduillighed eller vschichelighed adt foracte eller fortørne i naagen maade. Thill ydermere Widnisbiurd haffuer ieg dette mit Breff sellff bezeglett och med egen hand underschreffuett. Roschilld den 3. Decemb. 1629.

Baltzer Nielson
min Haandt.

Orig. i Konsist. Arkiv Pakken Nr. 166. Sammesteds findes en lignende Revers udstedt d. 3. Febr. 1630 af Niels Christensen, der var kaldet til nederste Kapellan ved Vor Frue Kirke efter M. Thomas, som ved Døden var afgaaet; samt en lignende Revers udstedt 11. November 1654 af Richart Hansøn Northus, der var kaldet til nederste Kapellan ved Vor Frue Kirke ved M. Thorkild Thuesøns Forflyttelse til Sognepræsteembedet i Helsingborg.

xvi.

Kgl. Rettertingsdom i en Sag mellem Kjøbenhavns Magistrat og Universitetet især angaaende Patronatsretten til Frue Kirke m. m.

Wii Christian dend Fierde, med Gudtz Naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis konning, Hertug vdi Slesuig, Holstein, Stormarn och Dytmerschen, Greffue wdj Oldenburg och Delmenhorst, Giøre alle witterligt, at Aar 1630, dend 20 Julij, paa wort Retterting, paa wort Slott Kiøbenhaffn, vdi wor egen Neruerelse, neruerendis os elskelige Her Christian Friis till Kraggerup, Ridder, wor Canceler, Her Jørgen Skeel thill Soustrup, Ridder, Danmarckis Riges Marsch,

Christian Holch thill Bustrup, Her Albrit Skeel thill Fusingøe, Ridder, Her Anders Bilde thill Roesendall, Ridder, Jens Juell thill Kieldgaard, Mogens Kaas thill Støffringgaard, Tage Tott Ottesen thill Ericksholm, Claus Daae thill Raffnstrup, Christoffer Wlffeldt thill Suenstrup, Hans Lindelow thill Hundtzlund, Joest Høgh thill Giørslouff, och Frandtz Randtzow thill Randtzowsholm, wor Stattholder, worre throe Mend och Raad, etc. For os wahr skicket os elskelige Borgemester och Raadmend wdi wor Kiøbsted Kiøbenhauffn, paa dend eene, och haffde med wor egen Steffning for os i Rette steffnid os elskelige hederlige och høyerde Professores wdj Uniuersitetet her wdj wor Kiøbsted Kiøbenhauffn, paa dend anden Siide, och dennom thiltalid for, at efftersom sig en thiid lang schall haffue begiffuet Irring och Missforstand imellum dennom, paa dend eene, och for^{ne} Borgemester och Raadmend paa deeris egne och Borgeschabens wegne, paa dend anden Siide, angaaende attschillig friheder ibidem, dj dennom sammestedtz schall thillholde, med Prestekald, Kirckethiennere, Wergemaael, Handtwerckerne och andet meere, som offte schall foraarsagis Wenighed imellum dennom och Borgeschabet, huorfore di høyeligen schall werre foraarsagit, dennem med deeris privilegier for os och worris elskelige Rigens Raad at lade indsteffne och paakiende, huorwiit de bøhr billigen at wdydis och forstaaes, paa det de en gang for alle aff dend Wenighed och Missforstand kunde geraade, och der med komme thill Ende och bliffue adschilde, at dend eene dend andens frihed ey ydermeere Indpas giøre schulde etc. Och forsch^{ne} Borgemester och Raad nu for Retten fremlagde deeris Angiffuende och Beretning om de Poster, som de wnderdanigst achter at lade paakiende, saaledes lydendis. Først, Om Uniuersitetens Priuilegier, wdgifne siden Kirche Ordinantzen 1539, ehre och saa krefftige, at de kunde suecke Ordinantzens 44, 73, saa de haffuer icke fornøden at giffue Borgemester, Raad eller nogen aff de beste Sognemend i wor Frue Sogn it Ord, naar de kallde sammestedtz en Sogenprest, effterdi samme Prest schall werre

deeris Sielesørger. For det andet, for de thou ædsvorne Kurere, fattige Kiøbenhauffns Borgere, wdi wor Frue Kircketaarn, som saa well schall beuaage de høylerde som ellers dend gandsche Bye for Ildtzfare och ellers anden Wlyche, effterdi de derfor haffuer ingen Løn och Besoldning, om de endnu iche hereffter, som ellers hid indtill, maa nyede det lille Beneficium for deeris store Wagtt och Arbeyde, att were och bliffue Kuulegraffuere thill dend nye Kirckegaard, ald dend Stund det ehr erlige och døchtige Mend. For det tredie, om Arffueschifter her wdj Staden effter Borgere wdj Borgehuuse, naar en promouerit Persons Børn kand were derwdj lidet interessarit, om det schal widkomme Professorerne med deris Notario sig med saadan Bohe at befatte, eller och saa bliffue wid Byens Middell och Ret, som hid indtill werreit haffuer. For det fierde, om nogen Borger formedelst Bloed eller Byrd eller och i andre Maader sig paatoeg att were Werge for en afdøed geistlig eller lærd Mandtz eller hans Hustrues Barn, schal pligtig were at gaa paa Consistorio och der giøre sit Løffte och forpligt, eller och det schall schee thill Raadhusit, huor Borgemester och Raad huer Dag Manden med Retten kand thuinge, naar hand hans Bestillingh iche wel forestaar, paa huilcket Sted och hans Ret falder, att suare, naar hand thilsigis. Thi iche de høylerdis Børn bliffuer alle wid dend Orden, mens mesten kommer thill borgerlig Stand. For det fembte, om Professorene med Rett och billighed kand thilholde dennom Thiende Penge effter nogen promouerit Persons Død, wdj hvad facultet det were kand, fordi hand haffuer boed her i Byen, naar hand haffuer wden landtz Arffuinger, eller det schall bliffue och forholdis her effter, som thilforne effter Kiøbenhauffns priuilegier. Och for det siette, effterdj Kiøbenhauffns Borgere schall giøre Byens Arbeyde, holde Festningen wed liige, wdstaa ald Byens Tynge, holde ald Indquartering, gaa paa Wagtt Windter och Sommer, naar fornøden ehr, saa wel for de høylerde som for dennom selffuer, om derfor Professorene och de lærde

Mend icke i det mindste igien, med ald Rette och Billighed, behr at wnde en fattig, erlig Skatteborger och Handwercks Mand, huis Arbeyde de lader forferdige, och wnde dennom de Penge at fortiene, som ellers Bønhasser och Landstryger, som Byen indted Gauffn haffuer aff, och gaar dør med, besynderlig Skreddere, huor om Thuist ehr indfalden och der om ellers for sig selff steffndt, som samme deris Angiffuende och protestation formeldte.

Her imoed at suare ehr i Rette met os elskelige hederlig och høylærde Professores wdj Vniuersitetet her udj wor Kiøbsted Kiøbenhauffn, och imod bemte Borgemester och Raadtz Angiffuende wdj Rette lagde deris schriftlig Erklæring paa huer Borgemestere och Raadtz særlig punct.

Først belangende wor Frue Kirke och Kald, saa thilholder dj dennom samme Kirke och dendtz Prestekald for efterfølgende Aarsagers schyld: først fordi s. høyløfflig Ihukommelsse, Konning Christian dend Tredie, med Danmarckis Rigis Raad, haffuer wtrockeligen sat wdj deris Fundatz, at de wilde, at for^{ne} Kirke schal høre thill Vniuersitetet.

Dernest eftersom det aff arrildtz tiid haffuer werrit et Templum Collegiatum eller Domkirke kaldet och holdet saaledis, baade før och effter Fundatzen bleff giort. huorfor Vniuersitetet aldtid haffuer nøt dend Ret och Rettighed, forige Cannicker hafft haffuer, end och effter Ordinantzen pag. 44, a, och aldtid haffuer giffuen allene Kalldtzbreff, disligeste wj saa welsom høyloulig Ihukommelse worris kiere Her Fader och Farfader Vniuersitetet pro patrono templi aldtid holdt haffue wdj Befalinger, Mageschifter, Gaffuebreffne och andet, och aff Vniuersitetet paa Kirkens Wegne, baade thagit och giffuit Skiøde, huor wid aff os selff kircken schall holdis och kaldis Vniuersitetz Kirke. Och eftersom wj effter wor kiere Her Faders loulig Exempel deris priuilegia naadigst confirmerit haffde, och strax effter worris Kroning Anno 1598 den 15 Nouembris imellum Borgemestere och Professorene Thuist indfald om deris Jure patronatus, M. Christen at kalde thill

Sogneprest, haffuer wj med worris affgangen H. Canceler Christian Friis thill Borrebye naadigste resolverit, der Rector Academiae, D. Thomas Fincke, D. Peder Winstrup, D. Hans Resen och D. Claus Theophilus med de fire Borgemestere bleffue paa Slottid opkaldet, at Rector och de hoylerde schall haffue Magt till allene at kalde en Sogneprest, och siden lade Borgemestere och Raad der wdj Sognet det wide, och icke alle Borgemestere och Raad; effter huilken Resolution saa welsom Fundatzen Professores sig aldtid wnderdanigste holdit haffue, och siden dend thiid, saa welsom thilforn, allene baade kaldet och Kaldtzbreffuit wdgiffuit.

Thil dend anden punct wdj Borgemester och Raadtz Angiffuende, om Curer och Graffuer med meere, ehr deris Suar, at enddog de derwdinden haffde større Aarsag at steffne, end bemelte Borgemestere och Raad, saa loede de det dog beroe, och aldeniste wnderdanigte fremlegger worris naadigste Breff om dend nye Kirckis Fundatz, huor wdj Vniuersitetet och Kirckewergerne thill wor Frue kircke, som dend nye Kirke opbygt haffuer, befallis inspection thill for^{ne} Kirke och Kirkegaard at haffue, saa och Degnen, Klocher, Graffuer och andre Kirckens thienere effter Fornødenhed at sette; huilket Borgemestere och Raad aldeelis wagt forgangen Michaelis, der Klocker och Graffuer thienniste wid Kirckewergerne effter worris naadigte Befaling forsergedis med en goedt Karl, som end thiente och endnu thien en aff deeris egen Middel, som Kirckewergerne aff hannom wahr commenderit, self en anden pludtzlig indsat, och Kirckewergernis de facto affschaffed, vnder dend prætext, at deris førig Curer thilforne samne Graffuer Bestilling betient haffuer; och efftersom Vniuersitetet for^{ne} nye Kirke effter worris Befaling opbygt Gud thill Æhre och Menigheden thill beste, saa och de fattige wdj Byen thill en fri Gudtz Agger, saa och effterdj Graffuerens Huuse icke aff Byens, mens Kirckens Penge bøgt ehr, forhaaber dj wnderdanigst, att wj worris engang wdgiffne Forordning ratificerer och handtheffuer, paa det Borgemester och Raad wid slig

Myndighed, Graffuer at sette, end och wdj Frembtiden sig och iche till Kircken schall holde, ligesom de holder dennom thill wor Frue, for Byens Klocke henger wdj wor Frue Thaarn. — Thil dend thredie punct wdj Borgemester och Raadtz Angiffuende suarer de saaledis: Belangende Arffueschifte, haffuer dend Post aldrig werrit thuisted, mens saa aldtid werrit holdet, at huis Rett en Mand haffuer wnder werrit men hand leffde, wnder dends Ret bliffuer och hans Goedtz , registerit och schifft, de Geistliges wid Notarium och Borgernis wid Byeschriffueren, och det effter høyloulig Ihukommelse Christiani I et Christiani III fundationes, som med wdröchte Ord formelde, at de, deeris Goedtz och alle deeris Supposita schulde werre exempti ab omnibus iudicibus terrarum harum nisi a iudicibus et Conseruatoribus Vniuersitatis, och ingen at maa prouocere eller appellere a sententia Rectoris et decanorum nisi ad Regem. — Thil dend fierde punct er deris Suar: Anlangende di geistlige Encker och deeris Børn, da ehr de geistlige Enckers Frihed wdj høyloulig Ihukommelse Christiani III fundation, at de schulle were immunes ab omnibus oneribus ciuilibus et grauamine rei-publicæ, quam diu viduæ manserint; och at det widkommer deris jurisdiction med de geistlige Encker och deris faderløsse Børn at haffue Indseende, derom lyder høyloulig Ihukommelse Christiani III Fundation saaledis: Uolumus Rectorem Scholæ et decanos esse talium viduarum et pupillorum patronos. Huis sig belanger, at Borgerne, som bliffuer nogen aff Clereciens Børns Formønder, schulle giøre deeris Løffte paa Raadhusit och iche paa Consistorio, suarer de saa thill at were imoedt Fornufften, Formønder løffte at schulle schee paa andre Steder, end der, wnder huis jurisdiction Goedtzet ehr faldet, och saa aldtid at haffue werrit holdit, at professores recker deris Haand paa Raadhusit, naar de bliffuer nogen aff Borgernis Børns Formyndere, och wdj lige Maade Borgerne paa Consistorio, naar de bliffuer nogen aff de Geistliges Børns Formøndere, och paa det ingen kand thuile saadant Goedtz, thill huilcket Formøndere thagis aff Borger-

schabit, at joe høre thill Universitetetz Jurisdiction, da formelder høyloulig Ihukommelsse Christiani I foundation saaledis: Inhibemus singulis aduocatis et Subditis nostris de huiusmodi Doctoribus et Magistris et eorum bonis et suppositis quouis modo se intromittere seu ingerere, huilcke Oerdi che aldeniste forstaa is om dennom som læsse in Academia, men end och om alle promotis Doctoribus et Magistris, som
, ehr indschreffne in Matriculam Uniuersitatis, och det icke aldene effter høybemelte Christiani I saa och Christiani III foundationum Formeldning, men ochsaa effter aliarum Academicarum bene constitutarum Consuetudinem, som och høyloulig Ihukommelsse Koning Hans hans Confirmation loffuer her at schulle holdis. — Thil dend 5 punct om Tiende Penge formener dj, at huis Stadtz priuilegier Borgemester och Raad vnder aff Thiende Penge, kand icke forstaa is om andre end dennom, som wnder Byen haffuer werrit och [med] borgerlig Næring och Frihed deeris Formue haffuer forhuerffuit, och icke om nogen lerdt Mand, som med Byen indted haffuer haft at bestille, mens effter høygbemelte Christiani den I och Christiani III foundationes bœhr at werre med ald deris Goedtz immunes ab omnibus oneribus Reip: etc.

Thil dend siette och sidste Post fremlagde de en Beuiis wnder Capitels Segell i wor Kiøbsted Roschild, lydendis: Efftersom det kongelig Vniuersitet i Kiøbenhauffn haffuer werrit aff Capitelet der i Roeskilde deris Mening begierrendis om Cannickerens Rett, om en Skredder att holde i Husit, for sig, sin Hustrue och Børn, naar fornøden gieris, saa bekiende di, at saadan Frihed och Brug aff arrildtz Thiid iblandt Cannickerne indtill denne dagh wkiert och wklaget werrit haffuer. Ex domo nostra Capitulari 12 Ap. 1629. Som samme Beuiis indeholdte. Och for^{ne} Professores thill den sidste paa for^{ne} siette punct suaridt och erklerit, at efftersom Uniuersitetetz foundation thillader Uniuersitetet ald dend Frihed, som Cannickerne haft haffuer, och med richtig documentis fra Capitlerne beuisses kand, Cannickerne aldtid och endnu at holde Skreddere for sig och deris Huus, formode dj och wnder-

danigst, at dj saadan Frihed, som dj hid indtill nett haffuer, endnu fremdelis at nyede och beholde.

Och paa forskreffne puncter wore for^{ne} professores, saawelsom Borgemestere och Raad, wnderdanigste woris Dom och naadigste Resolution begierrendis.

Med flere Ord dennom her om imellum wahr etc.

Da efter Thiltale, Giensuar och denne Sags Leiglighed, saa och effterdj befindis, først att Kiøbenhavnns Vniuersitet haffuer saadanne høye priuilegier paa wor Frue Kircke, thilmed wor Frue Kircke befindis at haffue werrit aff sin første Fundatz, och endnu ehr Templum Collegiatum, det haffuer och aff Arrild fuldt Professorerne att wdgifue Kaldtzbreff, thilmed och der nogen Thid forleden samme Irring for os haffuer werrit forhørt, er saaledis deciderit, at Professorerne som patroni Templi er thilfunden at giffue M. Christen for-dum Sogneprest Kaldtzbreff, huorfor Professores och herefter som hidindtil bør at nyede Jus patronatus thill wor Frue Kircke, dog at de effter dend forbemelte kongelige Forordning, naar de haffuer nogen kaldet, for Ænighed Schyld, det Borgemester och Raad, saamange i deeris Sogn boer, thilkiende giffue.

Belangendis Graffuer thil dend nye Kircke och Curer thill wor Frue Kircke, da effterdj wor Frue Kircke haffuer wden nogens Thilleg bygt dend nye Kircke, huorfor och samme nye Kircke dependerer aff wor Frue Kircke, da bør Kirckeuerger til wor Frue Kircke at sette Graffuer til dend nye Kircke, naar herefter Graffueriet ledigt worder, och ingen anden, dog haffuer wj naadigst thill paa widere forgaat ansseet, at samme Graffuer och schall werre Curer; forseer hand sig i Curers Bestilling, da maa hand aff Borge-mestere och Raad affsettis, och en anden aff Kirckevergerne igien forordnis, som Borger ehr, och till Curer kand thienne, forseer hand sig i Graffuers Bestilling, da affsettis och thilsettis hand aff Kirckewergerne, dog at hand, som forbemeldt, Curers och Graffuers Bestilling thillige forwalter.

Belangende Encker, da ehr først om professorum och dj geistliges Encker ingen Thuiffl, at de jou immediate haffuer at søge deeris jurisdiction hoes Uniuersitetet; belangende Jurister[s] och Medicorum Encker, da saa frembt de ingen borgerlig Næring bruger, forholdis med dennom hereffter, som hid indtill, at de suare Uniuersitetet. Bruge de och stoer Næring, och betage Borgerschabet deeris Bedriff, da seer wj naadigst for got ahn, at de paa widere Bescheed hielpe dennom, de Næringen betage, at drage Byens Byrde, saa wiit deris handel kand strecke, dog deris jurisdiction søger de hoes Uniuersitetet. Belangende Wergemaael, da schall med alle Lærdis Wergemaal her effter, som hid indtil scheed ehr, forholdis, saa at deris Børns Wergemaael anammis paa Uniuersitetet, och der gieris Løffte derfor, om en Borger Wergemaael annammer; i lige Maader, saa frempt Geistlige eller andre, som wnder Uniuersitetet ehr, antager nogen Borger børns Wergemaael, da schulle de i lige maader paa Raadhusit give Løffte, och der det antage. Huad sig Tiende Penge belanger aff de Lærdis Arff, som wdføris, da effterdj deeris Werneting ehr icke paa Raadhusit, ey helder beuissis, huor med nogen sig det med Rette kand thilholde, ey helder det nogen fuldt haffuer: Da ehr der paa for Retten affsagtt, att huercken Borgemestere och Raad eller de Høylerde sig saadan Tiende Penge kand thilholde. Belangende Arbeydtzfolch, serdelis Skreddere, da effterdj beuissis, først att foundationen dennom och deris Folck, som de kaaste och lønne, Frihed thilholder, dernest thilholder dennom saadan Frihed, som Capitelene haffue, huilcke Frihed haffue at holde Skreddere, haffuer och aldtid i rolig Heffd och possession fuldt professorerne, da bœhr professorerne hereffter at haffue dendt Friiheed som thillforne, och deeris Folch och Skreddere, som de kaaste och lønne, wden nogens Indseende at wnderholde, dog paa wiidere Anordning, och indtil professorerne sig deroffuer haffuer at besuerge, haffuer wi naadigst for gaat anseet, at professorerne lader hoes Skredderne forferdige for en billig Løn, huis nyt de haffuer

at lade giøre, och naar de noget gammelt haffuer, da Oldermanden for Skredderlauget effter deeris Begiering schaffe dennom en Suend for Kaast och Lønn, i Wge thall, saa lenge de hannom behøffue.

Datum vt supra. Nostro ad causas sub sigillo, teste Joest Høeg, tenente locum Justitiarrii nostri dilecti.

Orig. paa Pergament med hængende Segl, Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 2.

xvii.

Prinds Christians Forbøn for Hans Thomesen Schow, der i sin Tid havde været kaldet til Kapellan ved Frue Kirke.

Christiann den Fembte med Guds Naade Danmarckis, Norriges, Wendis og Gottes wdualde Printzs etc.

Wores gunst thilforne. Wi giffue eder hermed naadigst hilkiende, at Johannes Thomæ Schovius oss vnderdanigst supplicando haffuer ladet andrage, at hand for siuff Aar vngefehr vdaff eders Consistorio her vdi Byen er bleffuen relegeret, och saaledis fra sin beförderungh aldelis forschutt, vdaff denne Aarsage iblant andre beschyldinger, een aff hanns Testimoniis, som vdaff hannem bleff producerit, dend thiid hand war vocerit thill et Prestekald, war befunden, at et Ord war bleffuen raderit, och et andet isteden insererit, med vnderdanigste bønn och supplicatz, at wi oss offuer hans elendige thilstand naadigst wille forbarne, och hos eder for hannem paa det beste intercedere, paa det hand eengang vdaff dend miserable stand motte befriis och thill nogen Condition igien komme och erlange. Saa effterdi wi hanns vnderdanigste supplicadz naadigst haffuer anseet, och derforre woris intercession hannem icke fornegte wilde, vdi sønderlighed at wi erfahrer, at hand vdi disse siuff Aars thiid slig vleilighed nochsommelig haffuer vdtaaet, at mand billigen maa haffue medynck med hannem: Saa er thill eder worris naadigst intercession och begiering, atj for worris schyld be^{te} Johannem Schovium wille lade komme thill

sinn førige libertet, saa at hand motte perdoneris och thill nogen Condition och Vnderholding befordres. Dermed scheer oss thill Welbeagelighed, med ald Naade at compensere. Kiebenhaffuen Slott den .. Julij Ao. 1630.

Christian.

Udskrift: Oss Elsch. hæderlig och høiglert Rector, Bisen och meenige Professores vdi waaris Universitet i Kiebenhauffn.

Paategnet: Lest in Consistorio 24 Julij Anno 1630.

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 197.

Anm. En anbefaling fra den tilkommende Konge kunde Professorerne ikke godt afvise. Hans Thomesen Schow blev derfor atter optagen i de akademiske Borgeres Tal¹⁾; „men Dominus Episcopus (D. Hans Povlsen Resen) protesterede ved Notarium, som til hannem blev skikket, sig intet at ville have med hannem at gjøre, og dersom han kom hannem fore her udi Stiften, vilde han lade Kongl. Majestæt hans Lejlighed vide“. Først efter Resens Død blev M. Hans Thomesen derfor i Aaret 1639 ordineret til Skibspræst af Biskop Jesper Brochmand²⁾. Hans senere Skjæbne kjendes ikke.

¹⁾ Dermed blev som det synes ogsaa Magistergraden given ham tilbage, som han i Maj 1619 havde erhvervet.

²⁾ Ny kirkehist. Saml. I, 502. Jvfr. Bloch, Roskilde Domskoles Hist. III, 17—8.